



Urząd Statystyczny  
w Olsztynie

Analizy statystyczne

**WARUNKI ŻYCIA LUDNOŚCI  
W WOJEWÓDZTWIE  
WARMIŃSKO-MAZURSKIM  
2006**

ISBN-978-83-88130-66-8

Olsztyn 2007

OPRACOWANIE PUBLIKACJI  
Pracownicy Urzędu Statystycznego w Olsztynie  
pod kierunkiem  
Marka Morze – Dyrektora Urzędu Statystycznego

ZESPÓŁ REDAKCYJNY

Przewodniczący:  
Janusz Pappelbon – Zastępca Dyrektora Urzędu Statystycznego

Członkowie:  
Eliza Bielakow  
Monika Borawska  
Alina Hoczyk  
Elżbieta Lorek  
Małgorzata Miłaszewska

Sekretarz: Agnieszka Wobolewicz

RECENZENT

dr hab. Szczepan Figiel  
Profesor Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego

REDAKCJA MERYTORYCZNA I SKŁAD KOMPUTEROWY  
Wydział Analiz i Udostępniania Informacji Urzędu Statystycznego w Olsztynie

PROJEKT OKŁADKI  
Joanna Balcerzak-Kalata

**Przy publikowaniu danych Urzędu Statystycznego prosimy o podanie źródła**

Publikacja dostępna w Internecie: [www.stat.gov.pl/olsz](http://www.stat.gov.pl/olsz)

ISBN-978-83-88130-66-8

Druk i oprawa: Wydział Poligraficzny Urzędu Statystycznego w Olsztynie  
10-959 Olsztyn, ul. Kościuszki 78/82. Zamówienie nr 61/2007  
Nakład 95 egz.

## PRZEDMOWA

Urząd Statystyczny w Olsztynie oddaje do Państwa rąk publikację „Warunki życia ludności w województwie warmińsko-mazurskim 2006”. Jest to kolejne, po wydanym w 1999 roku, opracowanie poświęcone problematyce warunków bytowych mieszkańców regionu Warmii i Mazur.

Celem publikacji jest identyfikacja oraz analiza najistotniejszych dziedzin kształtujących jakość życia ludności. W związku z tym przedmiotem badań w niniejszym opracowaniu stały się podstawowe kategorie związane z sytuacją demograficzną, środowiskiem naturalnym, rynkiem pracy, dochodami i wydatkami ludności, cenami, warunkami mieszkaniowymi, infrastrukturą techniczną, edukacją, ochroną zdrowia i opieką społeczną, sportem i wypoczynkiem, bezpieczeństwem oraz aktywnością gospodarczą regionu.

Część analityczną publikacji wzbogacono o wykresy i mapy, które ilustrując przebieg najważniejszych zjawisk społecznych i gospodarczych umożliwiają dokonywanie porównań międzywojewódzkich oraz międzypowiatowych w regionie.

Przekazując Państwu niniejszą publikację wyrażam nadzieję, że stanie się ona ważnym źródłem wiedzy o sytuacji bytowej ludności Warmii i Mazur.

Dyrektor

Urzędu Statystycznego w Olsztynie

Marek Morze

# SPIS TREŚCI

	tabl.	str.
<b>PRZEDMOWA</b> .....	x	3
<b>UWAGI OGÓLNE</b> .....	x	5
<b>UWAGI METODYCZNE</b>		
Źródła i zakres danych.....	x	7
Objaśnienia podstawowych pojęć.....	x	9
<b>ANALIZA STATYSTYCZNA</b>		
1. Ludność i procesy demograficzne .....	x	21
2. Sytuacja na rynku pracy.....	x	27
3. Dochody ludności i warunki bytu gospodarstw domowych.....	x	35
4. Ceny i sprzedaż dóbr konsumpcyjnych .....	x	42
5. Stan i ochrona środowiska .....	x	47
6. Warunki mieszkaniowe .....	x	51
7. Stan i wykorzystanie infrastruktury technicznej.....	x	56
8. Edukacja i wychowanie .....	x	62
9. Ochrona zdrowia i opieka społeczna .....	x	69
10. Sport i wypoczynek .....	x	74
11. Bezpieczeństwo publiczne.....	x	77
12. Potencjał i aktywność ekonomiczna .....	x	80
<b>PODSUMOWANIE</b> .....	x	86
<b>TABLICE STATYSTYCZNE</b>		
Ważniejsze dane o warunkach życia w województwie (2000, 2002, 2004, 2006).....	I	89
Powiaty na tle województwa w 2006 r.....	II	107
Warmińsko-mazurskie na tle kraju w 2006 r. ....	III	113

## UWAGI OGÓLNE

1. Dane zamieszczone w opracowaniu prezentowane są zgodnie z obowiązującym podziałem administracyjnym i agregowane na poziomie: kraju, województw, podregionów (grupujących jednostki szczebla powiatowego) i powiatów.
2. Publikowane dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - **dotyczą całej gospodarki narodowej**.
3. Zamieszczone informacje przedstawione zostały stosownie do zakresu prowadzonych badań, uwzględniających podmioty klasyfikowane według kryterium **liczby pracujących**.
4. Dane prezentuje się:
  - w układzie Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD), opracowanej na podstawie wydawnictwa Urzędu Statystycznego Wspólnot Europejskich EUROSTAT;
  - przy wykorzystaniu Klasyfikacji Zawodów i Specjalności wprowadzonej rozporządzeniem Ministra Gospodarki i Pracy z dnia 8 XII 2004 r. (Dz. U. Nr 265, poz. 2644).
 Dane grupowane są w podziale według rodzajów działalności w:
  - **przemśle** – dotyczą sekcji: "Górnictwo", "Przetwórstwo przemysłowe" oraz "Wytwarzanie i zaopatrywanie w energię elektryczną, gaz, wodę",
  - **usługach rynkowych** – dotyczą sekcji: „Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego”, „Hotele i restauracje”, „Transport, gospodarka magazynowa i łączność”, „Pośrednictwo finansowe”, „Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej” i „Działalność usługowa komunalna, społeczna i indywidualna, pozostała”,
  - **usługach nierynkowych** – dotyczą sekcji: „Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne”, „Edukacja” oraz „Ochrona zdrowia i pomoc społeczna”.
5. Dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - opracowano zgodnie z **każdorazowym stanem organizacyjnym gospodarki narodowej**.
6. Dane w podziale według sekcji PKD oraz w podziale administracyjnym opracowano - jeśli nie zaznaczono inaczej - tzw. metodą przedsiębiorstw.
7. **Liczby względne (wskaźniki, odsetki)** obliczono z reguły na podstawie danych bezwzględnych wyrażonych z większą dokładnością.
8. Przy **przeliczaniu na 1 mieszkańca (1000 ludności itp.)** danych według stanu w końcu roku przyjęto liczbę ludności według stanu w dniu 31 XII, a przy przeliczaniu danych charakteryzujących wielkość zjawiska w ciągu roku (np. ruch naturalny ludności) według stanu w dniu 30 VI.
9. Dane - jeśli nie zaznaczono inaczej - nie obejmują jednostek budżetowych resortu obrony narodowej i resortu spraw wewnętrznych i administracji.
10. Niektóre dane liczbowe zostały podane na podstawie danych nieostatecznych i mogą ulec zmianie.
11. Informacje statystyczne pochodzące ze źródeł spoza Głównego Urzędu Statystycznego opatrzone odpowiednimi notami.
12. Ze względu na elektroniczną technikę przetwarzania danych, w niektórych przypadkach sumy składników mogą się różnić od podanych wielkości „ogółem”.
13. Szczegółowe wyjaśnienia metodyczne dotyczące poszczególnych dziedzin statystyki znajdują się w publikacjach tematycznych oraz w serii „Zeszyty metodyczne i klasyfikacje” GUS.

14. W stosunku do obowiązującej Polskiej Klasyfikacji Działalności (PKD) zastosowano skróty; skrócone nazwy oznaczone zostały znakiem „Δ”. Zestawienie zastosowanych skrótów i pełnych nazw podano poniżej:

<b>skrót</b>	<b>pełna nazwa sekcji PKD</b>
Handel i naprawy	Handel hurtowy i detaliczny; naprawa pojazdów samochodowych, motocykli oraz artykułów użytku osobistego i domowego
Obsługa nieruchomości i firm	Obsługa nieruchomości, wynajem i usługi związane z prowadzeniem działalności gospodarczej
Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne	Administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i powszechne ubezpieczenia zdrowotne

## OBJAŚNIENIA ZNAKÓW UMOWNYCH

Kreska /-/ - zjawisko nie wystąpiło,

Znak /x/ - wypełnienie pozycji jest niemożliwe lub niecelowe,

„W tym” - oznacza, że nie podaje się wszystkich składników sumy,

Znak Δ - oznacza, że nazwy zostały skrócone w stosunku do obowiązującej klasyfikacji PKD.

## WAŻNIEJSZE SKRÓTY

tys. = tysiąc

mln = milion

zł = złoty

szt. = sztuka

kg = kilogram

dt = decytona

km = kilometr

m<sup>2</sup> = metr kwadratowy

ha = hektar

km<sup>2</sup> = kilometr kwadratowy

m<sup>3</sup> = metr sześcienny

hm<sup>3</sup> = hektometr sześcienny

dam<sup>3</sup> = dekametr sześcienny

pp. = punkt procentowy

## UWAGI METODYCZNE

### I. Źródła i zakres danych

Informacje uzyskano na podstawie sprawozdawczości GUS oraz źródeł pozastatystycznych.

#### Ludność i procesy demograficzne

- wyniki Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań z dnia 20 V 2002 r.,
- formularz GUS „Karta statystyczna zawarcia małżeństwa” (DN-1),
- formularz GUS „Karta statystyczna dotycząca prawomocnego: 1) orzeczenia separacji, 2) zniesienia separacji” (D-S1),
- formularz GUS „Karta statystyczna dotycząca prawomocnego orzeczenia rozvodu” (DR-1),
- dokument Ministerstwa Zdrowia „Pisemne zgłoszenie urodzenia dziecka”,
- dokument podstawowy dla akt stanu cywilnego „Karta statystyczna do karty zgonu”,
- dokumentacja prowadzona przez gminy dotycząca ewidencji ludności (Ustawa z dnia 10 kwietnia 1974 r. o ewidencji ludności i dowodach osobistych; Dz. U. z 2001 r. Nr 87, poz. 960 z późniejszymi zmianami) o ruchu migracyjnym w oparciu o druk meldunkowy:
  1. „Zgłoszenie pobytu stałego” (migracja wewnętrzna i imigracja na pobyt stały),
  2. „Zgłoszenie wymeldowania z pobytu stałego w związku z wyjazdem za granicę” (emigracja na pobyt stały).

#### Sytuacja na rynku pracy

Aktywność ekonomiczna ludności: ankiety GUS – ZD i ZG, szacunki demograficzne ludności.

Pracujący: sprawozdania GUS – Z-06, SP-3 oraz szacunki GUS o pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych, zatrudnionych w organizacjach członkowskich, fundacjach, stowarzyszeniach, samorządach gospodarczych, organizacjach pracodawców, partiach politycznych, związkach zawodowych i innych organizacjach społecznych; pracujących w jednostkach prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób oraz pracujących w "szarej gospodarce".

Warunki pracy: sprawozdania GUS – Z-KW, Z-10.

Bezrobocie: sprawozdania GUS – MPiPS-01, załączniki 1-7 do MPiPS-01, MPiPS-02, MPiPS-07.

#### Dochody ludności i warunki bytu gospodarstw domowych

Wynagrodzenia: sprawozdania GUS – Z-03, Z-06, załącznik do Z-06, DG-1, DG-1t, Z-12, informacje o wynagrodzeniach zatrudnionych w działalności związanej z obroną narodową i bezpieczeństwem publicznym (MON i MSWiA), szacunki wynagrodzeń zatrudnionych w podmiotach prowadzących działalność gospodarczą o liczbie pracujących do 9 osób oraz w organizacjach członkowskich - fundacjach, stowarzyszeniach, samorządach

gospodarczych, organizacjach pracodawców, partiach politycznych, związkach zawodowych i innych organizacjach społecznych.

Świadczenia społeczne: dane z administracyjnych systemów informacyjnych Zakładu Ubezpieczeń Społecznych i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego oraz informacje pozyskiwane przez ZUS z Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Agencji Bezpieczeństwa Wewnętrznego, Agencji Wywiadu, Ministerstwa Sprawiedliwości i Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego w zakresie świadczeń wypłacanych z pozarolniczego systemu ubezpieczeń oraz przez KRUS z Ministerstwa Obrony Narodowej, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Sprawiedliwości i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych.

Warunki bytu gospodarstw domowych: kwestionariusze GUS – BR-01, BR-01a, BR-04, BR-05.

### **Ceny i sprzedaż dóbr konsumpcyjnych**

Ceny towarów i usług konsumpcyjnych: sprawozdanie GUS na formularzu C-02 prowadzone z udziałem ankierów statystycznych.

Handel: sprawozdania GUS – H-01s, H-01g, SP-3, SG-01.

### **Stan i ochrona środowiska**

- sprawozdania GUS: OS-1, OS-3, OS-5, OS-6, OS-7, SG-01, L-01, L-01/a, L-03,
- uogólnione wyniki reprezentacyjnych badań użytkowania gruntów, powierzchni zasiewów, pogłowia zwierząt gospodarskich, dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii, Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych.

### **Warunki mieszkaniowe**

- ogólny stan zasobów mieszkaniowych opracowano na podstawie danych pochodzących ze spisu powszechnego, aktualizując je o wyniki badań i opracowania statystyczne – jest to tzw. bilans zasobów mieszkaniowych,
- sprawozdania GUS: M-01, B-05, B-07, SG-01.

### **Stan i wykorzystanie infrastruktury technicznej**

Infrastruktura komunalna: sprawozdania GUS – M-06, SG-01 oraz dane z administracyjnych systemów informacyjnych Agencji Rynku Energii S.A.

Transport: sprawozdania GUS – T-03, T-06 oraz dane Generalnej Dyrekcji Dróg Krajowych i Autostrad.

Łączność: dane z systemów informacyjnych przedsiębiorstw łączności (Poczta Polska, Telekomunikacja Polska S.A.) i dane administracyjne Urzędu Komunikacji Elektronicznej.



**Edukacja i wychowanie:** sprawozdania GUS – S-01, S-02, S-05, S-07, S-08, S-09, S-10, S-11.

**Ochrona zdrowia i opieka społeczna:** sprawozdania GUS – ZD-1, ZD-1a, ZD-3, ZD-4, ZD-5, ZD-6, PS-01, PS-02, PS-03; sprawozdania Ministerstwa Zdrowia – MZ-29, MZ-29A, MZ-88, MZ-89; sprawozdania Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej – MPiPS-03.

**Sport i wypoczynek:** sprawozdania GUS – K-01, K-02, K-03, K-05, K-08.

**Bezpieczeństwo publiczne:** dane pozastatystyczne z Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie, Komendy Wojewódzkiej Straży Pożarnej w Olsztynie, Warmińsko – Mazurskiego Oddziału Straży Granicznej w Kętrzynie.

### **Potencjał i aktywność ekonomiczna**

Rachunki regionalne i samorządowe: wtórne wykorzystanie sprawozdań GUS oraz dane Ministerstwa Finansów, Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, Centrum Systemów Informacyjnych Ochrony Zdrowia, Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji, Ministerstwa Obrony Narodowej, Narodowego Funduszu Zdrowia, Komisji Nadzoru Ubezpieczeń i Funduszy Emerytalnych.

Podmioty gospodarcze: krajowy rejestr urzędowy podmiotów gospodarki narodowej REGON.

## **II. Objaśnienia podstawowych pojęć**

### **Ludność i procesy demograficzne**

1. Dane o ludności **faktycznie zamieszkałej**, począwszy od 2000 r., zbilansowano na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 oraz danych ze sprawozdawczości bieżącej z ruchu naturalnego i migracji ludności, uwzględniając:
  - zmiany spowodowane ruchem naturalnym (urodzenia, zgony) i migracjami ludności (zameldowania i wymeldowania na pobyt stały z innych gmin i z zagranicy), a także przesunięciami adresowymi ludności z tytułu zmian administracyjnych;
  - różnice między liczbą osób zameldowanych na pobyt czasowy ponad 2 miesiące w województwie, a liczbą osób czasowo nieobecnych.
2. Przez ludność **w wieku produkcyjnym** rozumie się ludność w wieku zdolności do pracy. Dla mężczyzn przyjęto wiek 18-64 lata, dla kobiet 18-59 lat.

Przez ludność w wieku **nieprodukcyjnym** rozumie się ludność w wieku **przedprodukcyjnym**, tj. do 17 lat oraz ludność w wieku **poprodukcyjnym**, tj. mężczyźni 65 lat i więcej, kobiety 60 lat i więcej.

3. **Przyrost naturalny** ludności jest różnicą między liczbą urodzeń żywych i zgonów w danym okresie.
4. **Współczynnik dzietności** oznacza liczbę dzieci, które urodziłaby przeciętnie kobieta w ciągu całego okresu rozrodczego (15-49 lat) przy założeniu, że w poszczególnych fazach tego okresu rodziłaby z intensywnością obserwowaną w badanym roku, tzn. przy przyjęciu cząstkowych współczynników płodności z tego okresu za niezmiennie.
5. **Przeciętne dalsze trwanie życia** wyraża średnią liczbę lat, jaką ma jeszcze do przeżycia osoba w wieku „x” lat, przy założeniu stałego poziomu umieralności z okresu, dla którego opracowano tablice trwania życia.

### Sytuacja na rynku pracy

6. Dane o aktywności ekonomicznej ludności w wieku 15 lat i więcej opracowano na podstawie reprezentacyjnego **Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL)**, prowadzonego w cyklu kwartalnym. Badaniem objęte są osoby będące członkami wylosowanych gospodarstw domowych.

Podstawowe kryterium podziału na aktywnych i biernych zawodowo stanowi praca, tzn. fakt wykonywania, posiadania bądź poszukiwania pracy.

Do aktywnych zawodowo zaliczono osoby pracujące i bezrobotne.

Do **pracujących** zaliczono wszystkie osoby w wieku 15 lat i więcej, które w badanym tygodniu:

- 1) wykonywały przez co najmniej 1 godzinę pracę przynoszącą dochód lub zarobek, tzn. były zatrudnione w charakterze pracownika najemnego, pracowały we własnym (lub dzierżawionym) gospodarstwie rolnym lub prowadziły własną działalność gospodarczą poza rolnictwem albo pomagały (bez wynagrodzenia) w prowadzeniu rodzinnego gospodarstwa rolnego lub rodzinnej działalności gospodarczej poza rolnictwem;

- 2) miały pracę, ale jej nie wykonywały:

- z powodu choroby, urlopu macierzyńskiego lub wypoczynkowego,
- z innych powodów, przy czym długość przerwy w pracy wynosiła do 3 miesięcy oraz od 2006 r. powyżej 3 miesięcy i dotyczyła osób, które były pracownikami najemnymi i w tym czasie otrzymywały co najmniej 50 % dotychczasowego wynagrodzenia.

**Bezrobotni** to osoby, które w okresie badanego tygodnia nie były osobami pracującymi, aktywnie poszukiwały pracy i były gotowe ją podjąć w ciągu dwóch tygodni następujących po tygodniu badanym.

Do bezrobotnych zaliczono także osoby, które znalazły pracę i oczekiwały na jej rozpoczęcie w okresie 3 miesięcy oraz były gotowe tę pracę podjąć. Od I kwartału 2001 r. populacja bezrobotnych, według zaleceń Eurostatu, została ograniczona do osób w wieku 15–74 lata.

Do **biernych zawodowo** zaliczono osoby, które nie zostały zakwalifikowane jako pracujące lub bezrobotne.

**Współczynnik aktywności zawodowej** obliczono jako udział aktywnych zawodowo (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

**Wskaźnik zatrudnienia** obliczono jako udział pracujących (ogółem lub danej grupy) w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej (ogółem lub danej grupy).

7. Dane o **pracujących** (opracowane na podstawie sprawozdawczości oraz szacunków) dotyczą osób wykonujących pracę przynoszącą im zarobek lub dochód.

Dane zaprezentowane w publikacji podano przy przyjęciu zasady jednorazowego ujmowania osób w głównym miejscu pracy.

Do pracujących zalicza się:

- 1) osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (umowa o pracę, powołanie, mianowanie lub wybór) lub stosunku służbowego;
  - 2) pracodawców i pracujących na własny rachunek, a mianowicie:
    - a) właścicieli, współwłaścicieli i dzierżawców gospodarstw indywidualnych w rolnictwie (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin), tj. pracujących w indywidualnych gospodarstwach rolnych, na działkach rolnych oraz właścicieli zwierząt gospodarskich nieposiadających użytków rolnych,
    - b) właścicieli i współwłaścicieli (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin); z wyłączeniem wspólników spółek, którzy nie pracują w spółce, podmiotów prowadzących działalność gospodarczą poza gospodarstwami indywidualnymi w rolnictwie,
    - c) inne osoby pracujące na własny rachunek, np. osoby wykonujące wolne zawody;
  - 3) osoby wykonujące pracę nakładczą;
  - 4) agentów (łącznie z pomagającymi członkami ich rodzin oraz osobami zatrudnionymi przez agentów);
  - 5) członków spółdzielni produkcji rolniczej (rolniczych spółdzielni produkcyjnych, innych spółdzielni zajmujących się produkcją rolną i spółdzielni kółek rolniczych);
  - 6) duchownych pełniących obowiązki duszpasterskie.
8. Informacje o **wypadkach przy pracy** (poza indywidualnymi gospodarstwami rolnymi) obejmują wszystkie wypadki przy pracy, jak również wypadki traktowane na równi z wypadkami przy pracy niezależnie od tego, czy wykazana została niezdolność do pracy.
9. Dane o liczbie **bezrobotnych zarejestrowanych**, zgodnie z ustawą z dnia 20 IV 2004 r. o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, obowiązującą od 1 VI 2004 r. (Dz. U. 2004 Nr 99, poz. 1001 z późniejszymi zmianami) obejmują osoby niezatrudnione i niewykonujące innej pracy zarobkowej, zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia w pełnym wymiarze czasu pracy (bądź jeśli są to osoby niepełnosprawne – zdolne i gotowe do podjęcia zatrudnienia co najmniej w połowie tego wymiaru czasu), nieuczące się w szkole z wyjątkiem szkół dla dorosłych lub szkół wyższych w systemie wieczorowym albo zaocznym, zarejestrowane we właściwym dla miejsca zameldowania (stałego lub czasowego) powiatowym urzędzie pracy oraz poszukujące zatrudnienia lub innej pracy zarobkowej. Od 1997 r. za bezrobotnego nie uważa się osoby odbywającej szkolenie, staż i przygotowanie zawodowe w miejscu pracy.
10. **Stopę bezrobocia rejestrowanego** obliczono jako stosunek udziału liczby bezrobotnych zarejestrowanych do liczby cywilnej ludności aktywnej zawodowo (ogółem oraz danej

grupy), tj. bez osób odbywających czynną służbę wojskową oraz pracowników jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego.

## Dochody ludności i warunki bytu gospodarstw domowych

11. **Przeciętne wynagrodzenia miesięczne (nominalne)** przypadające na 1 zatrudnionego obliczono, przyjmując:

- 1) wynagrodzenia osobowe bez wynagrodzeń osób wykonujących pracę nakładczą oraz uczniów, a także osób zatrudnionych za granicą;
- 2) wypłaty z tytułu udziału w zysku lub w nadwyżce bilansowej w spółdzielniach;
- 3) dodatkowe wynagrodzenia roczne dla pracowników jednostek sfery budżetowej;
- 4) honoraria wypłacane niektórym grupom pracowników za prace wynikające z umowy o pracę.

12. Dane o przeciętnych wynagrodzeniach miesięcznych prezentuje się w ujęciu brutto, tj. łącznie z zaliczkami na poczet podatku dochodowego od osób fizycznych ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne (emerytalne, rentowe i chorobowe) płaconymi przez ubezpieczonego pracownika, wprowadzonymi ustawą z dnia 13 X 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych.

13. Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych** (poza rolnikami indywidualnymi) dotyczą świadczeń finansowanych z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, którym dysponuje Zakład Ubezpieczeń Społecznych; budżetu Ministerstwa Obrony Narodowej w zakresie świadczeń wypłacanych byłym żołnierzom zawodowym i członkom ich rodzin; z budżetu Ministerstwa Spraw Wewnętrznych i Administracji w zakresie świadczeń wypłacanych byłym funkcjonariuszom resortu spraw wewnętrznych i administracji oraz Agencji Bezpieczeństwa i Agencji Wywiadu i członkom ich rodzin; z budżetu Ministerstwa Sprawiedliwości w zakresie świadczeń wypłacanych byłym funkcjonariuszom Służby Więziennej i członkom ich rodzin.

Informacje o **świadczeniach emerytalnych i rentowych rolników indywidualnych** dotyczą świadczeń finansowanych z Funduszu Emerytalno-Rentowego, którym dysponuje Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego, a także z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych, w przypadku gdy rolnicy posiadają uprawnienia do łącznego pobierania świadczeń z obu tych funduszy.

14. Podstawowym źródłem informacji o warunkach bytu ludności, tj. poziomie i strukturze dochodu rozporządzalnego, wydatków i spożycia oraz wyposażeniu gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania jest reprezentacyjne badanie **budżetów gospodarstw domowych**. Badaniem objęte są wszystkie grupy gospodarstw domowych, z wyjątkiem zamieszkujących obiekty zbiorowego zakwaterowania oraz gospodarstw członków korpusu dyplomatycznego państw obcych. Gospodarstwa domowe obywateli obcego państwa zamieszkujących w Polsce stale lub przez dłuższy czas i posługujących się językiem polskim biorą udział w badaniu. Wyniki badania oparte są na oświadczeniach osób biorących udział w badaniu budżetów gospodarstw domowych. W celu zachowania relacji między strukturą badanej zbiorowości a strukturą społeczno-

demograficzną zbiorowości generalnej, wyniki z badania od 2004 r. przeważone zostały danymi o strukturze gospodarstw domowych według liczby osób i miejsca zamieszkania pochodzącymi z Narodowego Spisu Ludności i Mieszkań 2002 r. Wcześniejsze wyniki przeważone zostały danymi o strukturze gospodarstw domowych oszacowanymi na podstawie liczby osób uzyskanej z Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL).

**Dochód rozporządzalny** jest to suma bieżących dochodów gospodarstwa domowego z poszczególnych źródeł pomniejszona o zaliczki na podatek dochodowy od osób fizycznych płacone przez płatnika w imieniu podatnika (od dochodów z pracy najemnej oraz od niektórych świadczeń z ubezpieczenia społecznego i świadczeń pomocy społecznej), o podatki od dochodów i własności płacone przez osoby pracujące na własny rachunek, w tym przedstawicieli wolnych zawodów i osób użytkujących gospodarstwo indywidualne w rolnictwie oraz o składki na ubezpieczenia społeczne i zdrowotne.

**Dochód do dyspozycji** jest to dochód rozporządzalny pomniejszony o pozostałe wydatki. Dochód do dyspozycji przeznaczony jest na wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz przyrost oszczędności.

**Wydatki** obejmują wydatki na towary i usługi konsumpcyjne oraz pozostałe wydatki.

**Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne** przeznaczone są na zaspokojenie potrzeb gospodarstwa domowego. Obejmują wydatki na towary i usługi zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, wartość artykułów otrzymanych bezpłatnie oraz wartość spożycia naturalnego. Towary konsumpcyjne obejmują dobra nietrwałego użytkowania (np. żywność, napoje, artykuły farmaceutyczne), półtrwałego użytkowania (np. odzież, książki, zabawki) i trwałego użytkowania (np. samochody, pralki, lodówki, telewizory).

**Pozostałe wydatki** obejmują m.in. kwoty przekazane innym gospodarstwom domowym i instytucjom niekomercyjnym, w tym dary; koszty zakwaterowania młodzieży i studentów uczących się poza domem; alimenty od osób prywatnych; niektóre podatki, np.: od nieruchomości, od spadków i darowizn, od dochodów z własności, z wynajmu i sprzedaży nieruchomości; straty pieniężne.

Wydatki na towary i usługi konsumpcyjne zagregowano zgodnie z Klasyfikacją Spożycia Indywidualnego według Celu do Badania Budżetów Gospodarstw Domowych (COICOP/HBS).

**Spożycie** artykułów żywnościowych (w ujęciu ilościowym) w gospodarstwach domowych obejmuje artykuły zakupione za gotówkę, również przy użyciu karty płatniczej lub kredytowej i na kredyt, otrzymane nieodpłatnie oraz pobrane z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie bądź z prowadzonej działalności gospodarczej na własny rachunek (spożycie naturalne); bez spożycia w placówkach gastronomicznych.

15. **Minimum egzystencji** - ustalone przez IPiSS uwzględnia jedynie te potrzeby, których zaspokojenie nie może być odłożone w czasie, a konsumpcja niższa od tego poziomu prowadzi do biologicznego wyniszczenia.
16. **Relatywna granica ubóstwa** - to 50% przeciętnych wydatków ekwiwalentnych (tj. uwzględniających liczbę członków gospodarstwa) ogółu gospodarstw domowych.

17. **Ustawowa granica ubóstwa** - kwota, która zgodnie z obowiązującą ustawą o pomocy społecznej uprawnia do ubiegania się o przyznanie świadczenia pieniężnego.

### Ceny i sprzedaż dóbr konsumpcyjnych

18. **Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych** obliczono przy przyjęciu systemu wag z roku poprzedzającego rok badany.
19. **Ceny detaliczne** roczne obliczono jako średnie arytmetyczne przeciętnych cen w poszczególnych miesiącach, z wyjątkiem cen ziemniaków, które obliczono przy zastosowaniu współczynników wyrażających udział zakupów dokonywanych przez ludność w poszczególnych miesiącach roku.

### Stan i ochrona środowiska

20. Dane o **ściekach** dotyczą ścieków odprowadzonych do wód lub do ziemi przez jednostki organizacyjne wnoszące opłaty za pobór z ujęć własnych rocznie 5 dam<sup>3</sup> i więcej wody podziemnej albo 20 dam<sup>3</sup> i więcej wody powierzchniowej lub odprowadzających rocznie 20 dam<sup>3</sup> i więcej ścieków oraz wszystkie jednostki nadzorujące pracę sieci wodociągowej (w tym również spółdzielnie mieszkaniowe, spółki wodne, zakłady usług wodnych, zakłady pracy itp.). Do tych samych jednostek odnoszą się dane o **wyposażeniu w oczyszczalnie ścieków**.

Jako **ścieki wymagające oczyszczania** przyjęto wody odprowadzane siecią kanałów lub rowów otwartych bezpośrednio do wód, ziemi lub do sieci kanalizacyjnej z jednostek produkcyjnych (łącznie z zanieczyszczonymi wodami z odwadniania zakładów górniczych i chłodniczymi), z innych jednostek oraz z gospodarstw domowych.

21. Dane o **emisji pyłów** dotyczą: pyłów ze spalania paliw, pyłów cementowo-wapienniczych i materiałów ogniotrwałych, pyłów krzemowych, nawozów sztucznych, węglowo-grafitowych, sadzy oraz innych rodzajów zanieczyszczeń pyłowych.

Dane o **emisji gazów** dotyczą: dwutlenku siarki, tlenku węgla, tlenków azotu, węglowodorów oraz innych rodzajów zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla).

Dane o **emisji pyłów i gazów** obejmują emisję zorganizowaną oraz niezorganizowaną (wykazaną przez większość jednostek sprawozdawczych) określoną tylko z procesów technologicznych.

22. Informacje o **odpadach** opracowane zostały na podstawie katalogu odpadów (wprowadzonego w życie 1 I 2002 r.), opartego o Listę Odpadów wprowadzoną do prawodawstwa Unii Europejskiej z dniem 1 I 2002 r. W 2000 r. informację opracowano na podstawie klasyfikacji odpadów zgodnej z Europejskim Katalogiem Odpadów.

Informacje o **ilości i rodzajach odpadów** dotyczą zakładów, które wytworzyły w ciągu roku powyżej 1 tys. t odpadów lub nagromadziły 1 mln t i więcej odpadów (z wyłączeniem odpadów komunalnych).



## Warunki mieszkaniowe

23. Informacje o **zasobach mieszkaniowych i mieszkaniach oddanych do użytkowania** dotyczą mieszkań (także izb i powierzchni użytkowej w tych mieszkaniach) znajdujących się w budynkach mieszkalnych i niemieszkalnych. Dane nie obejmują lokali zbiorowego zamieszkania (hotelu pracowniczych, domów studenckich, internatów, domów opieki społecznej i in.) i pomieszczeń nie przeznaczonych na cele mieszkalne, a z różnych względów zamieszkanymi.

Dane o zasobach mieszkaniowych – uzyskiwane na podstawie bilansów – do 2001 r. dotyczyły wyłącznie mieszkań zamieszkanymi; od 2002 r. obejmują także mieszkania niezamieszkanymi.

Dane o **liczbie mieszkań wyposażonych w instalacje** (na podstawie bilansów zasobów mieszkaniowych) uwzględniają modernizację mieszkań spółdzielni mieszkaniowych, gmin, zakładów pracy, wspólnot mieszkaniowych i budownictwa społecznego czynszowego oraz szacunek przyrostu mieszkań, które zostały wyposażone w instalacje w budynkach indywidualnych w wyniku ich modernizacji.

## Stan i wykorzystanie infrastruktury technicznej

24. Dane o sieci **wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej** obejmują sieć obsługującą gospodarstwa domowe i innych użytkowników.

Informacje o długości sieci wodociągowej i gazowej dotyczą przewodów bez połączeń prowadzących do budynków mieszkalnych i innych obiektów. W przypadku sieci wodociągowej informacje ograniczają się do sieci rozdzielczej, a w przypadku sieci gazowej uwzględniają dane o sieci przesyłowej magistralnej i rozdzielczej. Dane o długości sieci kanalizacyjnej, oprócz przewodów ulicznych, uwzględniają kolektory, tj. przewody odbierające ścieki z sieci ulicznej; nie uwzględniają natomiast kanałów przeznaczonych wyłącznie do odprowadzania wód opadowych.

Przez połączenia wodociągowe, kanalizacyjne i gazowe prowadzące do budynków mieszkalnych rozumie się odgałęzienia łączące poszczególne budynki z siecią rozdzielczą lub w przypadku kanalizacji – z siecią ogólnospławną.

Dane o korzystających z wodociągu i kanalizacji obejmują ludność zamieszkałą w budynkach mieszkalnych podłączonych do określonej sieci oraz ludność korzystającą z wodociągu poprzez źródła podwórzowe i uliczne, a w przypadku kanalizacji – wpusty kanalizacyjne.

Dane o korzystających z gazu dotyczą ludności w mieszkaniach wyposażonych w instalacje gazu z sieci. Dane o ludności korzystającej z wodociągu, kanalizacji i gazu obejmują również ludność w budynkach zbiorowego zamieszkania.

Dane o liczbie odbiorców i zużyciu **energii elektrycznej** do 2004 r. nie obejmują gospodarstw domowych, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie.

Zużycie energii elektrycznej i gazu z sieci w gospodarstwach domowych (w tym również zużycie w gospodarstwach domowych prowadzących drobną działalność usługową) ustala się na podstawie zaliczkowego systemu opłat.

## Edukacja i wychowanie

25. Z dniem 1 IX 1999 r. rozpoczęto wprowadzanie reformy ustroju szkolnego, której zasady reguluje ustawa z dnia 8 I 1999 r. - Przepisy wprowadzające reformę ustroju szkolnego (Dz. U. Nr 12, poz. 96) z późniejszymi zmianami.
26. W związku ze stopniowym wprowadzaniem ww. reformy, obok **szkół ponadgimnazjalnych** (dla absolwentów gimnazjum), działają jeszcze – do czasu zakończenia cyklu kształcenia – **szkoły ponadpodstawowe** (dla absolwentów 8-letniej szkoły podstawowej) oraz ich oddziały będące w strukturze szkół ponadgimnazjalnych (część szkół ponadpodstawowych została przekształcona w szkoły ponadgimnazjalne).
27. **Szkoły dla dzieci i młodzieży** obejmują:
- 1) **szkoły podstawowe** (łącznie ze specjalnymi), spośród których wyróżnia się:
    - a) szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych),
    - b) szkoły filialne (bez szkół specjalnych),
    - c) „małe szkoły” (bez szkół specjalnych), organizowane od roku szkolnego 2001/2002, prowadzące klasy I-III dla uczniów, którzy mają utrudniony dostęp do szkół,
    - d) szkoły artystyczne (bez szkół specjalnych), realizujące jednocześnie program szkoły podstawowej.

Z dniem 1 IX 2004 r. wprowadzono obowiązek odbycia rocznego przygotowania przedszkolnego przez dzieci w wieku 6 lat w oddziałach przedszkolnych przy szkołach podstawowych i przedszkolach (łącznie ze specjalnymi); do roku szkolnego 2003/2004 dzieci miały prawo do rocznego przygotowania przedszkolnego;
  - 2) **gimnazja** (łącznie ze specjalnymi), spośród których wyróżnia się:
    - a) szkoły sportowe i mistrzostwa sportowego (bez szkół specjalnych),
    - b) szkoły przysposabiające do pracy na podbudowie programowej VI klasy szkoły podstawowej;
  - 3) **szkoły ponadpodstawowe** (łącznie ze specjalnymi), obejmujące:
    - a) szkoły zasadnicze (zawodowe),
    - b) szkoły średnie:
      - licea ogólnokształcące,
      - zawodowe: licea i technika, licea zawodowe oraz – bez szkół specjalnych – licea techniczne;
  - 4) **szkoły ponadgimnazjalne** (łącznie ze specjalnymi), obejmujące:
    - a) zasadnicze szkoły zawodowe,
    - b) licea ogólnokształcące,
    - c) uzupełniające licea ogólnokształcące,
    - d) licea profilowane,



- e) technika,
- f) technika uzupełniająca.

Ponadto do szkół ponadgimnazjalnych zalicza się od roku szkolnego 2003/2004 szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe, które do roku szkolnego 2002/2003 (w przypadku absolwentów – do roku szkolnego 2003/2004) zaliczono do ponadpodstawowych szkół średnich zawodowych.

28. **Szkoły policealne** – kształcące w formie dziennej, wieczorowej lub zaocznej – obejmują:
- 1) policealne szkoły zawodowe (1-, 2- lub 3-letnie), łącznie ze szkołami specjalnymi,
  - 2) nauczycielskie kolegia języków obcych oraz kolegia nauczycielskie (w których absolwentom nie nadaje się tytułu licencjata; bez szkół specjalnych) prowadzone przez wydziały edukacji wojewódzkich urzędów marszałkowskich.
29. **Szkoły specjalne** organizowane są dla dzieci i młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi, w tym dla młodzieży niepełnosprawnej. Kształcenie może być realizowane w systemie szkolnym lub w formie indywidualnej.
30. **Szkoły wyższe** realizują kształcenie w systemie studiów dziennych, wieczorowych, zaocznych i eksternistycznych.

Informacje z zakresu szkół wyższych:

- 1) podano łącznie z nauczycielskimi kolegiami języków obcych, w których absolwentom nadaje się tytuł licencjata,
- 2) obejmują cudzoziemców studiujących w Polsce,
- 3) nie obejmują Polaków studiujących za granicą.

Ustawa z 2005 r. Prawo o szkolnictwie wyższym przekształciła studia prowadzone w systemie dziennym w studia stacjonarne, a studia wieczorowe, zaoczne i eksternistyczne w studia niestacjonarne.

31. **Szkoły dla dorosłych** – kształcące w formie dziennej i wieczorowej oraz zaocznej – obejmują:
- 1) szkoły podstawowe dla dorosłych oraz do roku szkolnego 2000/2001 – podstawowe studium zawodowe,
  - 2) gimnazja dla dorosłych oraz w roku szkolnym 2000/2001 – podstawowe studium zawodowe,
  - 3) szkoły ponadpodstawowe,
  - 4) szkoły ponadgimnazjalne.
32. Dane dotyczące:
- 1) wychowania przedszkolnego oraz szkół (poza szkołami wyższymi) podano według stanu na początku roku szkolnego; dane o absolwentach – na koniec roku szkolnego;
  - 2) szkół wyższych – prezentuje się według stanu w dniu 30 XI; dane o absolwentach dotyczą liczby wydanych dyplomów ukończenia studiów wyższych; absolwenci wykazani są z poprzedniego roku szkolnego.

## Ochrona zdrowia i opieka społeczna

33. Dane o osobach posiadających **prawo wykonywania zawodu medycznego** podaje się na podstawie rejestrów: lekarskich, farmaceutów, pielęgniarek i położnych.

Dane o **pracownikach medycznych** obejmują osoby pracujące w wymiarze pełnego etatu, w wymiarze godzin przekraczającym pełny etat oraz w niepełnym wymiarze godzin w stosunku do czasu pracy określonego obowiązującymi przepisami dla danego rodzaju pracy, w przypadku jeśli ta praca ma dla nich charakter podstawowy; osoby te niezależnie od wymiaru czasu pracy są liczone raz.

34. Dane o zakładach **ambulatoryjnej opieki zdrowotnej** obejmują przychodnie, ośrodki zdrowia i od 2001 r. poradnie (samodzielne). Udzielone porady podaje się w zakresie wymienionych zakładów. Porady udzielone przez lekarzy i lekarzy dentystów podaje się łącznie z badaniami profilaktycznymi oraz poradami lekarskimi udzielonymi w izbach przyjęć szpitali ogólnych.

35. Dane o **łóżkach w szpitalach ogólnych** obejmują również łóżka na oddziałach szpitalnych przy stacjach pogotowia ratunkowego – do 2002 r., natomiast nie obejmują miejsc (łóżek i inkubatorów) dla noworodków oraz miejsc na oddziałach dziennego pobytu.

**Zakłady opiekuńczo – lecznicze i zakłady pielęgnacyjno – opiekuńcze** udzielają całodobowych świadczeń zdrowotnych w zakresie pielęgnacji i rehabilitacji osób niewymagających hospitalizacji oraz zapewniają im środki farmaceutyczne i materiały medyczne.

36. **Apteki ogólnodostępne** nie obejmują aptek szpitalnych w stacjonarnych zakładach opieki zdrowotnej, które działają na potrzeby tych zakładów.

37. Dane o **świadczeniach pomocy społecznej** prezentuje się do 30 IV 2004 r. zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 29 XI 1990 r., a od 1 V 2004 r. zgodnie z ustawą o pomocy społecznej z dnia 12 III 2004 r., według której dokonano podziału na świadczenia pieniężne i niepieniężne.

**Zasilek stały** wypłacany jest z tytułu całkowitej niezdolności do pracy z powodu wieku lub niepełnosprawności. **Zasilek okresowy** przysługuje osobie lub rodzinie ze względu na długotrwałą chorobę, niepełnosprawność, bezrobocie, możliwość utrzymania lub nabycia uprawnień do świadczeń z innych systemów zabezpieczenia społecznego. **Zasilek celowy** przyznawany w celu m.in.: zaspokojenia niezbędnej potrzeby bytowej, pokrycia części lub całości wydatków na świadczenia zdrowotne, pokrycia kosztów pogrzebu. Może być przyznany osobie lub rodzinie, które poniosły straty w wyniku zdarzenia losowego, klęski żywiołowej lub ekologicznej.

## Sport i wypoczynek

38. Informacje o teatrach i instytucjach muzycznych dotyczą profesjonalnych jednostek artystycznych i rozrywkowych prowadzących regularną działalność sceniczną.
39. Informacje o działalności **domów i ośrodków kultury, klubów i świetlic** opracowano na podstawie badania cyklicznego prowadzonego co dwa lata.

40. Informacje o **kinach** dotyczą działalności kin ogólnie dostępnych, tj. powołanych do publicznego udostępniania filmów w formie projekcji na seansach filmowych, bez względu na rodzaj stosowanego nośnika filmu (taśma światłoczuła, taśma magnetyczna eksploatowana w technice wideo).
41. Dane o **abonentach radiowych i telewizyjnych** dotyczą osób i instytucji, które uiściły opłaty abonamentowe uprawniające do korzystania z urządzeń odbiorczych radiofonii bezprzewodowej oraz z odbiorczych urządzeń telewizyjnych. Dane obejmują również instytucje opłacające abonament za korzystanie z odbiorników radiowych i telewizyjnych w samochodach.

## Bezpieczeństwo publiczne

42. **Przestępstwo stwierdzone** jest to zdarzenie, co do którego w zakończonym postępowaniu przygotowawczym potwierdzono, że jest przestępstwem. Przestępstwo jest to zbrodnia lub występki ścigany z oskarżenia publicznego lub z oskarżenia prywatnego objęty oskarżeniem prokuratora, a nadto każdy występki skarbowy, których charakter jako przestępstwa został potwierdzony w wyniku postępowania przygotowawczego.

Informacje o przestępstwach stwierdzonych i wskaźnikach wykrywalności sprawców przestępstw opracowano na podstawie statystyki policyjnej, uzupełnianej informacjami o śledztwach własnych prowadzonych w prokuraturach i o postępowaniach wobec nieletnich w sądach rodzinnych.

**Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw** jest to stosunek liczby przestępstw wykrytych w danym roku (łącznie z wykrytymi po podjęciu z umorzenia) do liczby przestępstw stwierdzonych w danym roku, powiększonej o liczbę przestępstw stwierdzonych w podjętych postępowaniach a umorzonych w latach poprzednich z powodu niewykrycia sprawców.

43. Dane o **wypadkach drogowych** obejmują zdarzenia mające związek z ruchem pojazdów na drogach publicznych, w wyniku których nastąpiła śmierć lub uszkodzenie ciała osób.

Za śmiertelną ofiarę wypadku drogowego uznano osobę zmarłą (w wyniku doznanych obrażeń) na miejscu wypadku lub w ciągu 30 dni.

Za **ranną ofiarę** wypadku drogowego uznano osobę, która doznała obrażeń ciała i otrzymała pomoc lekarską.

## Potencjał i aktywność ekonomiczna

44. **Produkt krajowy brutto (PKB)** przedstawia końcowy rezultat działalności wszystkich podmiotów gospodarki narodowej. Produkt krajowy brutto równa się sumie wartości dodanej brutto wszystkich sektorów własności albo sektorów instytucjonalnych lub sumie wartości dodanej brutto wszystkich sekcji, działów powiększonej o podatki od produktów i pomniejszonej o dotacje do produktów. Produkt krajowy brutto jest liczony w cenach rynkowych.

45. **Wartość dodana brutto** mierzy wartość nowo wytworzoną w wyniku działalności produkcyjnej krajowych jednostek instytucjonalnych. Wartość dodana brutto stanowi różnicę między produkcją globalną a zużyciem pośrednim i jest wyrażona w cenach bazowych.
46. **Dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych** składają się z dochodu mieszanego brutto, dochodów związanych z pracą najemną (obejmujących całkowite koszty związane z zatrudnieniem ponoszone przez wszystkie krajowe jednostki instytucjonalne, tj. wynagrodzenia łącznie ze składkami na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne płaconymi przez pracowników, składki na obowiązkowe ubezpieczenia społeczne płacone przez pracodawców i inne koszty związane z zatrudnieniem) oraz dochodów z tytułu własności.
47. **Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych** powstają w wyniku skorygowania dochodów pierwotnych brutto o podatki od dochodów i majątku, składki na ubezpieczenia społeczne, świadczenia społeczne inne niż transfery socjalne w naturze (świadczenia z ubezpieczeń społecznych pieniężne, świadczenia z pomocy społecznej pieniężne) oraz inne transfery bieżące.
48. Przez **podmioty gospodarki narodowej** rozumie się jednostki prawne, tj. osoby prawne, jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej oraz osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.

## 1. Ludność i procesy demograficzne

Znaczenie procesów demograficznych w badaniach warunków życia wynika przede wszystkim z faktu, iż kształtując liczbę oraz tempo zmian w liczbie i strukturze ludności, wpływają też na zakres i charakter potrzeb społecznych. Struktura demograficzna według płci, wieku, rozmieszczenia terytorialnego i jej zmiany w czasie wymuszają konieczność dostosowania funkcjonowania i rozwoju systemu zatrudnienia, budownictwa mieszkaniowego, edukacji, ochrony zdrowia oraz zabezpieczenia społecznego.

W końcu grudnia 2006 r. populacja województwa liczyła 1426,9 tys. osób i stanowiła 3,7% ludności Polski. Od 2000 r. liczba mieszkańców pozostała na zbliżonym poziomie (zmniejszyła się jedynie o 625 osób, czyli 0,04%).

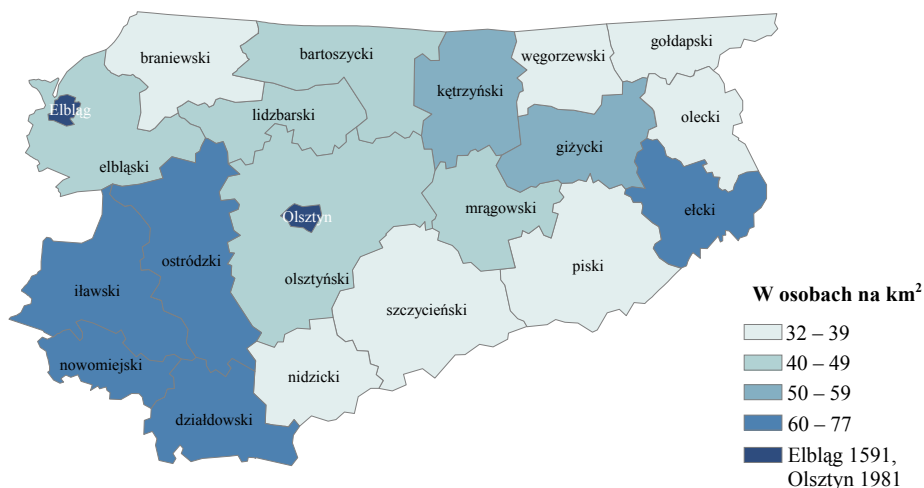
Przyrost liczby ludności w okresie siedmiu lat odnotowano tylko w czterech województwach: małopolskim (o 1,5%), pomorskim (o 1,4%), mazowieckim (o 1,1%) i wielkopolskim (o 1,0%), w pozostałych ubyło mieszkańców, a najbardziej w opolskim (o 2,7%), łódzkim (o 2,3%) i śląskim (o 2,0%).

Wskaźnikiem mówiącym o przestrzennym rozmieszczeniu ludności jest gęstość zaludnienia. Liczba osób przypadająca na 1 km<sup>2</sup> na Warmii i Mazurach nie zmieniła się od 2000 r. i wyniosła 59 osób (w miastach 1435, a na wsi 24). Region charakteryzował się (równoległe z województwem podlaskim) najniższą gęstością zaludnienia w kraju, ponad dwukrotnie niższą od przeciętnej w Polsce, wynoszącej 122 osoby.

Nie licząc miast na prawach powiatu (Olsztyna, Elbląga) tylko pięć powiatów (ełcki, działowski, iławski, nowomiejski i ostródzki) charakteryzowało się gęstością zaludnienia wyższą od przeciętnej w województwie.

### Gęstość zaludnienia według powiatów w 2006 r.

Stan w dniu 31 XII



Liczba mieszkańców miast województwa od 2000 r. zmniejszyła się o 0,5%, a liczba mieszkańców wsi wzrosła o 0,7% (w Polsce odpowiednio o 1,3% i 1,2%). Jednocześnie zaobserwowano różnice w przyroście rzeczywistym ludności według płci i tak liczba mężczyzn była mniejsza o 0,3%, a kobiet większa o 0,2%.

W konsekwencji ubytku liczby ludności miejskiej, obniżył się wskaźnik urbanizacji (odsetek ludności miejskiej w ludności ogółem), który w 2006 r. wyniósł 60,0% (w kraju 61,3%) wobec 60,3% w 2000 r. Jedynie w powiecie ełckim współczynnik ten był wyższy od przeciętnego w województwie i wyniósł 66,2%. Najmniej ludności zamieszkałej

w miastach było w powiatach: nowomiejskim (25,5%), elbląskim (29,7%) i olsztyńskim (34,4%). W Olsztynie mieszkało 174941 osób, tj. 12,3% ogółu mieszkańców regionu.

W województwie, podobnie jak w Polsce, odnotowano przewagę liczebną kobiet nad mężczyznami. Współczynnik feminizacji, określający liczbę kobiet przypadającą na 100 mężczyzn, od 2000 r. nie zmienił się i wyniósł 105. W kraju utrzymywał się również na stałym poziomie równym 107.

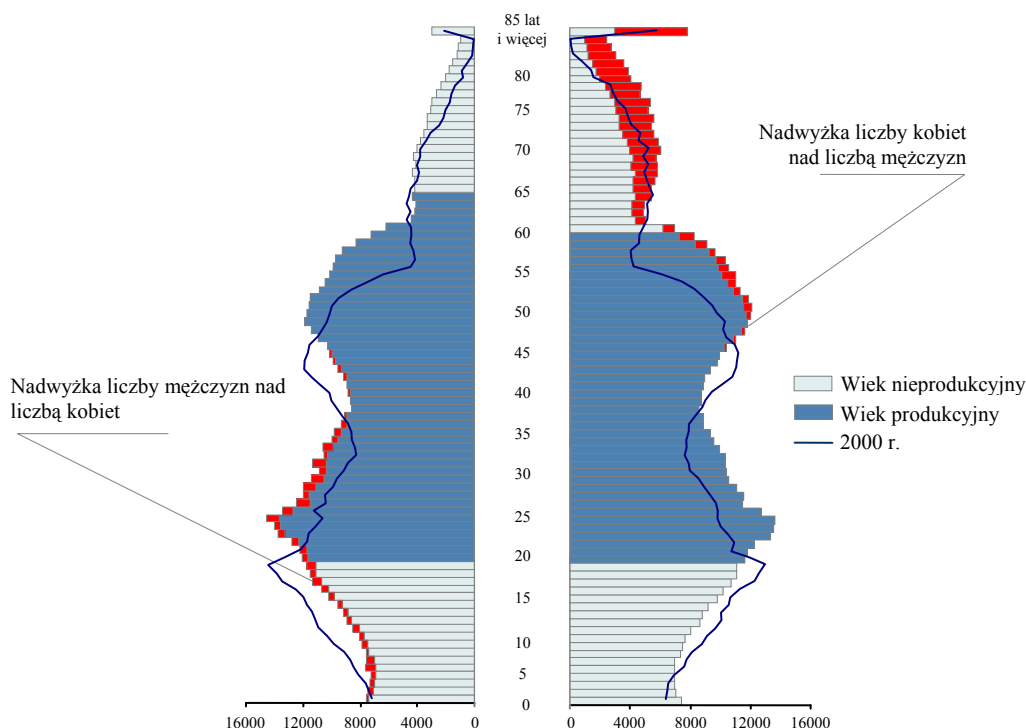
Różnice w liczbie mężczyzn i kobiet w poszczególnych grupach wiekowych mają wpływ na wartość współczynnika feminizacji. W populacji w wieku 0-44 lata wystąpiła liczebna przewaga mężczyzn i współczynnik ukształtował się na poziomie 95,9. Jeszcze niższy poziom współczynnika (94,8) odnotowano w grupie osób w wieku 20-34 lata.

Przewagę liczebną kobiet nad mężczyznami odnotowano dopiero w grupie osób w wieku 45 lat i więcej, dla której współczynnik feminizacji wyniósł 123. Omawiany współczynnik w najstarszych rocznikach wieku, 65 lat i więcej, osiągnął wartość 170.

Współczynnik feminizacji w miastach, równy 110, był wyższy niż na obszarach wiejskich (98).

W latach 2000-2006 uległa zmianie struktura ludności według ekonomicznych grup wieku. W województwie i w kraju zaobserwowano zmniejszanie się liczby ludności w wieku przedprodukcyjnym (0-17 lat), a wzrost w wieku produkcyjnym (kobiety w wieku 18-59 lat, mężczyźni w wieku 18-64 lata) i poprodukcyjnym (kobiety 60 lat i więcej, mężczyźni 65 lat i więcej).

**Ludność według płci i wieku w latach 2000 i 2006**  
Stan w dniu 31 XII



W regionie populacja osób najmłodszych w wieku 0-17 lat w porównaniu do roku 2000 była mniejsza o 19,0%. W związku z tym odsetek dzieci i młodzieży obniżył się z 27,0% w 2000 r. do 21,9% w 2006 r. Niemniej jednak w regionie w 2006 r. odnotowano drugi co do wielkości w Polsce (po województwie podkarpackim) odsetek osób w wieku przedprodukcyjnym.

Liczba ludności w wieku produkcyjnym w badanym okresie zwiększyła się o 7,1%, co miało znaczący wpływ na wielkość potencjalnych zasobów pracy i w konsekwencji liczbę osób poszukujących zatrudnienia. Udział tej grupy osób w 2006 r. wyniósł 64,5% wobec 60,2% w 2000 r., dla porównania w Polsce odpowiednio 64,2% i 60,8%.

W omawianym okresie przybyło 6,4% ludności w wieku poprodukcyjnym. Odsetek wspomnianej grupy ludności zwiększał się systematycznie – i tak w 2000 r. wyniósł 12,8%, a w 2006 r. 13,6%. Jednocześnie region charakteryzował się w 2006 r. najniższym wśród województw odsetkiem ludności w wieku poprodukcyjnym.

Wzrost liczby ludności w wieku poprodukcyjnym jest między innymi efektem wydłużania się życia ludzkiego. Przeciętna liczba lat dalszego trwania życia w momencie urodzenia w 2006 r. dla mężczyzn wynosiła 70,1 lat, a dla kobiet 79,5 wobec odpowiednio 69,2 lat i 78,6 w roku 2000.

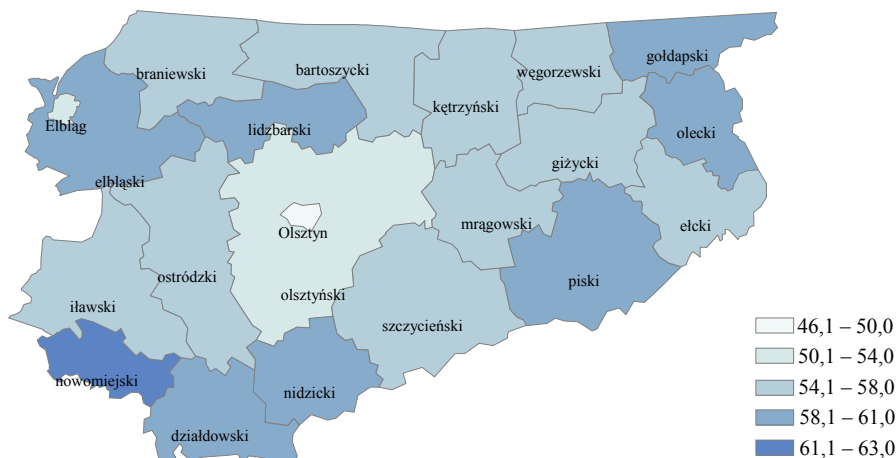
Struktura ludności według ekonomicznych grup wieku przedstawiała się odmiennie dla mężczyzn i kobiet. W wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym większy był udział mężczyzn (odpowiednio o 2,2% i 7,0%), a w wieku poprodukcyjnym ponad dwukrotnie większy kobiet (18,1% kobiety, 8,9% mężczyźni).

Różnice w strukturze wiekowej zaobserwowano także ze względu na miejsce zamieszkania. Na wsi znacznie większy niż w miastach był udział ludności w wieku przedprodukcyjnym (24,9% wobec 19,9%). Zjawisko odwrotne odnotowano odnośnie wieku produkcyjnego (miasta 66,2%, wieś 62,0%). Odsetek ludności w wieku poprodukcyjnym kształtował się na zbliżonym poziomie.

Relacje między poszczególnymi grupami wieku obrazuje współczynnik obciążenia demograficznego (liczba osób w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób w wieku produkcyjnym). W województwie omawiany współczynnik obniżył się z wartości 66 w 2000 r. do 55 w 2006 r. W Polsce był nieco wyższy i w 2006 r. wyniósł 56. Współczynnik obciążenia demograficznego w 2006 r. w regionie był różny w populacjach mężczyzn i kobiet (47 i 64) oraz mieszkańców miast i wsi (51 i 61).

Wśród powiatów najkorzystniejszy współczynnik zanotowano w Olsztynie (46,7) i Elblągu (50,1) oraz powiecie olsztyńskim (53,3) i mragowskim (54,1).

#### Współczynnik obciążenia demograficznego według powiatów w 2006 r.



W województwie w 2006 r. zarejestrowano o 0,9% związków małżeńskich więcej niż w 2000 r. W omawianym okresie liczba zawieranych małżeństw w miastach zwiększyła się o 3,8%, natomiast na wsi była mniejsza o 3,1%. Na każdy 1000 ludności w 2006 r. przypadło 5,9 małżeństw (tak samo w kraju). Współczynnik zawartych małżeństw był nieco wyższy na wsi niż w miastach i wyniósł odpowiednio 6,0 i 5,8.



W kolejnych latach badanego okresu wzrastał przeciętny wiek osób wstępujących po raz pierwszy w związek małżeński. Średni wiek kobiet w 2000 r. wyniósł 23,3 lata, a w 2006 r. już 24,9, kawalerowie mieli odpowiednio 25,4 i 27,2 lata. Przyczyną opóźnienia decyzji o zawarciu małżeństwa mogło być m.in. coraz powszechniejsze dążenie młodych osób do podwyższania wykształcenia, chęć realizacji kariery zawodowej, a także trudności materialne spowodowane brakiem pracy. Małżeństwo i prokreacja odkładane były na późniejsze lata.

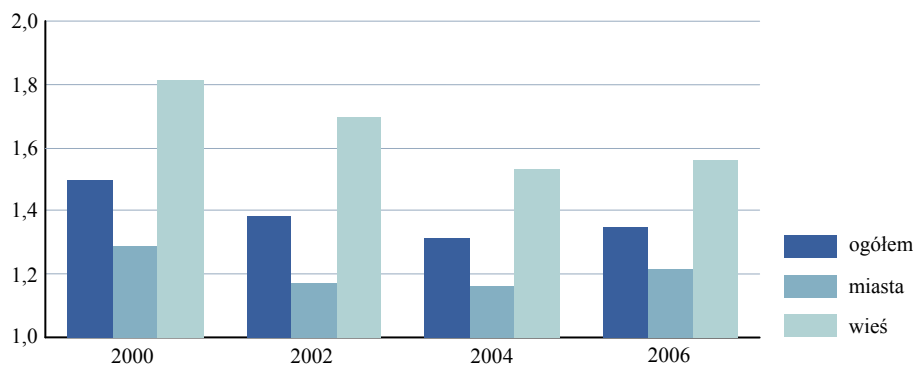
W ostatnich latach odnotowano wzrost liczby rozwodów i separacji, co może świadczyć o małej trwałości związków małżeńskich, ale także o coraz większej niezależności kobiet. W 2006 r. w odniesieniu do 2000 r. sądy orzekły o 88,4% rozwodów więcej, natomiast liczba separacji wzrosła prawie sześciokrotnie.

W latach 2000-2006 zmniejszył się odsetek kobiet w wieku rozrodczym 15-49 lat (z 52,6% do 51,2%). Płodność kobiet (liczba urodzeń żywych na 1000 kobiet w wieku 15-49 lat) obniżyła się z 40,5 do 40,0. Istotne zmiany odnotowano w grupach wiekowych 25-29 i 30-34 lata. W pierwszej z nich płodność kobiet zmniejszyła się z 94,9 w 2000 r. do 65,5 w 2006 r., natomiast w drugiej wzrosła odpowiednio z 53,5 do 62,3.

Współczynnik dzietności ogólnej (wyrażający średnią liczbę dzieci urodzonych przez kobietę w wieku 15-49 lat w ciągu jej całego okresu rozrodczego), w analizowanym okresie, w regionie zmniejszył się z 1,484 do 1,358 (w Polsce odpowiednio 1,367 i 1,267). Odnotowane wielkości współczynników pokazały, że dzietność w województwie przewyższała przeciętną w kraju. Wyższą wartością współczynnika charakteryzowało się wyłącznie województwo pomorskie (1,394 w 2006 r.). Na obszarach wiejskich omawiany wskaźnik był wyższy od przeciętnego w regionie, jednak w stosunku do 2000 r. jego wartość obniżyła się (z 1,814 w 2000 r. do 1,580 w 2006 r.).

Opisany powyżej poziom reprodukcji w województwie nie zapewniał prostej zastępowalności pokoleń, ponieważ korzystną sytuację demograficzną określa współczynnik kształtujący się na poziomie 2,1-2,15, kiedy na jedną kobietę w wieku 15-49 lat przypada średnio dwoje dzieci.

**Współczynnik dzietności ogólnej w latach 2000, 2002, 2004 i 2006**



Konsekwencją niskiego poziomu rodności była malejąca liczba urodzeń – w 2006 r. o 3,3% niższa niż w 2000 r. Więcej dzieci rodziło się w miastach niż na wsi (w 2006 r. na terenach miejskich urodziło się 54,0% dzieci).

Współczynnik urodzeń żywych na 1000 ludności w 2006 r. wyniósł 10,5 (w 2000 r. – 10,9), w miastach 9,6, a na wsi 12,0. W kraju natomiast był niższy i wyniósł 9,8.

Strukturę ludności kształtują również zgony, które obok urodzeń w sposób bezpośredni określają wielkość przyrostu naturalnego. W 2006 r. zmarło o 1,4%



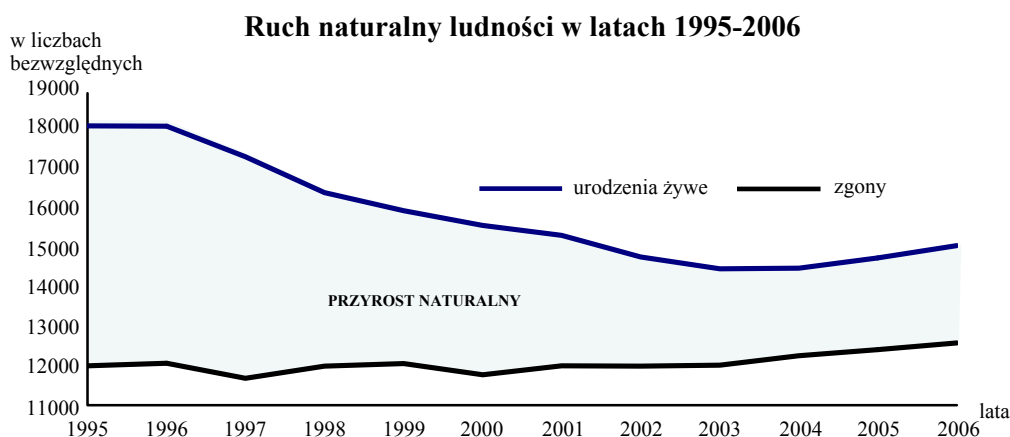
mieszkańców więcej niż w 2000 r. Struktura zgonów według płci świadczy o nadumieralności mężczyzn i w 2006 r. ich udział w ogólnej liczbie zgonów wyniósł 56,4%.

Umieralność w województwie była niższa od przeciętnej w kraju. W 2006 r. na 1000 ludności przypadło 8,8 zgonów, w kraju natomiast 9,7. Różnice w natężeniu zgonów wystąpiły także między miastem a wsią. Wyższą umieralnością cechowały się środowiska wiejskie (9,0 osób na 1000 ludności wobec 7,5 w miastach).

Województwo charakteryzowało się niższą od przeciętnej w Polsce śmiertelnością niemowląt (dzieci do 1 roku życia). Współczynnik zgonów niemowląt na 1000 urodzeń żywych w województwie i kraju w 2006 r. wyniósł odpowiednio 5,0 wobec 6,0. Od roku 2000 obserwowano tendencję spadkową omawianego współczynnika (z wartości 7,5).

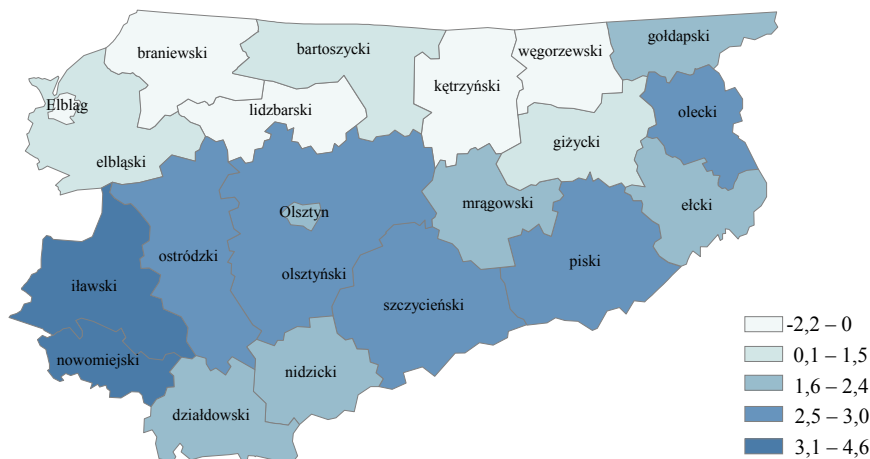
Najczęstszą przyczyną zgonów ludności w regionie w 2005 r. były choroby układu krążenia (39,0%) i choroby nowotworowe (26,5%). Trzecią grupę stanowiły urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny zgonu (8,5%). W porównaniu do 2000 r. liczba zgonów spowodowanych chorobami układu krążenia wzrosła o 14,7%, a chorobami nowotworowymi o 10,1%.

Przyrost naturalny ludności w regionie w 2006 r. w porównaniu do 2000 r. zmniejszył się o 35,0%. W przeliczeniu na 1000 ludności wyniósł 2,7 w 2000 r. i 1,7 w 2006 r. Województwo wyróżniało się drugim pod względem wielkości (po województwie pomorskim) wskaźnikiem przyrostu naturalnego w Polsce.



Największym przyrostem naturalnym charakteryzował się powiat nowomiejski (4,6), szczycieński (3,0) i olecki (2,9), natomiast wartość ujemną (zgony przewyższyły urodzenia żywe) odnotowano w powiecie węgorzewskim (-2,2), lidzbarskim (-0,7), Elblągu (-0,5) i kętrzyńskim (-0,3).

#### Przyrost naturalny na 1000 ludności według powiatów w 2006 r.



Zdecydowanie większym przyrostem naturalnym charakteryzowały się obszary wiejskie, gdzie wskaźnik ten w 2006 r. osiągnął poziom 3,0 wobec 0,9 w miastach.

Ważnym czynnikiem mówiącym o sytuacji społeczno-ekonomicznej badanego obszaru są migracje (ruchy wędrownicze). Obok urodzeń i zgonów decydują o zmianach w liczbie, strukturze i rozmieszczeniu ludności.

W omawianym okresie (2000-2006), szczególnie od 2004 r., a więc od momentu wejścia Polski do Unii Europejskiej znacznie nasiliły się wyjazdy za granicę. W 2006 r. zarejestrowano 15,8% więcej zameldowań niż w 2000 r. Liczba wymeldowań w tym okresie wzrosła o 27,4%, w tym wymeldowania za granicę wzrosły trzykrotnie. Wskaźniki określające natężenie zjawiska (na 1000 ludności) pokazały, że pogłębia się niekorzystna sytuacja województwa odnośnie migracji. Saldo migracji wewnętrznych zmieniło się z wartości minus 1,4 w 2000 r. do minus 2,2 w 2006 r., natomiast migracje zagraniczne odpowiednio z minus 0,3 do minus 1,4.

W migracjach wewnętrznych 65,8% stanowiła ludność przemieszczająca się w ramach regionu, pozostałe 34,2% to osoby, które wyjechały do innych województw w kraju, wśród nich 52,7% to osoby w wieku 20-34 lata. Udział kobiet w tej grupie wieku stanowił 56,7%.

Osoby wyjeżdżające za granicę to głównie ludność w wieku 20-24 lata (21%), 25-29 lat (25%) i 30-34 lata (11%). Emigranci zagraniczni to przede wszystkim mężczyźni – 58%.

W migracjach wewnętrznych przeważali mieszkańcy wsi, natomiast w zagranicznych mieszkańcy miast.

Saldo migracji w poszczególnych powiatach województwa w 2006 r. było zróżnicowane.

#### Saldo migracji na 1000 ludności według powiatów w 2006 r.



Największą różnicę między liczbą osób emigrujących i imigrujących odnotowano w powiatach położonych w północnej części województwa: kętrzyńskim, bartoszyckim, gołdapskim, braniewskim, dla których saldo migracji w przeliczeniu na 1000 ludności przyjęło wartości ujemne i wyniosło odpowiednio -9,0; -8,1; -7,6; -7,1. Dodatnim saldem migracji w województwie wyróżnił się powiat olsztyński (+2,6).

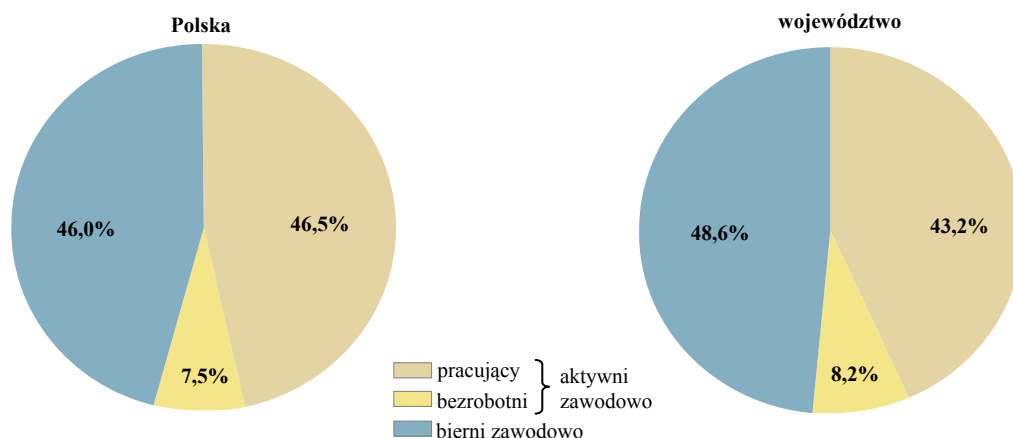
## 2. Sytuacja na rynku pracy

Analiza sytuacji na rynku pracy pozwala na określenie, w jakim stopniu podaż pracy (liczba osób chętnych do pracy) poparta jest popytem na pracę (zgłaszanym przez przedsiębiorców), czyli może wykazać ile osób z tych, które chcą pracować ma szansę na wykonywanie pracy, a tym samym na uzyskanie dochodu. Pomaga określić również nie tylko rozmiary aktywności, ale i bierności ekonomicznej ludności. Ujawnia także jakość warunków pracy stwarzanych przez podmioty zatrudniające pracowników.

Charakterystyka rynku pracy została przeprowadzona na podstawie wyników Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności (BAEL), a także danych sprawozdawczych dotyczących pracujących, warunków pracy i zarejestrowanych bezrobotnych.

Pracujący i bezrobotni tworzą na rynku pracy grupę osób aktywnych zawodowo. **Reprezentacyjne badanie BAEL** wykazało, iż w 2006 r. w województwie warmińsko-mazurskim aktywnych było 605 tys. osób, czyli o 4 tys. mniej niż w 2002 r.

**Struktura ludności w wieku 15 lat i więcej według aktywności ekonomicznej w 2006 r.**



Ponad połowa populacji czynnych zawodowo w 2006 r. to mężczyźni (54,4%). Większość osób aktywnych na rynku pracy zamieszkiwała obszary miejskie (63,3%).

Współczynnik aktywności zawodowej, wyrażający udział osób aktywnych zawodowo w liczbie ludności w wieku 15 lat i więcej, wyniósł w 2006 r. 51,4% i od 2002 r. spadł o 3,7 pp.

Obciążenie osób aktywnych na rynku pracy osobami biernymi zawodowo wzrosło. W 2006 r. na 1000 osób czynnych zawodowo przypadało 947 osób biernych zawodowo i od 2002 r. nastąpił wzrost o 133 osoby. W kraju również zanotowano wzrost, jednak był on mniejszy niż w województwie.

Wśród aktywnych zawodowo dominującą grupę stanowili w 2006 r. pracujący (84,1%), których liczba od 2002 r. wzrosła o 16,5%.

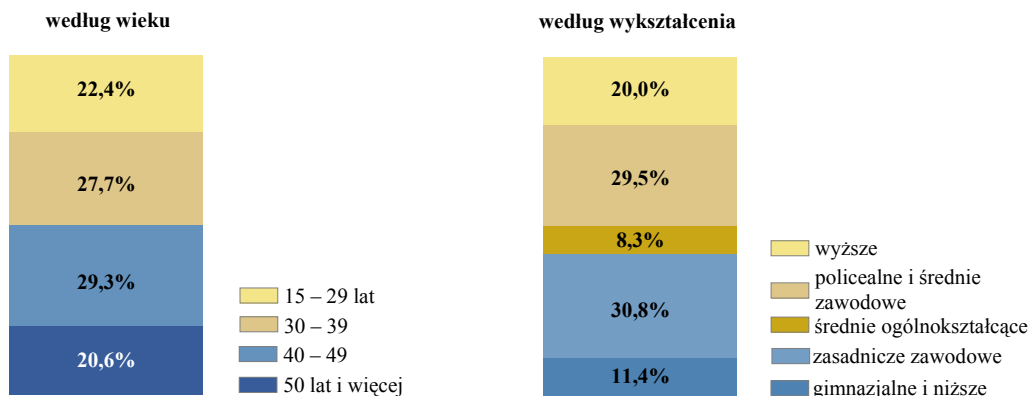
Wskaźnik zatrudnienia, liczony stosunkiem pracujących do liczby ludności w wieku 15 lat i więcej, był wyższy dla mężczyzn (51,3%) niż kobiet (36,0%).

Struktura pracujących według wieku pokazuje dość wyrównany udział każdej z grup wiekowych – we wszystkich liczbą pracujących przekracza 20%, przy czym najwięcej osób osiągnęło wiek 40-49 lat, a najmniej 50 lat i więcej.

Wśród pracujących przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym (30,8%) oraz policealnym i średnim zawodowym (29,5%). Najmniej było osób z wykształceniem średnim ogólnokształcącym. W porównaniu do 2002 r. zmniejszył się odsetek pracujących z wykształceniem policealnym i średnim zawodowym oraz

gimnazjalnym i niższym. Odsetek pracujących z pozostałymi poziomami wykształcenia wzrósł.

### Struktura pracujących w 2006 r.



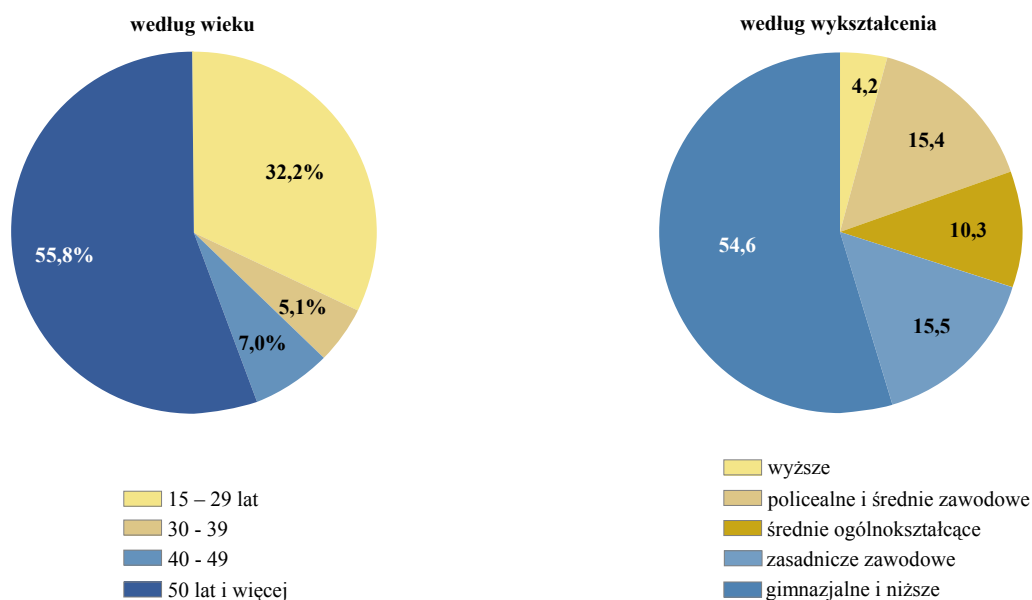
Na przestrzeni ostatnich lat w województwie najistotniejsze zmiany zaszły wśród osób bezrobotnych. Zbiorowość ta według BAEL systematycznie zmniejszała się i w 2006 r. osiągnęła poziom 97 tys. osób. W porównaniu z 2002 r. liczba bezrobotnych była niższa o 43,6%, przy czym większy spadek odnotowano w przypadku mężczyzn.

Wyniki Badania Aktywności Ekonomicznej Ludności pokazują również rozmiary bierności zawodowej. W 2006 r. 48,5% populacji osób w wieku 15 lat i więcej nie pracowało, nie poszukiwało pracy bądź szukało pracy, ale nie było gotowe do jej podjęcia. Większość z nich mieszkała w miastach (60,4%).

Liczba osób niezaangażowanych zawodowo w porównaniu z 2002 r. wzrosła o 15,5%. Wzrost dotyczył zarówno mężczyzn, jak i kobiet.

Struktura biernych zawodowo według wykształcenia ukazała zależność, iż osoby o niższym wykształceniu nie pracowały i nie poszukiwały zatrudnienia częściej niż osoby lepiej wykształcone.

### Struktura biernych zawodowo w 2006 r.



Wśród biernych zawodowo przeważały w 2006 r. osoby w wieku 50 lat i więcej. Dużą grupę stanowiły również osoby, które osiągnęły 15 – 29 lat.

Z wiekiem osób niezaangażowanych na rynku pracy związane były główne przyczyny bierności: osiągnięcie wieku emerytalnego (podawane przez 34,7% biernych) oraz nauka i uzupełnianie kwalifikacji (26,9%).

Choroba i niepełnosprawność była powodem braku aktywności dla 20,8% populacji biernych. Z powodów rodzinnych nie pracowało 9,1% osób, natomiast 4,4% uważało, że wyczerpało wszelkie możliwości znalezienia pracy lub była przekonana, że pracy nie znajdzie.

Jednym z wyznaczników korzystnej sytuacji na rynku pracy jest stale wzrastająca liczba osób **pracujących**. Źródłem informacji o warunkach i przemianach na regionalnym rynku pracy są m.in. roczne sprawozdania GUS, według których liczba pracujących w gospodarce narodowej (według faktycznego miejsca pracy) wzrosła od 2002 r. o 5,6% i w 2006 r. osiągnęła pułap 406,1 tys. osób.

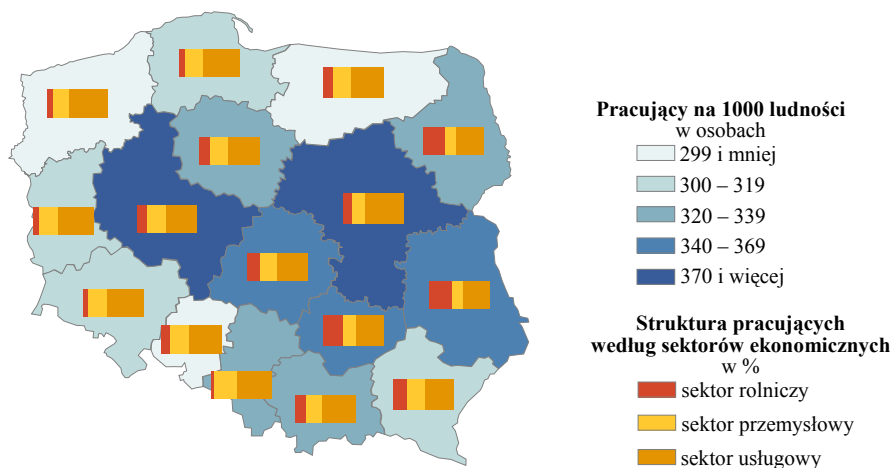
Określenie samej liczby pracujących nie daje jednak pełnego obrazu zjawiska – dodatkowe informacje na temat jakości zmian na rynku pracy można uzyskać porównując liczbę pracujących do liczby osób w wieku produkcyjnym (kobiet od 18 do 59 i mężczyzn od 18 do 64 roku życia).

Liczba osób w wieku zdolności do pracy w 2006 r. w porównaniu z rokiem 2002 wzrosła – z 884,1 tys. do 920,6 tys., czyli o 4,1%. Dynamika wzrostu liczby pracujących przewyższała dynamikę wzrostu liczby osób w wieku produkcyjnym. Pokazuje to, że zwiększenie się populacji pracujących w 2006 r. było wynikiem nie tylko wzrostu liczebności ludności w wieku produkcyjnym.

Większość z 406,1 tys. osób pracowało w 2006 r. w sektorze prywatnym (72,5%), w tym ponad trzy czwarte populacji w firmach należących do polskich właścicieli. W porównaniu z rokiem 2002 liczba pracujących w sektorze prywatnym uległa zwiększeniu o 9,9%, natomiast w sektorze publicznym nastąpił spadek o 4,0%.

Warmińsko-mazurskie w 2006 r. znajdowało się na 16 miejscu w Polsce pod względem liczby pracujących na 1000 ludności. Trzy pierwsze miejsca zajmowały: mazowieckie, wielkopolskie i łódzkie.

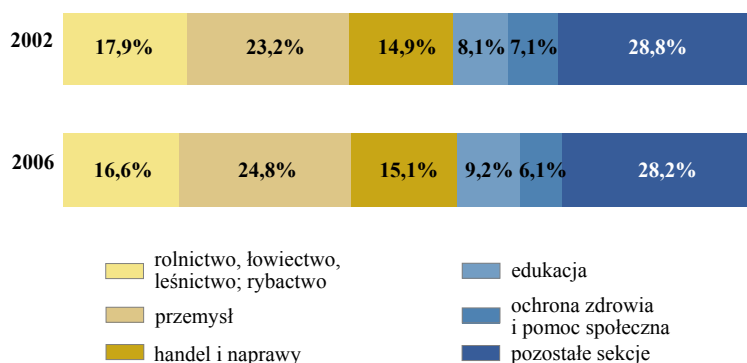
### Pracujący w gospodarce narodowej według województw w 2006 r. Stan w dniu 31 XII



Struktura pracujących w województwie według sektorów ekonomicznych wskazuje na różnicę w stosunku do kraju w zakresie udziału pracujących w przemyśle i budownictwie (wyższy niż w kraju o 1,2 pp.). Udział pracujących w rolnictwie utrzymywał się w 2006 r. na jednakowym poziomie. Niższy natomiast (o 4,1 pp.) zanotowano udział pracujących w usługach rynkowych. Warmińsko-mazurskie charakteryzowało się najwyższym, w porównaniu z innymi województwami, udziałem pracujących w usługach nierynkowych.

Od 2002 r. największy wzrost liczby pracujących nastąpił w sekcjach: edukacja (o 19,9%) i przemysł (o 12,9%), a następnie pozostała działalność usługowa, hotele i restauracje oraz administracja, natomiast spadek zanotowano w ochronie zdrowia (o 10,1%), obsłudze nieruchomości, transporcie i w rolnictwie.

### Struktura pracujących w gospodarce narodowej według sekcji PKD Stan w dniu 31 XII



Liczba pracujących w gospodarce narodowej (według siedziby jednostki macierzystej) w województwie na koniec 2006 r. wyniosła 382,6 tys. osób. Najliczniejszą grupę stanowiły osoby zatrudnione na podstawie stosunku pracy (74,3%). Drugą pod względem wielkości grupę stanowili właściciele, współwłaściciele i bezpłatnie pomagający członkowie rodzin (25,2%).

Powiatami w województwie, w których zanotowano najwyższą liczbę pracujących<sup>1</sup> na koniec 2006 r. były Olsztyn i Elbląg oraz powiat iławski, ostródzki i olsztyński. W porównaniu z 2002 r. liczba pracujących wzrosła w większości powiatów. Najwyższy wzrost odnotowano w powiecie gołdapskim (o 20,7%), iławskim (o 17,7%) oraz oleckim (o 13,2%). W pięciu powiatach nastąpił spadek: kętrzyńskim (o 4,4%), braniewskim (o 3,1%), bartoszyckim, lidzbarskim oraz w Elblągu.

Przewaga pracujących w sektorze rolniczym w 2006 r. wystąpiła w powiecie węgorzewskim, nowomiejskim, elbląskim i braniewskim. W sektorze przemysłowym najwięcej osób pracowało w powiecie iławskim, olsztyńskim i działdowskim. Sektor usług rynkowych dominował w Olsztynie i Elblągu oraz w powiatach bartoszyckim i giżyckim, a usług nierynkowych w powiecie węgorzewskim i braniewskim.

W województwie warmińsko-mazurskim w 2006 r. zanotowano znaczny **ruch zatrudnionych**. Przyjęto do pracy 67,3 tys. osób, czyli o 53,5% osób więcej niż w 2002 r. Liczba zwolnionych z pracy nie przekraczała poziomu przyjęć do pracy, ale była również wyższa niż w 2002 r. (o 33,1%).

Zmianie uległa również liczba miejsc pracy. W 2006 r. utworzono ich o 23,1% więcej niż w 2004 r. Nastąpił także spadek poziomu zlikwidowanych stanowisk (o 10,6%).

<sup>1</sup> Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności; bez podmiotów gospodarczych o liczbie pracujących do 9 osób, duchowieństwa, fundacji, stowarzyszeń i innych organizacji oraz jednostek budżetowych prowadzących działalność w zakresie obrony narodowej i bezpieczeństwa publicznego; łącznie z rolnictwem indywidualnym.



W stosunku do 2004 r. prawie trzykrotnie zwiększyła się liczba wolnych miejsc pracy, co wskazywać może na niedopasowanie kwalifikacji pracowników i wymagań pracodawców. Wskaźnik wykorzystania wolnych miejsc pracy wynosił w 2006 r. w województwie 0,70% i był niższy od średniego w kraju, utrzymującego się na poziomie 0,92%.

Bezpośredni wpływ na jakość warunków życia ludności mają zagwarantowane przez pracodawców odpowiednie **warunki pracy**. Wyniki badań pokazują jednak, iż spośród 2181 zakładów pracy przebadanych w 2006 r., w 521 zakładach wystąpiły warunki zagrożenia czynnikami szkodliwymi i niebezpiecznymi dla zdrowia pracowników.

W zakładach, w których wykazano niekorzystne warunki pracy, zatrudnionych było 21,7 tys. pracowników, w tym 17,9% kobiet.

Czynniki obniżające jakość pracy badane są w trzech głównych grupach: szkodliwe czynniki środowiska pracy, czynniki związane z uciążliwością pracy i z obsługą maszyn szczególnie niebezpiecznych.

Biorąc pod uwagę liczbę osób pracujących, którym zagrażają czynniki z przeważającej grupy, zanotowano, iż w 2006 r. 54,5% populacji pracujących w warunkach zagrożenia narażonych było na szkodliwe czynniki środowiska pracy, 26,4% na zagrożenia związane z uciążliwością pracy, natomiast pozostali (19,1%) na niebezpieczeństwa związane z czynnikami mechanicznymi.

Zatrudnieni w warunkach niebezpiecznych i uciążliwych dla zdrowia korzystali ze świadczeń wynikających z określonych warunków pracy. Spośród przysługujących świadczeń najwięcej pracujących otrzymało (stan w połowie grudnia) napoje (45,7 tys. osób), posiłki profilaktyczne (16,9 tys. osób) oraz dodatki pieniężne (12,7 tys. osób). Najmniej osób skorzystało z dodatkowego urlopu oraz skróconego czasu pracy.

Skłonność do zapadania na choroby zawodowe również obniża jakość warunków pracy. W badanym roku zanotowano 77 przypadków zachorowań, w tym 50,6% to zachorowania na choroby zakaźne lub pasożytnicze (albo ich następstwa), a 20,8% to przewlekłe choroby narządu głosu. Pozostałe to m.in. ubytek słuchu, choroby skóry i nowotwory złośliwe.

Liczba stwierdzonych chorób zawodowych zmniejszyła się porównaniu z 2002 r. o 23,8%. Wzrosła jednak liczba zachorowań na nowotwory złośliwe, a także zanotowano więcej osób, u których stwierdzono trwały ubytek słuchu.

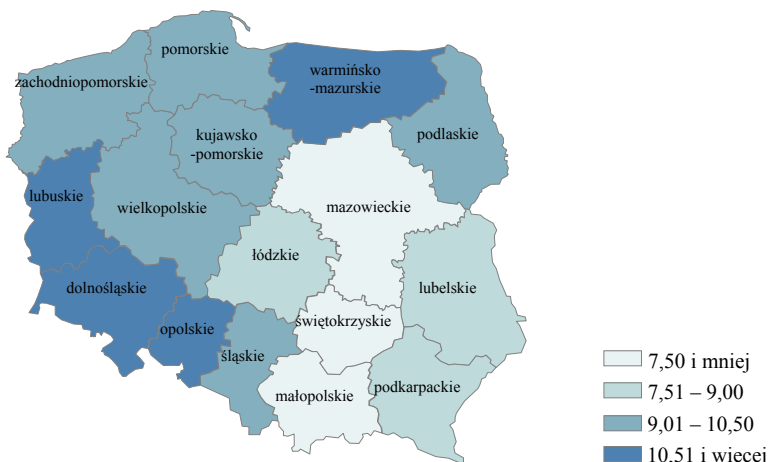
Kolejnym czynnikiem oddziałującym negatywnie na jakość warunków pracy są wypadki przy pracy. W województwie w 2006 r. wydarzyło się 3,8 tys. wypadków przy pracy, w których poszkodowanych zostało 3,8 tys. osób (w tym 1,2 tys. kobiet).

Wypadkom ulegali najczęściej pracujący w przemyśle. Najbardziej niebezpieczna w 2006 r. okazała się praca wykonywana przez osoby poszkodowane z trzech grup zawodowych: robotników przemysłowych i rzemieślników (37,6% poszkodowanych), operatorów i monterów maszyn i urządzeń (18,5%) oraz pracowników przy pracach prostych (13,7%). Na częstotliwość występowania wypadków wpływ miał również mały staż pracy – wypadkom ulegały najczęściej osoby pracujące od roku do 5 lat.

W wyniku zaistniałych wypadków, liczba dni niezdolności do pracy na jednego poszkodowanego w omawianym okresie wyniosła 41.

Warmińsko-mazurskie było w 2006 r. wśród województw o najwyższej liczbie poszkodowanych w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących (wraz z województwem lubuskim, dolnośląskim i polskim).

### Poszkodowani w wypadkach przy pracy na 1000 pracujących według województw w 2006 r.



Najmniejszą liczbę poszkodowanych odnotowano w województwach mazowieckim, świętokrzyskim i małopolskim.

W 2006 r. wypłacono 1202 odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych na łączną kwotę 3191,5 tys. zł. Przeciętny koszt odszkodowania wyniósł 2655 zł, w tym z tytułu wypadku przy pracy 1952 zł.

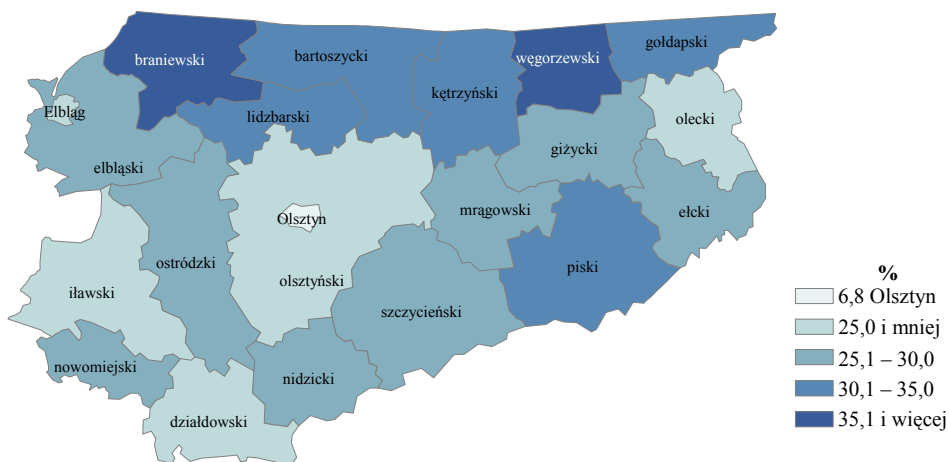
Stan bezczynności zawodowej osób zdolnych do pracy i gotowych do jej podjęcia jest negatywnym zjawiskiem społecznym, jak i gospodarczym. Oznacza z jednej strony niemożność uzyskiwania dochodów z pracy, które są podstawą egzystencji, a z drugiej niedopasowanie wielkości zasobów pracy z liczbą miejsc pracy.

W województwie warmińsko-mazurskim problem bezrobocia jest szczególnie dotkliwy – od lat stopa **bezrobocia rejestrowanego** utrzymuje się na wysokim poziomie – w 2006 r. osiągnęła poziom 23,6%, przy średniej krajowej 14,8%. Pozytywnym zjawiskiem jest tendencja malejącej stopy bezrobocia od 2002 r., w którym wynosiła 31,1%.

Powiatami o najwyższej stopie bezrobocia rejestrowanego w 2006 r. były braniewski (36,7%), węgorzewski (35,8%) i bartoszycki (34,7%).

### Stopa bezrobocia według powiatów w 2006 r.

Stan w dniu 31 XII



Najniższą stopę bezrobocia zanotowano w Olsztynie (6,8%), a następnie w Elblągu (17,9%) oraz powiecie iławskim (20,1%).



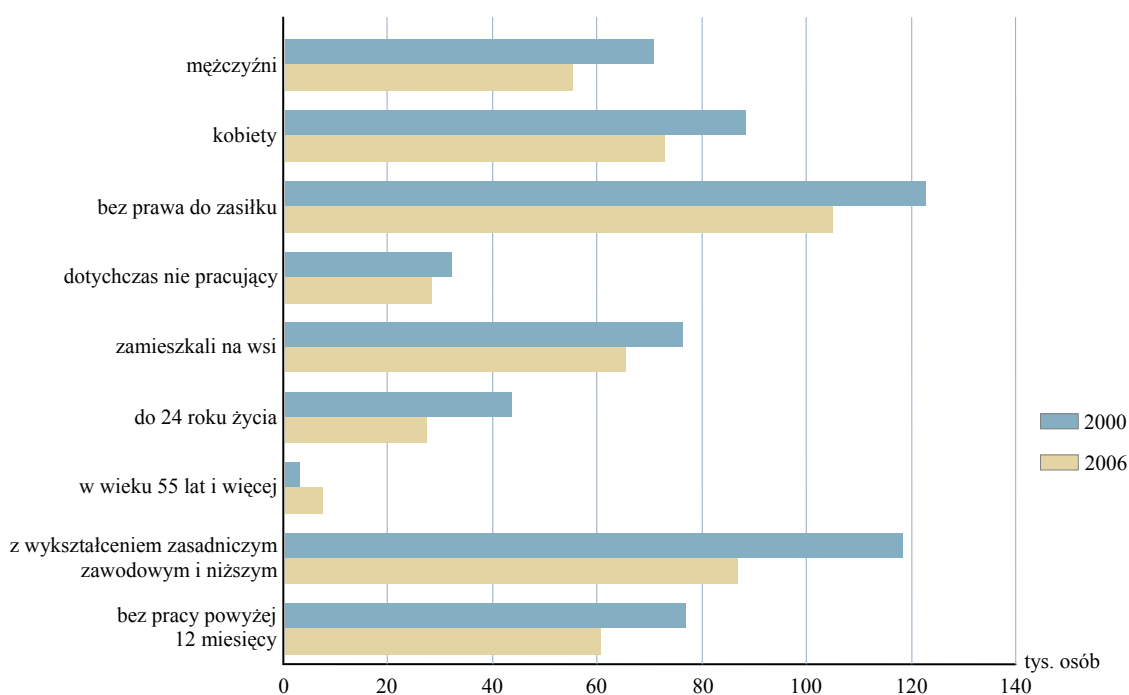
Liczba bezrobotnych zarejestrowanych w powiatowych urzędach pracy w końcu grudnia 2006 r. wyniosła 127,6 tys. osób (5,5% ogółu bezrobotnych w kraju) i była niższa o 27,8% od notowanej na koniec 2002 r. Spadek dotyczył zarówno populacji mężczyzn, jak i kobiet, jednak odsetek bezrobotnych kobiet przewyższał w 2006 r. odsetek mężczyzn i był wyższy we wszystkich powiatach w województwie (w działowskim nawet o 16,6%, iławskim o 11,8%, nidzickim o 10,8% i nowomiejskim o 10,6%).

W szczególnie trudnej sytuacji na rynku pracy są osoby, które jeszcze nie pracowały, bezrobotni bez prawa do zasiłku, mieszkańcy wsi, osoby w wieku do 24 lat i powyżej 54 roku życia, a także osoby z niskim poziomem wykształcenia czy długo pozostające bez pracy.

Bez prawa do zasiłku w 2006 r. pozostawało 82,2% ogólnej liczby bezrobotnych. Odsetek ten od 2000 r. stale rósł, ale i tak w 2006 r. był najniższy w kraju. W województwie powiatami o najwyższym odsetku bezrobotnych bez prawa do zasiłku w ogólnej liczbie bezrobotnych były: Olsztyn (87,0%), powiat piski (86,5%) i braniewski (86,1%), a najniższy zanotowano w powiecie mragowskim (77,4%), działowskim (79,5%) i ełckim (79,7%).

Na podobnym poziomie (ok. 22%) utrzymywał się natomiast od 2002 r. odsetek osób, które dotychczas nie pracowały.

### Wybrane kategorie bezrobotnych w latach 2000 i 2006



Mimo malejącej od 2002 r. liczby bezrobotnych zamieszkujących na wsi, ich udział w grupie bezrobotnych ogółem wzrósł do 50,8%. W kraju odsetek bezrobotnych mieszkańców wsi był niższy niż w województwie i wynosił w 2006 r. 43,5%.

Podobnie jak w latach wcześniejszych w 2006 r. znaczną grupę bezrobotnych stanowili ludzie młodzi, tj. osoby w wieku do 24 lat. W stosunku do roku 2000 wzrosła grupa bezrobotnych powyżej 54 roku życia.

Wśród bezrobotnych zarejestrowanych w urzędach pracy przeważały osoby z wykształceniem zasadniczym zawodowym i niższym – w 2006 r. ich udział w bezrobotnych

ogółem wyniósł 67,7%. Wykształcenie średnie i wyższe posiadało 39,0% bezrobotnych kobiet, podczas gdy odsetek mężczyzn o tym poziomie wykształcenia wyniósł 23,5%. Jak widać kobiety częściej niż mężczyźni, mimo wyższego poziomu wykształcenia, pozostawały bezrobotne.

Liczba osób poszukujących pracy przez okres powyżej 12 miesięcy w porównaniu do 2000 r. spadła, zmniejszał się również od 2002 r. ich udział w ogólnej grupie bezrobotnych.

Według zawodu (sklasyfikowanego zgodnie z Klasyfikacją Zawodów i Specjalności) wykonywanego przed zarejestrowaniem w Urzędzie Pracy, największą grupę wśród bezrobotnych stanowili robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy (24,4%). Duży był także odsetek pracowników usług osobistych i sprzedawców (14,1%) oraz techników i innego średniego personelu (13,5%).

W 2006 r. do powiatowych urzędów pracy zgłosiło się 147,6 tys. osób, z czego 83,2% to osoby rejestrujące się po raz kolejny. W ciągu roku wyrejestrowano 170,9 tys. osób, czyli więcej niż zarejestrowano.

Do urzędów pracy w 2006 r. wpłynęło 52,2 tys. ofert pracy, w tym 17,3% to oferty odbycia stażu u pracodawców, 5,4% miejsc przygotowania zawodowego i 2,7% ofert dla osób niepełnosprawnych. Na koniec 2006 r. na jedną ofertę pracy przypadały 332 osoby bezrobotne. Największą liczbą ofert pracy dysponowały urzędy w Olsztynie i Elblągu oraz powiecie olsztyńskim oraz piskim, najmniejszą natomiast w nowomiejskim i oleckim.

Źródłem finansowania programów pomocy przeciwdziałania bezrobociu – jego konsekwencjom ekonomicznym i społecznym – jest Fundusz Pracy. W 2006 r. wydatki Funduszu Pracy w województwie były o 29,6% niższe niż w 2002 r. i wyniosły 346,0 mln zł. Najwięcej środków, bo 198,2 mln zł (57,3%) przeznaczono na zasiłki dla bezrobotnych. Na programy promowania zatrudnienia wydano w 2006 r. 37,3% ogółu środków (z czego 16,7% kwoty przeznaczono na podjęcie działalności gospodarczej, 16,0% na prace interwencyjne, 8,0% na roboty publiczne, a 6,7% to koszty szkoleń).

Urzędy pracy, obok rejestracji bezrobotnych, informacji o ofertach pracy i pośrednictwa pracy, oferują również pomoc w znalezieniu stałej pracy w postaci usług poradnictwa zawodowego i organizowania szkoleń dla osób, które mają problem z określeniem swoich możliwości i oczekiwań lub nie posiadają umiejętności niezbędnych na rynku pracy.

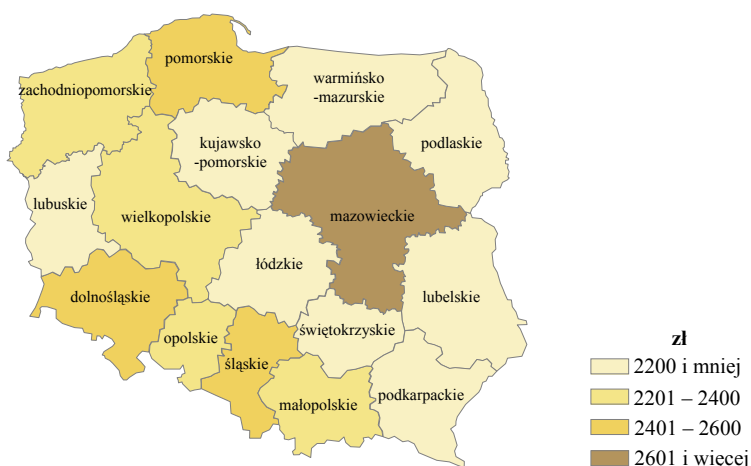
W 2006 r. z usług poradnictwa zawodowego skorzystało 17,2 tys. osób. W szkoleniach organizowanych przez urzędy pracy w celu podwyższenia kwalifikacji zawodowych i zwiększenia aktywności zawodowej wzięło udział 7,7 tys. osób bezrobotnych. Z programów stażu i przygotowania zawodowego w miejscu pracy skorzystało 11,7 tys. osób. W pracach interwencyjnych wzięło udział 5,7 tys. osób, a na roboty publiczne skierowano 2,5 tys. bezrobotnych.

### 3. Dochody ludności i warunki bytu gospodarstw domowych

Spośród determinant kształtujących bytowe aspekty warunków życia ludności najsilniejsze oddziaływanie należy przypisać dochodom, jakimi dysponują gospodarstwa domowe. Poziom dochodów kształtując możliwości konsumpcyjne społeczeństwa wpływa na status materialny, poczucie stabilizacji i bezpieczeństwa ekonomiczne ludności. Mierniki najczęściej wykorzystywane w badaniach poziomu zamożności to poziom wynagrodzeń z tytułu pracy, wysokość emerytur i rent, dochody i wydatki na 1 osobę w gospodarstwach domowych, jak również wyposażenie gospodarstw domowych w przedmioty trwałego użytkowania, czy przeciętne spożycie artykułów żywnościowych w gospodarstwach domowych.

Najważniejsze źródła dochodów ludności stanowią wynagrodzenia za pracę oraz transfery budżetowe w postaci emerytur i rent. W województwie warmińsko-mazurskim pracujący stanowili 28,5% ogółu ludności, emeryci i renciści 20,8%, a bezrobotni 8,9%. Przyjmując za dochody stałe wynagrodzenia oraz emerytury i renty – okazuje się, iż odsetek osób zabezpieczonych stałymi dochodami wyniósł w województwie 49,3%, podczas gdy w kraju 57,8%.

#### Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według województw w 2006 r.

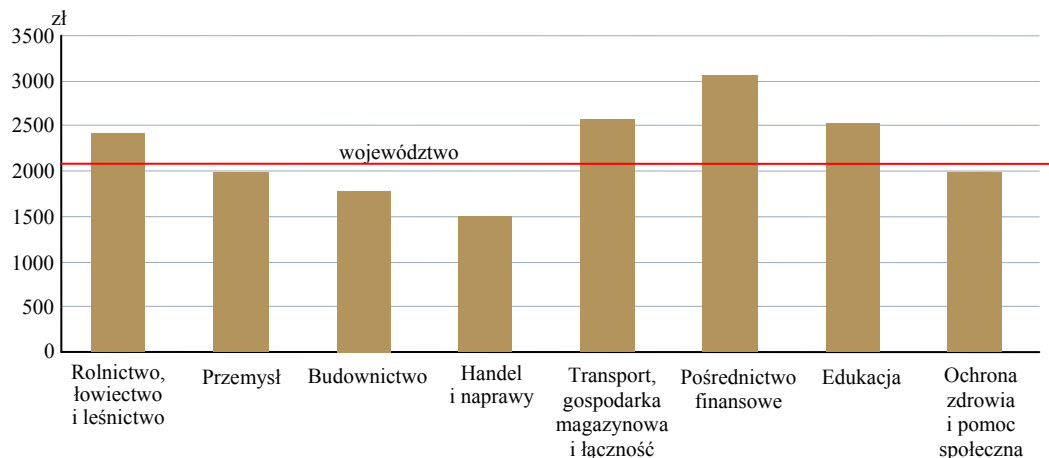


W 2006 r. przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w gospodarce narodowej w województwie ukształtowało się na poziomie 2118 zł, było to o 14,4% więcej niż w 2002 r. oraz o 7,7% więcej niż 2004 r. Średnie wynagrodzenie w województwie było niższe o 14,4% od przeciętnego w Polsce, co uplasowało warmińsko-mazurskie na 13 miejscu w kraju. Wśród województw najwyższe wynagrodzenia w 2006 r. odnotowano w mazowieckim (3166 zł), a najniższe w podkarpackim (2089 zł).

Analiza wynagrodzeń wskazuje na zróżnicowanie ich poziomu. Wynagrodzenia wypłacane w sektorze publicznym były wyższe niż w sektorze prywatnym. W 2006 r. pracodawcy publiczni płacili swoim pracownikom przeciętnie 2521 zł, było to o 647 zł więcej niż w sektorze prywatnym. Rozpiętość wynagrodzeń między sekcjami PKD była jeszcze większa. Najwyższe wynagrodzenie otrzymywali zatrudnieni w sekcji pośrednictwo finansowe (3065 zł), a najniższe w sekcji handel i naprawy (1507 zł).

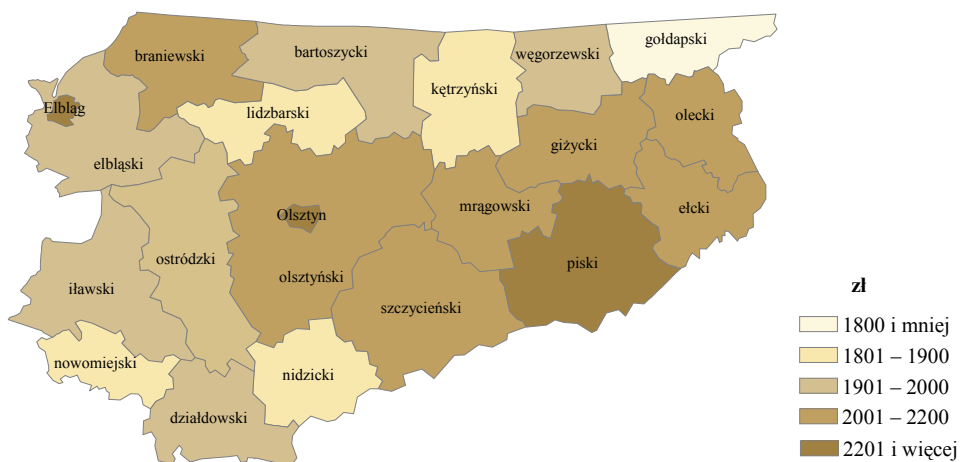
W jednostkach o liczbie pracujących przekraczającej 9 osób (jednostki średnie i duże) przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto osiągnęło poziom 2218 zł i od 2002 r. wzrosło o 13,9%. W tej grupie podmiotów gospodarczych zatrudnieni na stanowiskach robotniczych otrzymywali średnio 1617 zł, na nierobotniczych 2912 zł.

### Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według wybranych sekcji PKD w 2006 r.



Biorąc pod uwagę zróżnicowanie przeciętnego poziomu wynagrodzenia brutto w powiatach warmińsko-mazurskiego w 2006 r. najwyższą średnią płacę otrzymywali zatrudnieni w Olsztynie, wynosiła ona 2742 zł i była wyższa o 23,6% od średniej w województwie, przekraczając jednocześnie o 4% poziom przeciętnego wynagrodzenia w kraju. Powiatem z wyższym od przeciętnego w województwie poziomem wynagrodzeń był również powiat piski (gdzie wysokość płacy równa była 2221 zł). W Elblągu przeciętne zarobki wynosiły 2218 zł, tyle samo co średnio w regionie. Natomiast w pozostałych powiatach płace kształtowały się poniżej średniej wojewódzkiej. Najniższe przeciętne wynagrodzenie, tj. 1794 zł odnotowano w powiecie gołdapskim.

### Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto według powiatów w 2006 r.



Wyniki reprezentacyjnego badania przeprowadzonego przez GUS dotyczącego m.in. wysokości przeciętnego wynagrodzenia brutto za październik 2006 r. wskazują, iż poziom wynagrodzeń ma związek z wykształceniem, stażem pracy, płcią czy wykonywanym zawodem.

Czynnikiem istotnie wpływającym na wysokość wynagrodzeń jest poziom wykształcenia. Osoby z wykształceniem wyższym ze stopniem naukowym, co najmniej doktora oraz z tytułem magistra, lekarza lub równorzędnym w październiku 2006 r. uzyskały

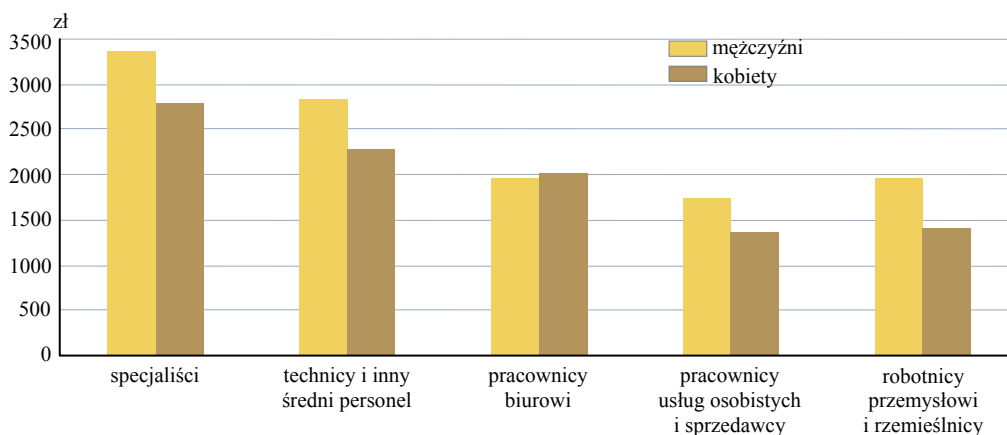
przeciętne wynagrodzenie w wysokości 3317 zł, osoby z wykształceniem średnim zawodowym 2169 zł, natomiast z podstawowym i niższym 1755 zł.

Biorąc pod uwagę płeć zatrudnionych widoczne są różnice w uposażeniu mężczyzn i kobiet. Kobiety posiadające taki sam poziom wykształcenia jak mężczyźni zarabiałały mniej. Największe różnice w poziomie wynagrodzeń miały miejsce wśród osób z wykształceniem wyższym. Kobiety z wykształceniem wyższym zawodowym (inżynier, licencjat) zarabiałały o 36,4% mniej niż mężczyźni legitymujący się takim samym wykształceniem. Kobiety z wykształceniem wyższym magisterskim i stopniem doktora zarabiałały przeciętnie o 20,8% mniej niż mężczyźni. Najmniejsze różnice w zarobkach wystąpiły w grupie osób z wykształceniem gimnazjalnym i policealnym.

Powiązanie wynagrodzeń ze stażem pracy pracowników wykazuje, że poziom zarobków rósł wraz z rosnącym stażem, wiekiem, a więc i doświadczeniem zawodowym.

Porównanie wysokości płac w różnych grupach zawodów wskazuje, iż najwyższe wynagrodzenia wypłacano w grupie reprezentowanej przez osoby pełniące funkcje parlamentarzystów, wyższych urzędników i kierowników (4774 zł). Niższe otrzymywali pracownicy sklasyfikowani jako specjaliści (2944 zł) oraz jako technicy i inny średni personel (2499 zł). W grupach tych zarobki mężczyzn przewyższały zarobki kobiet. Wynagrodzenia pracowników z pozostałych grup nie przekroczyły średniej w województwie. Jedyną zaś grupą zawodową, w której zarobki kobiet były wyższe (o 4,2%) niż mężczyzn, byli pracownicy biurowi. Przeciętne wynagrodzenie wyniosło tam 2009 zł. Najniższe zarobki otrzymywali pracownicy przy pracach prostych (1437 zł) oraz pracownicy usług osobistych i sprzedawcy (1443 zł).

**Przeciętne wynagrodzenie brutto pracowników pełnozatrudnionych według wybranych grup zawodów za październik 2006 r.**



Kolejną formą dochodów pozostających w dyspozycji ludności to emerytury i renty. Z tych świadczeń społecznych w 2006 r. korzystało w województwie 296,5 tys. emerytów i rencistów. W badanym okresie przybyło 1,6% pobierających świadczenia z ZUS, a ubyło 11,5% korzystających z wypłat KRUS. Łącznie liczba wypłaconych emerytur i rent z obu źródeł stopniowo malała i w roku 2006 w porównaniu z 2000 r. była mniejsza o 3,3%. Na zmiany te wpływ miał wzrost liczby osób pobierających świadczenia emerytalne o 33,4% i towarzyszący mu ubytek osób pobierających renty inwalidzkie o 45,5%.

Spośród pobierających świadczenia społeczne przeważali beneficjenci Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, ich liczba w 2006 r. wynosiła 238,9 tys. osób, co stanowiło 80,6% ogółu korzystających ze świadczeń, Kasa Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego dokonała wypłat pozostałym 57,5 tys. (19,4%) świadczeniobiorcom.

Korzystający ze środków Zakładu Ubezpieczeń Społecznych to głównie emeryci (57,8%). Renty z tytułu niezdolności do pracy trafiły do 24,5% świadczeniobiorców, natomiast renty rodzinne do 17,7% pobierających świadczenia społeczne. W grupie świadczeniobiorców z KRUS 75,8% stanowili emeryci, 20,4% to osoby pobierające rentę inwalidzką, a 3,8% rentę rodzinną. Emeryci i renciści w warmińsko-mazurskim stanowili 3,2% ogółu korzystających ze świadczeń społecznych w kraju.

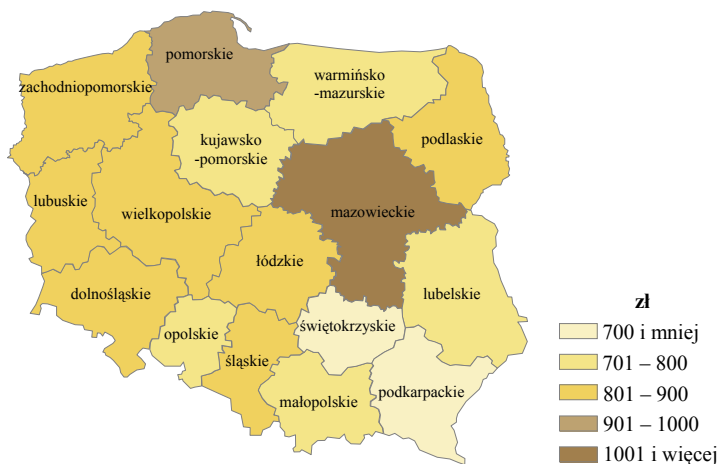
W latach 2000-2006 nastąpił wzrost wypłacanych przez ZUS emerytur i rent, wysokość przeciętnej emerytury w 2006 r. wynosiła 1196 zł i była wyższa o niespełna 38% niż w 2000 r. oraz o ponad 6% w porównaniu z 2004 r. Przeciętny rencista z tytułu niezdolności do pracy otrzymywał w 2006 r. 927 zł, było to więcej o ponad 41% niż w 2000 r. oraz ponad 12% więcej niż w roku 2004. Emerytury i renty z ZUS rosły bardziej dynamicznie niż wynagrodzenia za pracę, ciągle jednak dochody emerytów i rencistów odbiegały od dochodów osób pracujących. W 2006 r. wysokość przeciętnej emerytury z ZUS nie przekroczyła 57% średniego wynagrodzenia w województwie, a wysokość przeciętnej renty chorobowej była jeszcze niższa i stanowiła 43,8% przeciętnej płacy.

Świadczenia wypłacane przez KRUS były niższe niż świadczenia ZUS. Przeciętna emerytura i renta rolników indywidualnych wyniosła w 2006 r. 800 zł i wzrosła od roku 2000 o niespełna 33%. Przeciętny emeryt z KRUS otrzymał w 2006 r. 838 zł, o 30% mniej niż emeryt z ZUS.

Kwota średnich emerytur i rent w województwie była niższa – z ZUS o 12,9%, z KRUS o 0,3% – od przeciętnych wypłaconych w kraju.

Wyniki badań budżetów gospodarstw domowych są źródłem cennych danych przydatnych w analizach warunków życia gospodarstw domowych. Dostarczając informacji o przychodach, rozchodach czy wyposażeniu w dobra trwałego użytkowania służą do określania materialnych warunków życia gospodarstw domowych, umożliwiając również dokonywanie porównań oraz analiz różnicowania poziomu życia gospodarstw domowych.

### Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych według województw w 2006 r.

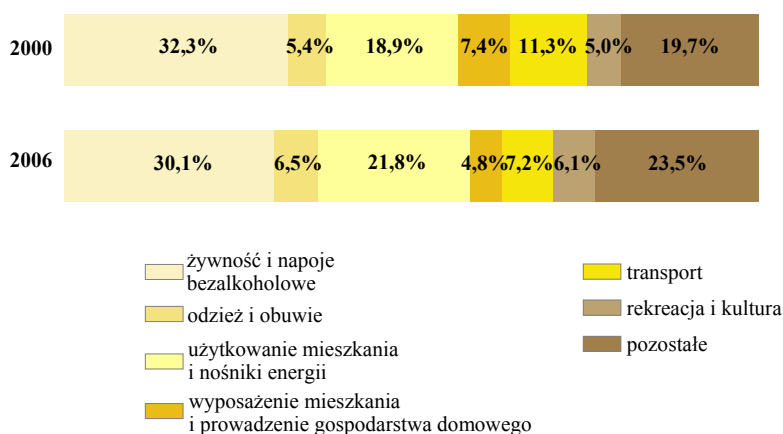


W 2006 r. przeciętne gospodarstwo domowe w warmińsko-mazurskim rozporządzało miesięcznym dochodem wynoszącym średnio 746 zł na osobę. Był on wyższy o 36,6% niż w 2000 r. oraz o 13,5% niż w 2004 r. W porównaniu do średnich dochodów w kraju było to o 10,6% mniej, co uplasowało województwo na 13 miejscu. Jedynie w lubelskim, świętokrzyskim i podkarpackim gospodarstwa domowe dysponowały jeszcze niższą kwotą dochodów na 1 osobę.



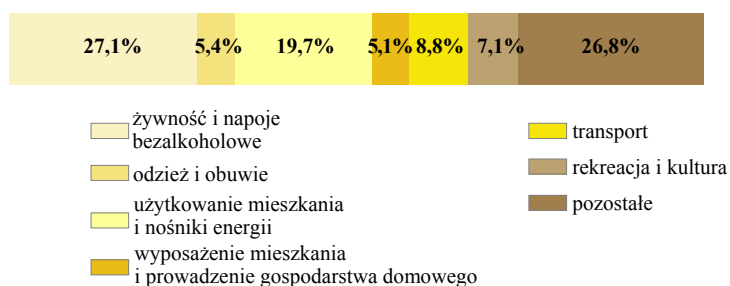
Dochody, którymi mogły rozporządzać gospodarstwa domowe regionu pochodziły głównie z wynagrodzeń z pracy najemnej (45,2%) oraz ze świadczeń społecznych i pomocy społecznej (34,7%), w mniejszym stopniu z pracy na własny rachunek w rolnictwie i poza rolnictwem (15,0%). Porównanie struktury dochodów budżetów gospodarstw domowych w warmińsko-mazurskim z budżetami gospodarstw w kraju wykazuje, iż gospodarstwa domowe w województwie, w większej mierze niż ma to miejsce w kraju, zasilane są dochodami ze źródeł niezarobkowych pochodzącymi z ubezpieczeń społecznych i z pomocy społecznej. Udział tych źródeł w kraju był niższy i wynosił przeciętnie 28,3%. Jednocześnie na przestrzeni ostatnich siedmiu lat dochody niezarobkowe miały najwyższą spośród innych dochodów dynamikę wzrostu wynoszącą 52,0%.

### Struktura wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych



Dochody pozostające w dyspozycji gospodarstw domowych umożliwiają zaspokajanie potrzeb, a ich wysokość decyduje głównie o rozmiarach i kierunkach wydatków oraz o poziomie zaspokojenia potrzeb. Potrzeby konsumpcyjne ludności w badaniach budżetów gospodarstw domowych określone są przez grupy dóbr i usług obejmujących: żywność i napoje bezalkoholowe, napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe, odzież i obuwie, użytkowanie mieszkania i nośniki energii, wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego, zdrowie, transport, rekreację i kulturę, edukację oraz restauracje i hotele.

### Struktura wydatków na 1 osobę w gospodarstwach domowych w Polsce w 2006 r.



W 2006 r. przeciętne miesięczne wydatki na 1 osobę w gospodarstwie domowym w województwie wyniosły 644 zł i były o 100 zł (13,5%) niższe niż w kraju.

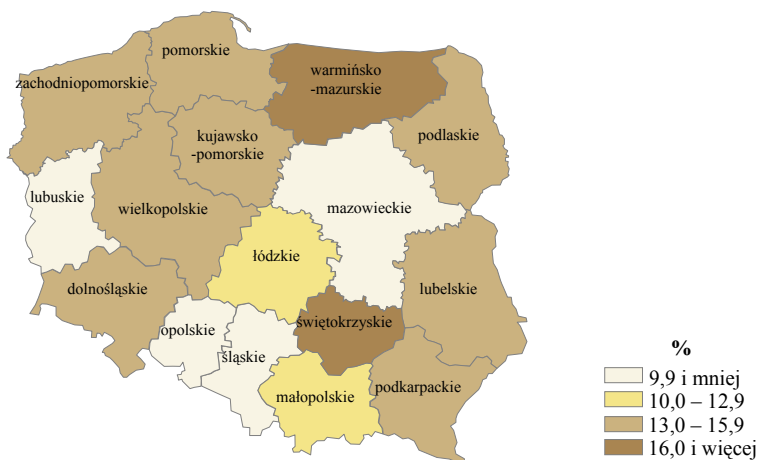
W strukturze wydatków gospodarstw domowych w regionie najważniejszą pozycję zajmowały w 2006 r. wydatki na żywność – ponad 30% oraz wydatki na użytkowanie mieszkania i nośniki energii – niespełna 22%. Na transport przeznaczano ponad 7%, a na rekreację i kulturę ponad 6%. W latach 2000-2006 wydatki gospodarstw domowych wzrosły łącznie o prawie 19%. Największy wzrost wydatków nastąpił w grupach potrzeb: łączność (o 91,3%), restauracje i hotele (o 71,3%), a także zdrowie (o 47,1%) oraz użytkowanie mieszkania i nośniki energii (o 37,0%).

W badanym okresie wraz ze wzrostem dochodów zmniejszył się udział wydatków na żywność. W 2006 r. w porównaniu do 2000 r. przeciętna osoba w gospodarstwie domowym spożywała mniej mleka (o 21,2%), warzyw (o 20,5%) i pieczywa (o 14,2%). Natomiast wzrost spożycia objął takie artykuły spożywcze jak: sery (o 11,9%), mięso (o 1,7%), oraz oleje i tłuszcze (o 0,7%).

Gospodarstwa domowe w województwie są coraz lepiej wyposażone w dobra trwałego użytku. Przedmioty trwałego użytkowania, które posiadały niemal wszystkie gospodarstwa domowe z terenu województwa to: odbiornik telewizyjny, chłodziarka i automat pralniczy. Ponad 68% gospodarstw wyposażonych było w telefon komórkowy. Co drugie gospodarstwo dysponowało urządzeniem do odbioru telewizji satelitarnej lub kablowej, a 43% – najmniej w kraju – gospodarstw posiadało samochód osobowy. Ponad 37% gospodarstw posiadało komputer osobisty, w tym ponad 22% z dostępem do Internetu.

Najbardziej negatywnym i dotkliwym przejawem zróżnicowania poziomu życia jest pozostawanie części społeczeństwa w ubóstwie. Obserwowany w ostatnich latach wzrost poziomu wynagrodzeń i dochodów ludności w województwie nie gwarantuje podwyższenia standardu życia wszystkich gospodarstw domowych. Charakterystyczne dla województwa tendencje, takie jak: utrzymująca się od wielu lat najwyższa w kraju stopa bezrobocia, wysoki udział w dochodach świadczeń z ubezpieczeń społecznych i z pomocy społecznej, niskopłatne prace, stanowią jednocześnie czynniki zagrożenia ubóstwem.

### Odsetek osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej minimum egzystencji według województw w 2005 r.





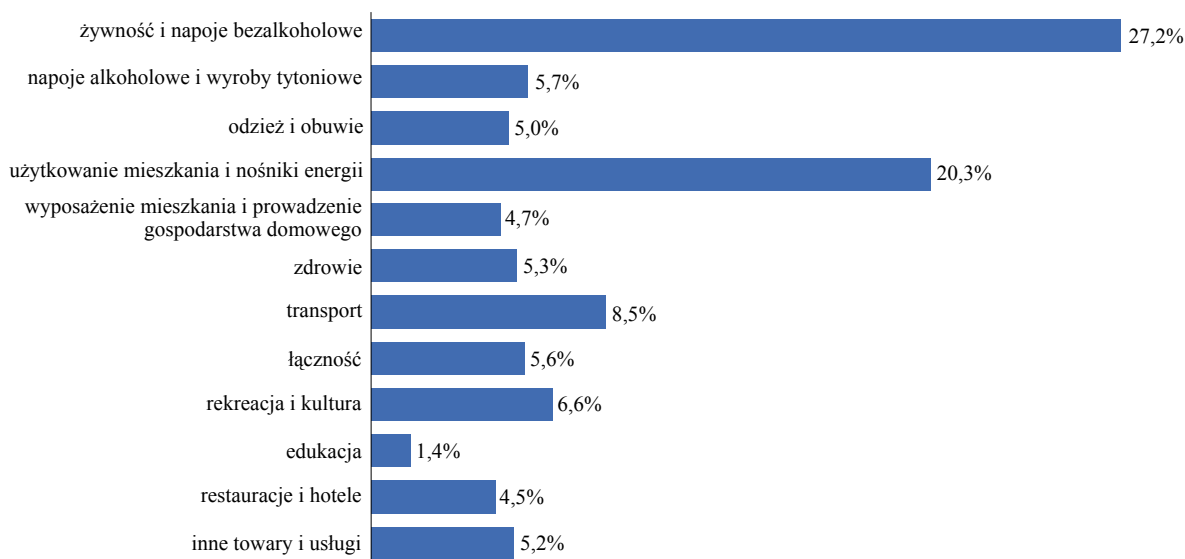
Województwo warmińsko-mazurskie to region, w którym występuje największe w kraju zagrożenie ubóstwem. Odsetek osób w gospodarstwach domowych znajdujących się w 2000 r. poniżej minimum egzystencji wynosił 11,2% i wzrósł w 2005 r. do 18,8%, osiągając najwyższy poziom w kraju. Minimum egzystencji oznacza granicę, poniżej której występuje zagrożenie życia człowieka oraz jego rozwoju psychofizycznego i jest określane przez podstawowe potrzeby, które nie mogą być odłożone w czasie, takie jak: wyżywienie, mieszkanie, leki, higienę osobistą, odzież i edukację dzieci w stopniu podstawowym, są to tak zwane potrzeby pozwalające na „przeżycie”. Pomiar ubóstwa przy pomocy ustawowej granicy ubóstwa również wskazuje, że w 2005 r. w warmińsko-mazurskim występuje najwyższy w kraju odsetek (25,1%) osób żyjących poniżej ustawowej granicy ubóstwa, czyli granicy uprawniającej do ubiegania się o przyznanie świadczeń społecznych.

#### 4. Ceny i sprzedaż dóbr konsumpcyjnych

Poziom cen i ich zmiany są czynnikiem wpływającym na siłę nabywczą pieniądza znajdującego się w posiadaniu społeczeństwa. Zmiana siły nabywczej pieniądza, czyli możliwość zwiększenia lub konieczność ograniczenia zakupów, decyduje o stopniu zaspokojenia potrzeb konsumpcyjnych społeczeństwa, a tym samym o poziomie życia rodzin.

Badanie zmian ogólnego poziomu cen wykonuje się w oparciu o analizę cen określonego koszyka dóbr, którego strukturę oraz wagi poszczególnych grup towarów i usług ustala się na podstawie struktury wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych.

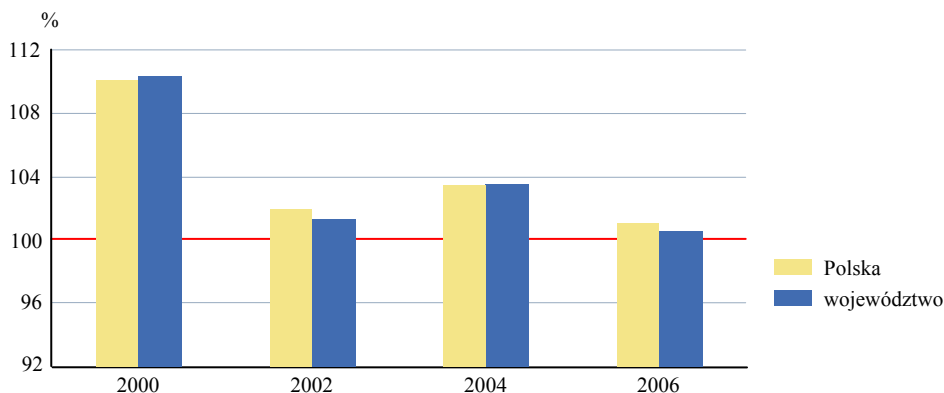
##### Udział grup towarów i usług konsumpcyjnych w kosztach utrzymania gospodarstw domowych w 2006 r. <sup>a</sup>



a Opracowany na podstawie struktury wydatków konsumpcyjnych gospodarstw domowych w 2005 r.

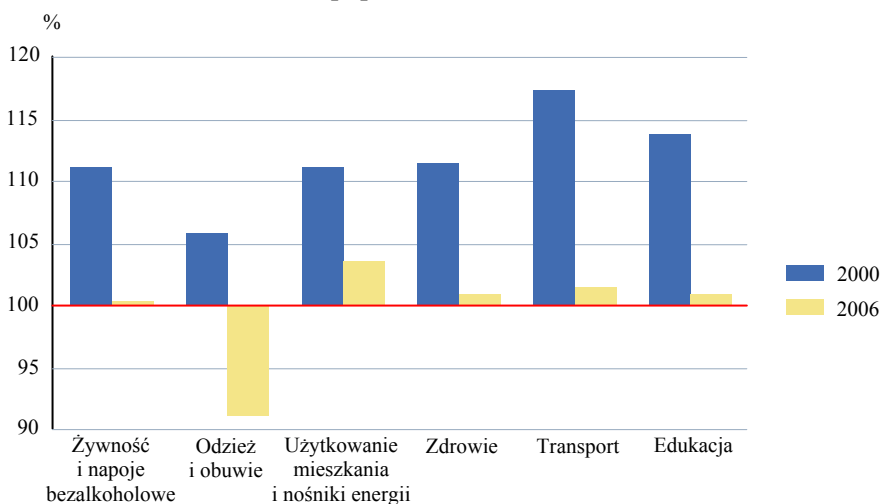
W okresie 2000-2006 wzrost poziomu cen towarów i usług konsumpcyjnych odnotowano zarówno w województwie warmińsko-mazurskim, jak i w całym kraju. Z badania wynika, że w analizowanym okresie rok 2000 był dla mieszkańców województwa warmińsko-mazurskiego okresem najwyższego poziomu inflacji (10,4%, w kraju – 10,1%). W latach kolejnych ceny towarów i usług również stopniowo rosły, przy czym tempo wzrostu było coraz wolniejsze. Odczuwalny wzrost cen (3,6%) nastąpił w 2004 roku i był związany z przyjęciem Polski do Unii Europejskiej – najwyższe tempo wzrostu zanotowano w kwietniu 2004 roku tj. miesiącu poprzedzającym akcesję. Najniższy wzrost cen towarów i usług w badanym okresie zaobserwowano w 2003 roku. Ceny w województwie wzrosły wówczas jedynie o 0,3%, natomiast w kraju o 0,8%.

### Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych w latach 2000, 2002, 2004 i 2006 rok poprzedni = 100



Wpływ ogólnego wskaźnika inflacji na poziom wydatków gospodarstw domowych uzależniony jest od struktury oraz wagi towarów i usług znajdujących się w określonym corocznie koszyku dóbr. W 2000 roku mieszkańcy województwa najbardziej odczuli wzrost cen związanych z transportem (17,4%) i edukacją (13,7%), natomiast w 2006 roku najwyższy wzrost odnotowano w poziomie cen użytkowania mieszkania i nośników energii (3,6%, w kraju – 4,7%) oraz towarów i usług związanych z restauracjami i hotelami (1,6%, w kraju – 1,8%). Więcej płacono również za transport (1,5%, w kraju – 0,6%), napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe (1,3%, w kraju – 1,7%), edukację i ochronę zdrowia (po 1,0%, w kraju – odpowiednio 1,5% i 1,3%). W najmniejszym stopniu wzrosły ceny żywności i napojów bezalkoholowych (0,2%, w kraju – 0,6%). Wzrost cen nie objął jednak wszystkich grup towarów i usług. W 2006 roku mniej płacono za odzież i obuwie (spadek o 8,9%), wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego (spadek o 0,5%), łączność (spadek o 0,5%) oraz rekreację i kulturę (spadek o 0,2%).

### Wskaźniki cen towarów i usług konsumpcyjnych według podstawowych grup potrzeb w latach 2000 i 2006 rok poprzedni = 100

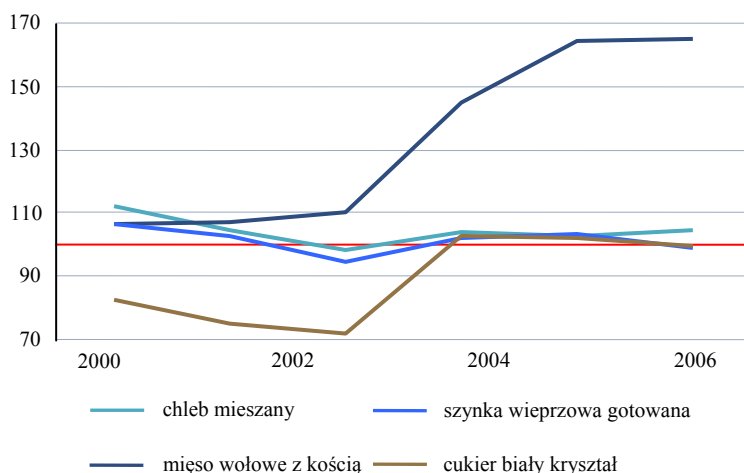


Z badania poziomu cen wynika, że w 2006 roku Warmia i Mazury były regionem o niskim poziomie wskaźnika inflacji (0,6%, w kraju 1,0%). Największy wzrost cen odnotowano w województwie podkarpackim (1,3%). Spowodowany on był m.in. najwyższymi w kraju podwyżkami cen użytkowania mieszkania i nośników energii (6,5%) oraz opłat związanych z edukacją (4,2%).

Pomimo niewielkiego wzrostu (0,2%) ogólnego poziomu cen żywności i napojów bezalkoholowych w 2006 roku, konsumenci odczuli znaczący wzrost cen podstawowych produktów spożywczych. W porównaniu do 2000 roku najbardziej podrożały ziemniaki (o 79,4%) oraz mięso wołowe z kością (o 65,2%). Wzrost cen ziemniaków spowodowany był przez suszę, która wystąpiła w Polsce w 2006 roku i w sposób znaczący ograniczyła plony. Więcej należało zapłacić również za marchew (o 47,9%), chleb żytni (o 29,9%), mleko krowie (o 14,0%), ser twarogowy (o 7,9%) oraz masło (o 5,5%). Wzrosły także ceny ryb, m.in. makreli wędzonej (o 60,0%), śledzi (o 43,4%) oraz świeżych karpia (o 11,8%). Konsumenci mogli zapłacić mniej przy zakupie kawy naturalnej (o 30,1%), kurcząt patroszonych (o 15,7%), mięsa wieprzowego z kością (o 7,1%) oraz jaj kurzych (o 5,9%).

### Dynamika średnich cen detalicznych wybranych artykułów żywnościowych w latach 2000-2006

2000=100



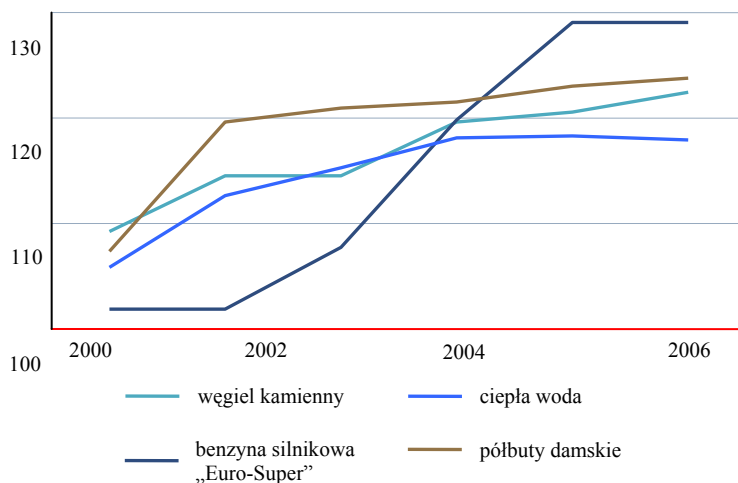
Duże zróżnicowanie wystąpiło również w zakresie cen towarów i usług nieżywnościowych. Bardziej kosztowne stało się użytkowanie mieszkania oraz nośników energii, w tym: gazu ziemnego dla gospodarstw domowych (o 104,4%), energii elektrycznej (o 57,1%), zimnej wody (o 56,5%) oraz ciepłej wody (o 33,2%).

W porównaniu z 2000 rokiem zwiększyły się także koszty transportu. Za benzynę silnikową „Euro-Super” kierowcy musieli zapłacić o 29,1% więcej. Wzrosła również cena biletu na przejazd autobusem miejskim (o 39,2%) oraz koszt przejazdu taksówką (o 8,7%).

Duże zróżnicowanie w poziomie zmian cen w 2006 roku wystąpiło również w zakresie rekreacji i kultury. Pomimo ogólnego spadku cen w tej kategorii (o 0,2%), konsumenci odczuli jednak wzrost cen najbardziej popularnych towarów i usług w tej grupie. Więcej niż w roku 2000 płacili widzowie w teatrach (o 45,2%), kinach (o 42,8%) oraz czytelnicy gazet lokalnych (o 42,1%).

## Dynamika średnich cen detalicznych wybranych artykułów nieżywnościowych w latach 2000-2006

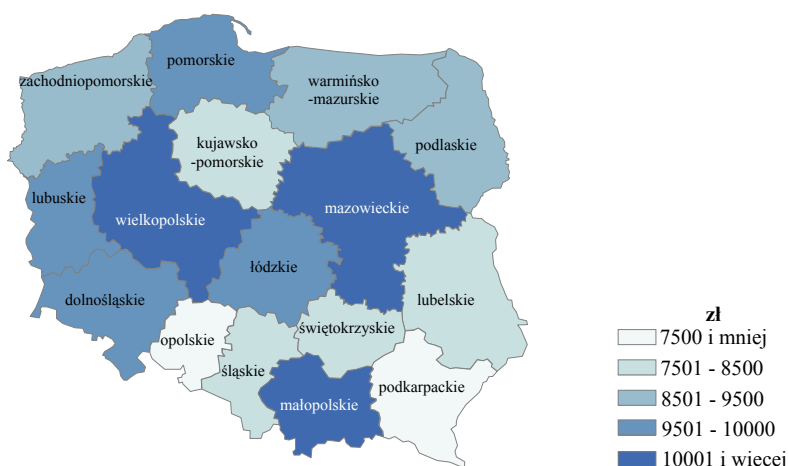
2000=100



Intensywny rozwój techniki i wdrażanie nowych technologii przyczynił się do spadku kosztów produkcji sprzętu AGD i RTV. Pozwoliło to na tworzenie nowych, lepszych, a jednocześnie tańszych modeli sprzętu. W porównaniu z 2000 rokiem mniejszy koszt zakupu ponosili nabywcy odtwarzacza osobistego płyt CD (71,2%), odkurzacza domowego (20,7%) i pralki automatycznej (19,7%).

Poziom cen towarów i usług decydujący o sile nabywczej gospodarstw domowych, kształtuje nie tylko strukturę, ale przede wszystkim poziom sprzedaży. Pomimo wzrostu cen towarów i usług w 2006 roku, wartość sprzedaży wzrosła w porównaniu z 2000 rokiem o 38,9%. W 2006 roku sprzedaż detaliczna towarów w województwie osiągnęła, w cenach bieżących, wartość 12298,6 mln zł i stanowiła 2,6% sprzedaży krajowej. Wzrost popytu możliwy był dzięki wzrostowi płac oraz rosnącej dostępności kredytów konsumpcyjnych.

### Sprzedaż detaliczna towarów na 1 mieszkańca według województw w 2006 r.



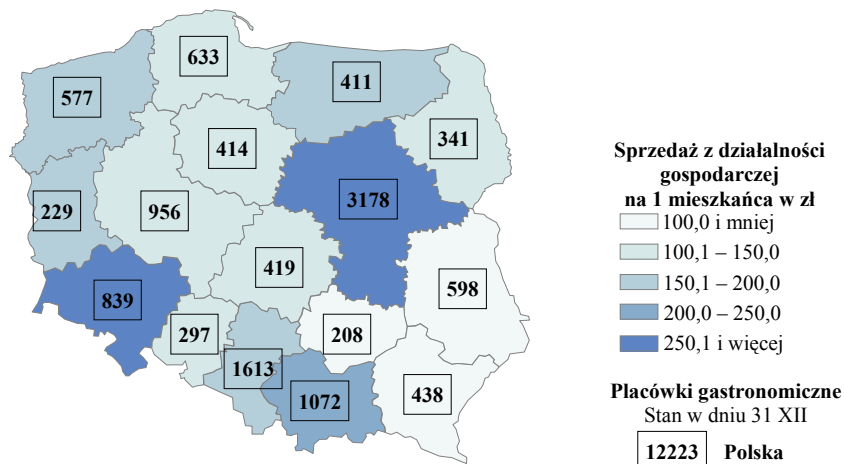
Wartość sprzedaży detalicznej w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa była jednak niższa od wartości sprzedaży przeliczonej na 1 mieszkańca kraju o 29,3% i wynosiła w 2006 roku 8618 zł.

Na koniec 2006 roku na terenie województwa funkcjonowało ponad 15 tys. sklepów, o łącznej powierzchni sprzedażowej 1159,7 tys. m<sup>2</sup>. W porównaniu z 2000 rokiem liczba sklepów zmniejszyła się o 9,7%, przy czym powierzchnia sprzedażowa nie uległa większym zmianom (spadek o 0,3%). Oznacza to, że w ogólnej liczbie sklepów działających w województwie udział małych sklepów zmniejszył się na rzecz sklepów wielkopowierzchniowych. Liczba kupujących przypadająca na 1 sklep w województwie wyniosła 94 osoby i była o 2 osoby mniejsza niż w kraju.

Rozwój motoryzacji i dynamiczny wzrost liczby pojazdów poruszających się po drogach pociągnął za sobą wzrost liczby stacji paliw. W 2006 roku na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowały 394 stacje tj. o 42 więcej niż w 2000 roku.

Mieszkańcy województwa warmińsko-mazurskiego coraz częściej korzystali z usług placówek gastronomicznych. Efektem był wzrost sprzedaży z działalności gastronomicznej<sup>1</sup>, która w cenach bieżących w 2006 roku osiągnęła wartość 253,4 mln zł i była ponad dwukrotnie większa niż w 2000 roku. Stanowiła 3,2% sprzedaży krajowej. Wpłynęło to na wzrost wskaźnika sprzedaży w przeliczeniu na jednego mieszkańca województwa, który w 2006 roku wyniósł 178 zł i był o 99 zł większy niż w 2000 roku.

### Sprzedaż z działalności gastronomicznej<sup>a</sup> na 1 mieszkańca w zł oraz liczba placówek gastronomicznych<sup>a</sup> według województw w 2006 r.



a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

Na koniec 2006 roku w województwie działało 411 placówek gastronomicznych<sup>1</sup>, w tym 137 restauracji. Od 2000 roku ich liczba wzrosła o 5,1% (restauracji o 21,2%), przy czym wartość sprzedaży na 1 placówkę wzrosła aż o 114%.

<sup>1</sup> Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób.

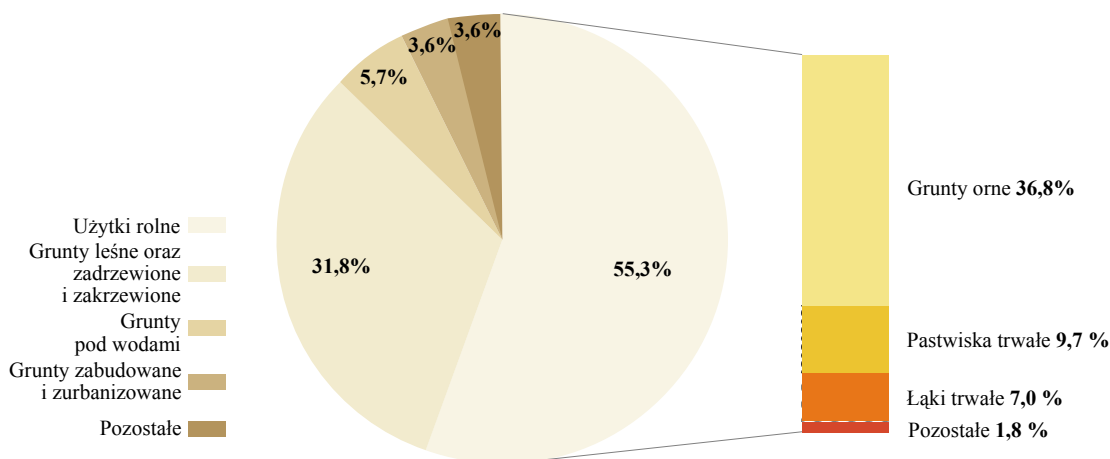
## 5. Stan i ochrona środowiska

Standard i jakość życia są determinowane nie tylko poziomem dochodów i materialnymi aspektami bytu ludności. Istotnych czynników nierozzerwalnie związanych z warunkami życia należy szukać również w walorach środowiska przyrodniczego. Ze względu na wagę przypisywaną oddziaływaniu otaczającego środowiska na życie ludzi coraz większego znaczenia nabiera dbałość o jego jakość.

Rosnąca świadomość ekologiczna i wynikająca z niej troska o środowisko wydają się być już stałym elementem niezbędnym do życia na satysfakcjonującym poziomie. Dlatego też w procesach badania warunków życia konieczna staje się analiza stanu środowiska naturalnego oraz efektów działań na rzecz jego ochrony.

### Kierunki wykorzystania powierzchni w 2006 r.

Stan w dniu 1 I



Źródło: dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

Powierzchnia geodezyjna województwa warmińsko-mazurskiego w 2006 r. wyniosła 2,4 mln ha. Ponad połowę (55,3%) powierzchni zajmowały użytki rolne. Było to mniej niż średnia w kraju (61,1%). Warmia i Mazury znane jako kraina tysiąca jezior to obszar o największym w kraju skupisku zbiorników wodnych, tworzonych głównie przez jeziora oraz rzeki i kanały. Warmińsko-mazurskie w porównaniu z innymi województwami charakteryzował najwyższy odsetek gruntów pod wodami (5,7% wobec 2,0% w kraju). Stanowiły one 21,7% wszystkich gruntów pod wodami, jakie występują w kraju.

Lasy województwa według stanu na 31 XII 2006 r. zajmowały obszar 729,4 tys. ha (o 2,3% więcej niż w 2000 r.). W badanym okresie powierzchnia zajmowana przez lasy stopniowo powiększała się. W efekcie wzrastała również lesistość. W 2000 r. 29,5% ogólnej powierzchni zajmowały lasy, w roku 2006 wskaźnik lesistości wynosił 30,2% i był wyższy niż w kraju (28,9%).

Wśród powiatów województwa istnieje znaczne zróżnicowanie pod względem lesistości. Najwyższy wskaźnik charakteryzował powiat szczycieński (49,1%), piski (48,4%) i nidzicki (38,3%), najniższy powiat kętrzyński (16,0%) i elbląski (18,3%).

Cechą charakterystyczną województwa warmińsko-mazurskiego, uznawaną za jego atut, jest w niewielkim stopniu przekształcone i mało zanieczyszczone środowisko naturalne. W 2006 r. obszary o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronione zajmowały

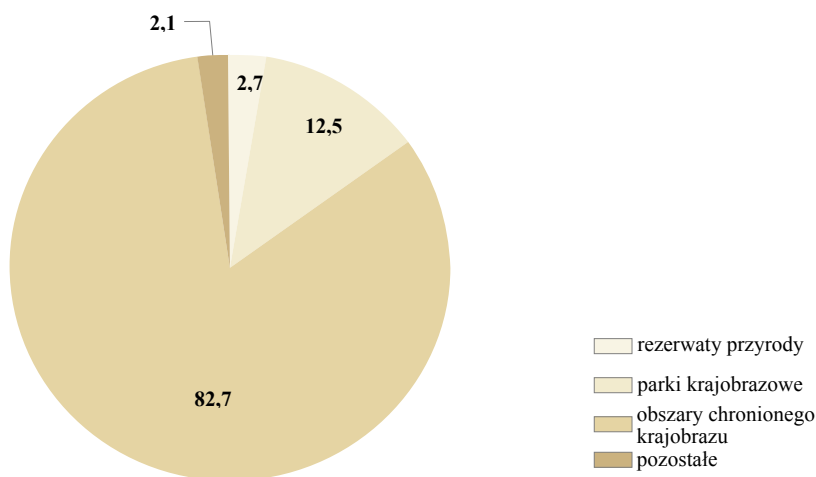


46,3% powierzchni województwa. W kraju obszary prawnie chronione nie przekraczały 32,1% ogólnej powierzchni. Pomimo, iż w porównaniu z 2000 r. nastąpił ubytek obszarów chronionych o 13,8%, to i tak w 2006 r. na 1 mieszkańca warmińsko-mazurskiego w porównaniu z pozostałymi województwami przypadało ciągle najwięcej (7839 m<sup>2</sup>) powierzchni prawnie chronionej (w kraju 2633 m<sup>2</sup>).

System obszarów prawnie chronionych jest tworzony między innymi przez rezerwy przyrody, parki krajobrazowe, obszary chronionego krajobrazu, zespoły przyrodniczo – krajobrazowe i użytki ekologiczne. Na Warmii i Mazurach największą powierzchnię zajmowały obszary chronionego krajobrazu (925,5 tys. ha, co stanowiło 38,3% powierzchni województwa).

### Struktura obszarów prawnie chronionych w 2006 r.

Stan w dniu 31 XII



Najwyższym udziałem powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w powierzchni ogólnej wyróżniały się powiaty podregionu elckiego: gołdapski (78,5%), giżycki i węgorzewski (po 63,8%), a najniższym Olsztyn (5,7%) i powiat bartoszycki (19,7%).

### Udział powierzchni obszarów prawnie chronionych w powierzchni ogółem według powiatów w 2006 r.

Stan w dniu 31 XII

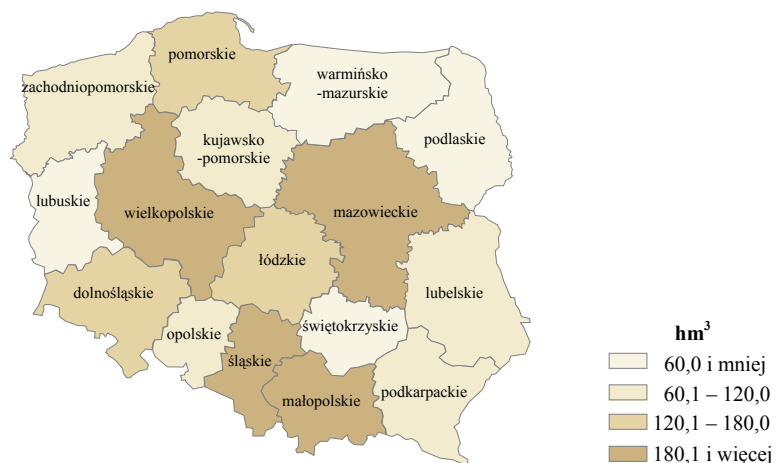


Działania na rzecz ochrony zasobów naturalnych są szczególnie istotne z uwagi na ekologiczne aspekty warunków życia. Ochrona wód uzależniona jest od prawidłowej gospodarki ściekowej, stanowiącej główne źródło zanieczyszczeń wód powierzchniowych.

W 2006 r. funkcjonowały w województwie 232 oczyszczalnie ścieków – o 13,2% więcej niż na początku analizowanego okresu, wśród nich przeważały komunalne, a ich liczba w 2006 r. wyniosła 196. Towarzyszył temu wzrost odsetka ludności korzystającej z oczyszczalni ścieków z 64,5% w 2000 r. do 70,2% w 2006 r. Wskaźnik ten był wyższy niż średni w kraju (61,4%), co uplasowało warmińsko-mazurskie na 3 miejscu. Odnotowano także wzrost udziału ludności korzystającej z oczyszczalni stosujących nowoczesne metody oczyszczania (z podwyższonym usuwaniem biogenów): z 32,2% w 2000 r. do 54,5% w 2006 r. Z oczyszczalni ścieków w 2006 r. korzystało 98,7% ludności miast i jedynie 27,5% mieszkańców wsi.

Ludność, która w 2006 r. w największym stopniu korzystała z oczyszczalni ścieków zamieszkiwała w Elblągu (100% mieszkańców) i Olsztynie (99,9% mieszkańców). Najniższy odsetek ludności korzystającej z oczyszczalni dotyczył powiatów nowomiejskiego (36,0%) i elbląskiego (38,4%).

### Ścieki przemysłowe i komunalne wymagające oczyszczenia według województw w 2006 r.



Na przestrzeni ostatnich lat stopniowo zmniejszała się ilość ścieków przemysłowych i komunalnych odprowadzanych do wód lub do ziemi. W 2006 r. z obszaru województwa odprowadzono 66,3 hm<sup>3</sup> ścieków przemysłowych i komunalnych, było to o 1,6% mniej niż w 2004 r. oraz o 20,7% mniej niż w roku 2000. Tendencjom tym towarzyszył spadek ilości ścieków wymagających oczyszczenia z 57,7 hm<sup>3</sup> w 2000 r. do 50,7 hm<sup>3</sup> w 2006 r.

Warmińsko-mazurskie należy do grupy województw wytwarzających najmniej ścieków przemysłowych i komunalnych wymagających oczyszczenia, mniejsze ilości zostały wytworzone jedynie w województwie lubuskim (36,2 hm<sup>3</sup>) i podlaskim (39,0 hm<sup>3</sup>), największej zaś w śląskim (362,1 hm<sup>3</sup>).

Odpady stanowią jeden z istotnych czynników mających wpływ na degradację gleb. W ciągu 2006 r. wytworzono w województwie 753,2 tys. t odpadów (z wyłączeniem komunalnych), więcej o 69,9% niż w roku 2002 (w 2002 r. zmieniono podstawę klasyfikacji odpadów na zgodną z Europejskim Katalogiem Odpadów).

### Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone na 1 km<sup>2</sup> powierzchni ogólnej według województw w 2006 r.



Większość odpadów (86,1%) została poddana odzyskowi. Odpady składowane (nagromadzone) na koniec 2006 r. stanowiły 1422,0 tys. t. Województwo warmińsko-mazurskie charakteryzowało się najniższą ilością odpadów wytworzonych na 1 km<sup>2</sup> powierzchni ogólnej (31 t), wobec średniej w kraju 395 t. Najwyższą odnotowano w województwie śląskim (3379 t).

Substancje gazowe i pyłowe przenikające do atmosfery należą do głównych źródeł zanieczyszczeń powietrza. Emisja zanieczyszczeń pyłowych z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza zmniejszyła się w okresie ostatnich lat o 828 t i w 2006 r. osiągnęła poziom 1,6 tys. t; była najniższa w kraju. Najwyższą zanotowano w województwie śląskim (20,1 tys. t). Emisja zanieczyszczeń gazowych (bez dwutlenku węgla) z zakładów szczególnie uciążliwych dla czystości powietrza również uległa zmniejszeniu w okresie ostatnich lat (o 5,8 tys. t) i w 2006 r. osiągnęła poziom 9,5 tys. t (najniższy poziom wśród województw). Najwyższą odnotowano również w województwie śląskim (742,8 tys. t). Stopień redukcji zanieczyszczeń pyłowych wyniósł w 2006 r. 96,6%, tj. zwiększył się o 1,3 pp. w stosunku do 2000 r., a gazowych wyniósł 2,9% i zmniejszył się o 11,6 pp.

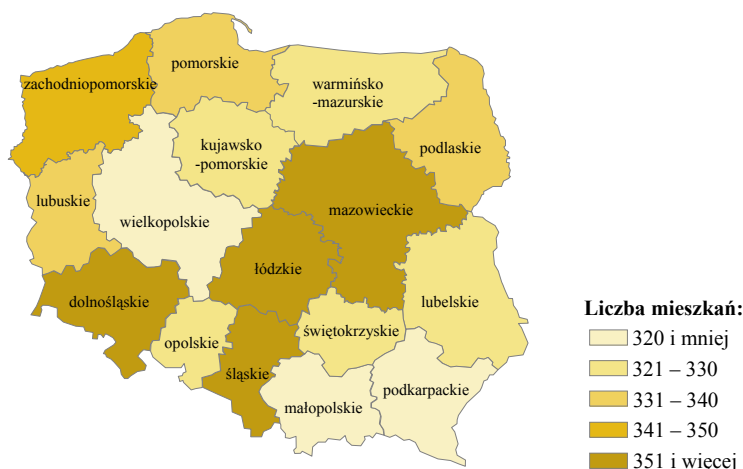
Realizacja działań na rzecz ochrony środowiska nie może się odbyć bez ponoszenia nakładów. Wydatki inwestycyjne na ochronę środowiska wzrastały w ciągu 7 analizowanych lat i w 2006 r. osiągnęły poziom 145,5 mln zł (o 59,8% więcej niż w 2000 r.), co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 102 zł. Wydatki inwestycyjne na gospodarkę wodną w 2006 r. osiągnęły poziom 79,4 mln zł (o 96,9% więcej niż w 2000 r.), co w przeliczeniu na 1 mieszkańca wyniosło 56 zł.

## 6. Warunki mieszkaniowe

Liczba mieszkań, ich standard i wyposażenie kształtują poziom i jakość zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych. Znaczenie tej grupy potrzeb skłania do szczegółowej analizy stanu i jakości zasobów mieszkaniowych, a tym samym kierunków zmian w zakresie rozwoju nowego budownictwa oraz standardów i warunków życia w zabudowie już istniejącej.

**Zasoby mieszkaniowe** województwa warmińsko-mazurskiego znajdujące się w posiadaniu spółdzielni mieszkaniowych, gmin, zakładów pracy, towarzystw budownictwa społecznego, osób fizycznych i innych podmiotów, obejmowały na koniec 2006 roku 461,9 tys. mieszkań, stanowiąc 3,6% zasobów krajowych. W mieszkaniach znajdowało się 1708,2 tys. izb<sup>1</sup> o łącznej powierzchni użytkowej 30062,4 tys. m<sup>2</sup>. W stosunku do 2000 roku oznacza to wzrost o 40,5 tys. mieszkań, 202,5 tys. izb oraz 5032,7 tys. m<sup>2</sup> powierzchni użytkowej (wzrost odpowiednio o 9,6%, 13,4% oraz 20,1%). Przyrost mieszkań był efektem inwestycji w budownictwie, rozbudowy i przebudowy budynków już istniejących, jak również zmiany charakteru przeznaczenia powierzchni niemieszkalnych. Z ogólnego stanu zasobów mieszkaniowych 64,5% lokali mieszkalnych zlokalizowanych było na terenie miast.

**Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności  
według województw w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**

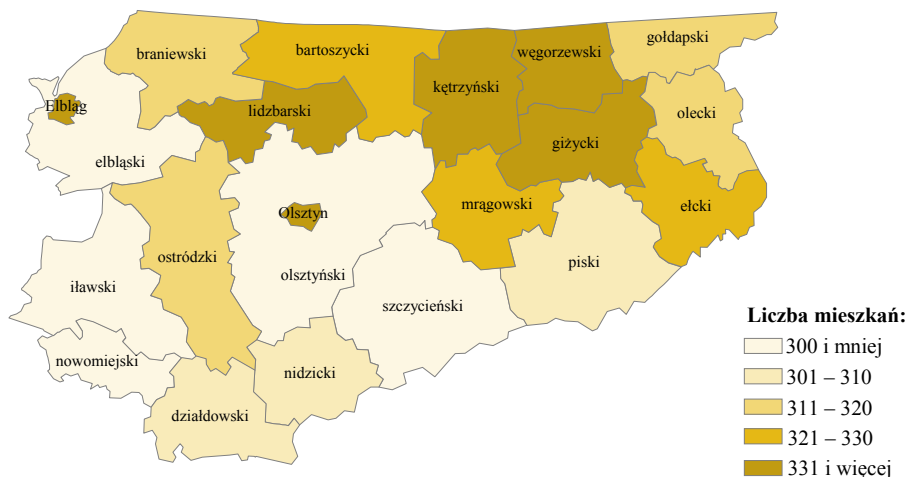


Parametrami pozwalającymi określić **warunki mieszkaniowe** są wskaźniki obrazujące liczbę mieszkań na 1000 mieszkańców, przeciętną powierzchnię i liczbę izb w mieszkaniu, przeciętne zaludnienie mieszkania oraz wyposażenie lokali w podstawowe instalacje sanitarno-techniczne.

Liczba mieszkań przypadających na 1000 mieszkańców województwa wynosiła w 2006 roku 324 i była jedną z najniższych w Polsce (12 lokata w kraju). Najwięcej zasobów mieszkaniowych w przeliczeniu na 1000 mieszkańców znajdowało się w województwie łódzkim (371), najmniej – podkarpackim (289). W obrębie warmińsko-mazurskiego najwyższy wskaźnik zanotowano dla Olsztyna (380) i Elbląga (345), natomiast najniższy w powiecie nowomiejskim (292) i elbląskim (293).

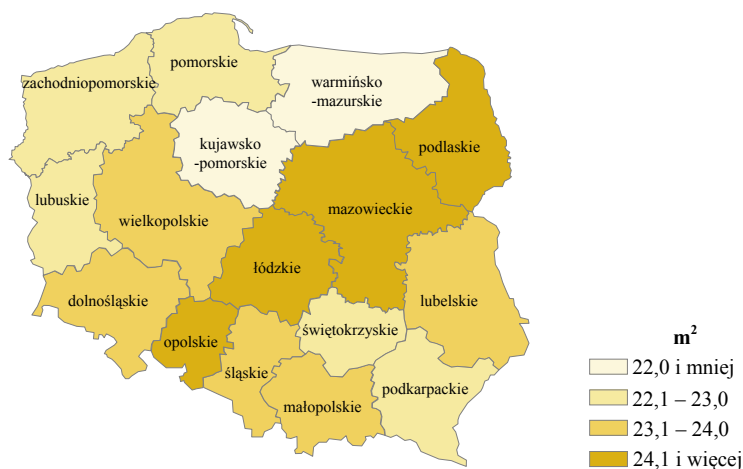
<sup>1</sup> Za izbę uważa się pomieszczenie w mieszkaniu, oddzielone od innych pomieszczeń stałymi ścianami sięgającymi od podłogi do sufitu, o powierzchni nie mniejszej niż 4 m<sup>2</sup>, z bezpośrednim oświetleniem dziennym, tj. oknem lub oszklonymi drzwiami w ścianie zewnętrznej budynku; za izbę uważa się nie tylko pokoje, ale również kuchnie spełniające powyższe kryteria. Nie uznaje się za izby – bez względu na wielkość powierzchni i sposób oświetlenia – przedpokojów, holi, łazienek, ubikacji, spiżarni, werand, ganków, schowków itp.

**Zasoby mieszkaniowe na 1000 ludności  
według powiatów w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



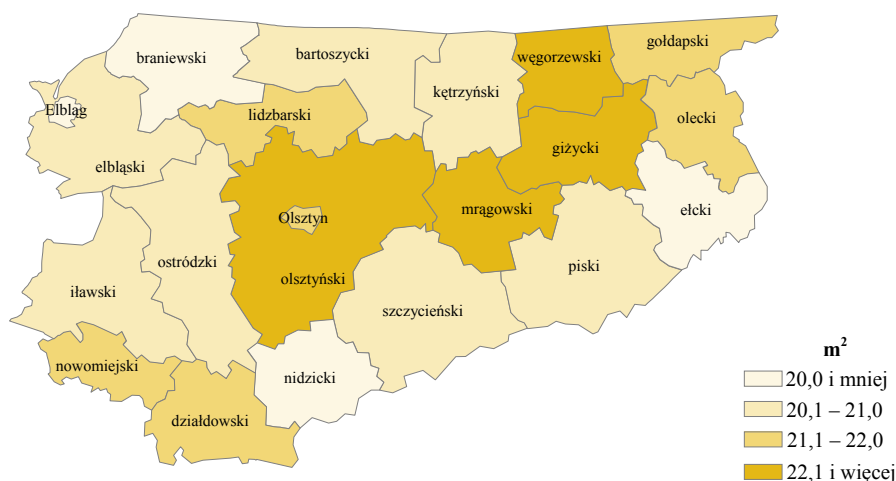
Przeciętne mieszkanie w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 roku składało się z 3,70 izb (w kraju 3,69) o powierzchni 65,1 m<sup>2</sup> (w kraju 69,5 m<sup>2</sup>) i było najmniejszym w Polsce. Mieszkania o największej powierzchni znajdowały się w powiecie olsztyńskim (75,8 m<sup>2</sup>) i nowomiejskim (75,4 m<sup>2</sup>), najmniejsze – w Elblągu (57,1 m<sup>2</sup>) i Olsztynie (57,8 m<sup>2</sup>). Mieszkania wiejskie były średnio o 14,6 m<sup>2</sup> większe niż lokale na terenie miast (przeciętna powierzchnia mieszkania na wsi 74,5 m<sup>2</sup>, w mieście 59,9 m<sup>2</sup>). Większa była również przeciętna liczba izb przypadająca na 1 mieszkanie na wsi (3,88, w miastach 3,60).

**Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę  
według województw w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



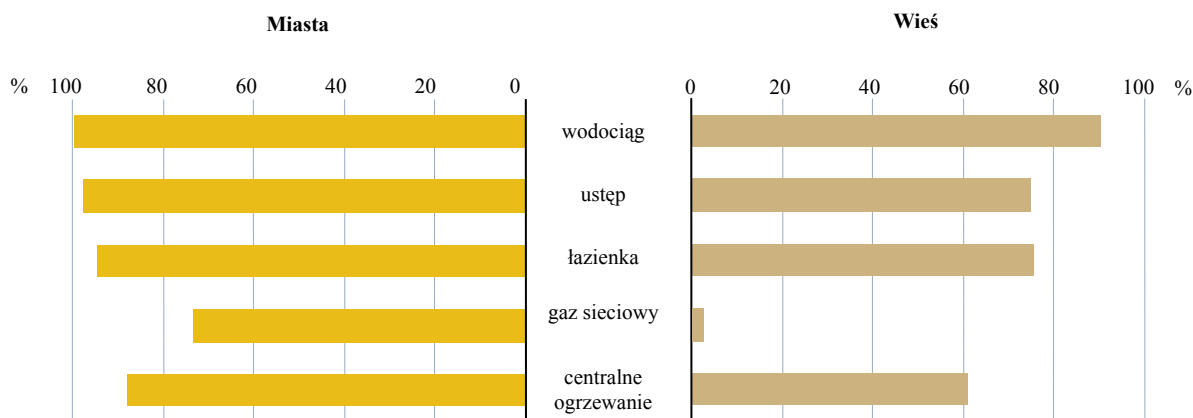
Dysproporcje pomiędzy miastem a wsią dotyczyły również stopnia zaludnienia mieszkań. Na 1 mieszkanie na wsi przypadało w 2006 roku przeciętnie 3,48 osoby, natomiast w mieście – 2,87. Przeciętne zaludnienie mieszkań w województwie wyniosło 3,09 osoby i było większe od zaludnienia krajowego o 0,13.

**Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania na 1 osobę  
według powiatów w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



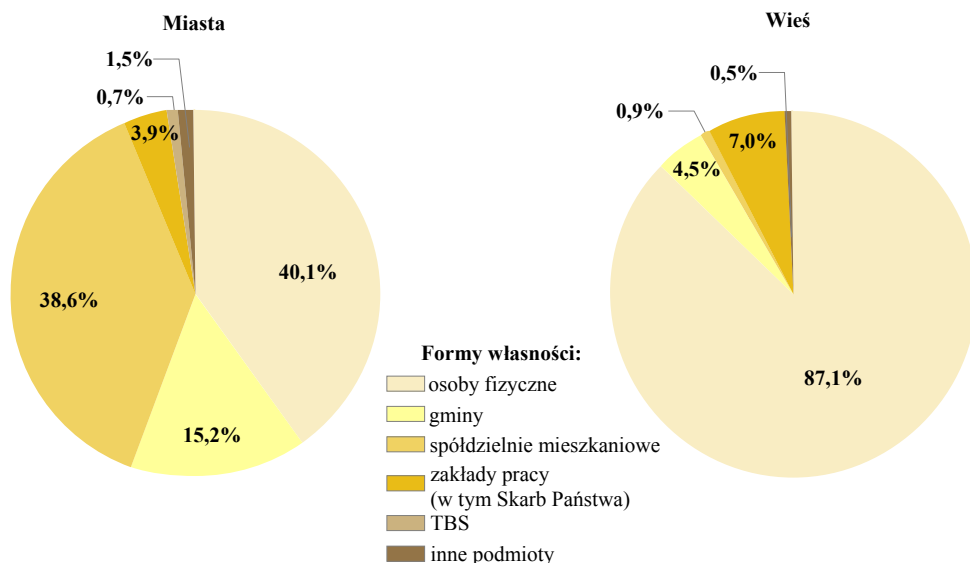
Spośród ogółu mieszkań w województwie najczęściej lokali wyposażonych było w wodociąg (96,4%) i ustęp (89,5%), w mniejszym stopniu w łazienkę (87,9%) oraz centralne ogrzewanie (78,4%). Instalacja gazowa znajdowała się w co drugim mieszkaniu. Mieszkania na terenach wiejskich były zdecydowanie gorzej wyposażone w instalacje sanitarno-techniczne niż mieszkania w miastach. Systemu wodociągowego nie posiadało 9,7% mieszkań wiejskich (w miastach 0,2%), natomiast centralnego ogrzewania aż 39,3% (w miastach 11,9%).

**Wyposażenie mieszkań w instalacje  
w % ogółu mieszkań w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



Ponad połowa (56,8%) lokali w województwie w 2006 roku stanowiła własność osób fizycznych (w kraju 58,9%). W miastach dominowały mieszkania będące własnością zarówno osób fizycznych (40,1%), jak i spółdzielni mieszkaniowych (38,6%), natomiast na terenach wiejskich właścicielami lokali mieszkalnych były głównie osoby fizyczne (87,1%).

## Struktura mieszkań według form własności w 2006 r.



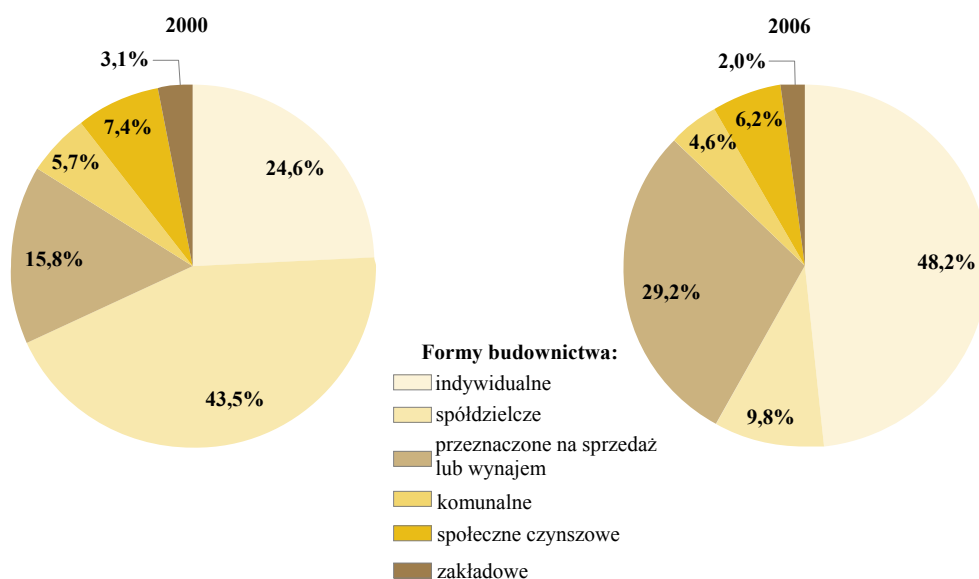
W ramach pomocy społecznej gospodarstwom domowym znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej, gminy warmińsko-mazurskiego wypłaciły w 2006 roku 470,8 tys. dodatków mieszkaniowych o łącznej wartości 62,2 mln zł. Liczba dodatków była o 22,1% mniejsza w porównaniu z rokiem 2004 i stanowiła 5,6% dodatków mieszkaniowych wypłaconych w kraju. Przeciętna wysokość dodatku na 1 mieszkanie w 2006 roku kształtowała się na poziomie 132,1 zł (w kraju 137,9 zł) i w stosunku do 2004 roku była mniejsza o 1,8 zł. Najwięcej dodatków wypłacono użytkownikom lokali spółdzielczych (33,9%) i gminnych (32,8%).

W województwie warmińsko-mazurskim w 2006 roku **oddano do użytkowania** 4469 mieszkań, które stanowiły 3,9% ogółu mieszkań przekazanych w kraju. W porównaniu do 2000 roku liczba mieszkań oddanych do użytkowania na terenie całego województwa wzrosła o 20,9%. Najwięcej mieszkań oddano w ramach budownictwa indywidualnego (48,2%) oraz z przeznaczeniem na sprzedaż lub wynajem (29,2%).

Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w województwie warmińsko-mazurskim w 2006 roku zwiększyła się w stosunku do 2000 roku o 21,5 m<sup>2</sup> i wyniosła 88,8 m<sup>2</sup>. Wzrost wskaźnika był skutkiem większego udziału budownictwa indywidualnego, w którym budowane są mieszkania o największej powierzchni użytkowej oraz znacznego spadku liczby mieszkań na sprzedaż lub wynajem, wśród których budowane są mieszkania najmniejsze. Średni metraż 1 mieszkania oddanego do użytkowania w 2006 roku przez inwestorów indywidualnych wyniósł 129,1 m<sup>2</sup>. Lokale pozostałych inwestorów były znacznie mniejsze od przeciętnej wielkości w województwie, a średnia wielkość mieszkania zrealizowanego poza budownictwem indywidualnym wyniosła 51,5 m<sup>2</sup>. Mieszkania wybudowane w 2006 roku na wsi były znacznie większe od lokali wybudowanych w miastach. Średni metraż 1 mieszkania oddanego na wsi wyniósł 131,6 m<sup>2</sup> i był o 58,4 m<sup>2</sup> większy od przeciętnego mieszkania wybudowanego w mieście.



### Udział poszczególnych form budownictwa w ogólnej liczbie mieszkań oddanych do użytkowania



Wskaźnik wielkości mieszkania wyrażony liczbą izb w 1 mieszkaniu zmniejszył się w porównaniu z 2004 rokiem o 0,28 i wyniósł 4,00. Na terenach miejskich, gdzie budowane są mieszkania o przeciętnej powierzchni mniejszej od średniej wojewódzkiej, wskaźnik obniżył się z 3,86 do 3,53, natomiast na wsi – z 5,47 do 5,30.

W budownictwie mieszkaniowym w 2006 roku przeważały mieszkania duże, co najmniej 4-izbowe. Stanowiły one niemal połowę (49,9%) ogólnej liczby mieszkań oddanych do użytkowania. Mieszkania o średniej wielkości tj. 2 i 3-izbowe stanowiły 46,7%, a mieszkania najmniejsze 1-izbowe – zaledwie 3,4% ogółu oddanych mieszkań. Na wsi najczęściej było mieszkań dużych (84,1%, w miastach – 37,4%), natomiast w miastach przeważały mieszkania średnie (58,4%, na wsi – 15,0%).

Nie wszystkie mieszkania oddane do użytkowania w 2006 roku wyposażone były w komplet instalacji sanitarno-technicznej. Wodociąg, ustęp i łazienka znajdowały się w 100% mieszkań, natomiast centralnego ogrzewania nie posiadało 0,4% lokali.

Efektom wzrostu liczby mieszkań oddanych w województwie był wzrost wskaźnika intensywności budownictwa mieszkaniowego, mierzonego liczbą oddanych mieszkań na 1000 ludności oraz 1000 zawartych małżeństw. Liczba mieszkań oddanych w warmińsko-mazurskim w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa z poziomu 2,6 w 2000 roku wzrosła do 3,1 w 2006 roku i była nieznacznie większa od wskaźnika krajowego (3,0). W porównaniu z rokiem 2000 wskaźnik wojewódzki wzrósł o 0,5 pp., przy czym wyższy był w miastach i wynosił 3,8 (na wsi 2,1). Najwyższy wskaźnik zanotowano w Olsztynie (7,4) oraz powiecie elckim (5,3), a najniższy w powiecie bartoszyckim (0,7), elbląskim (1,0) oraz gołdapskim (1,0).

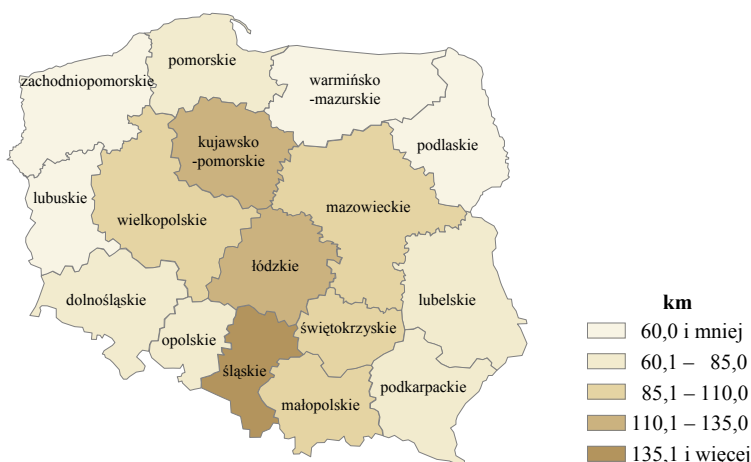
Zwiększeniu uległ również wskaźnik liczby mieszkań oddanych do użytkowania w przeliczeniu na 1000 zawartych małżeństw. W 2006 r. wyniósł 532 i był o 88 wyższy niż w roku 2000, przy czym w mieście zmalał o 8, zaś znacznie wzrósł na wsi (o 230). Najwyższy wskaźnik zanotowano w Olsztynie (1439) oraz powiecie elckim (959), najniższy – w powiecie bartoszyckim (109) oraz gołdapskim (151).

## 7. Stan i wykorzystanie infrastruktury technicznej

Komfort życia codziennego wynika w znacznej mierze ze stanu zagospodarowania infrastrukturalnego otoczenia, w jakim funkcjonują ludzie. Standard, funkcjonalność i dostępność infrastruktury komunalnej, transportowej i łącznościowej to również ważne kryterium rozwoju gospodarczego wpływające na ocenę atrakcyjności społeczno-gospodarczej regionu.

Długość **rozdzielczej sieci wodociągowej** w województwie warmińsko-mazurskim wyniosła w 2006 roku 12285,3 km, co stanowiło 4,9% sieci krajowej. Od 2000 roku długość przewodów zaopatrujących mieszkańców województwa w wodę zwiększyła się o 3031,7 km. Zagęszczenie sieci wodociągowej na 100 km<sup>2</sup> powierzchni ogólnej województwa wyniosło w 2006 roku 50,8 km (w kraju 80,4 km) i było jednym z niższych w Polsce.

**Sieć wodociągowa rozdzielcza na 100 km<sup>2</sup> powierzchni  
według województw w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



Sieć wodociągowa rozmieszczona była w przeważającej części na terenach wiejskich (84,0%). Zagęszczenie sieci wodociągowej na tych obszarach było jednak znacznie mniejsze niż w miastach i wyniosło 43,7 km na 100 km<sup>2</sup> powierzchni (w miastach 330,3). W 2006 roku z sieci wodociągowej korzystało 88,0% ludności województwa warmińsko-mazurskiego (w kraju 86,3%). Wyższy wskaźnik w miastach (97,3%, w kraju 94,0%) wynikał z większej dostępności sieci wodociągowej (na terenach wiejskich 74,1%, w kraju 72,7%). Zużycie wody w gospodarstwach domowych w 2006 roku wyniosło 44,3 hm<sup>3</sup> i było mniejsze o 4,2 hm<sup>3</sup> w porównaniu z rokiem 2000. W przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa zużycie wody wyniosło 31,1 m<sup>3</sup> (w kraju 36,8 m<sup>3</sup>), przy czym w miastach 35,5 m<sup>3</sup> (w kraju 36,8 m<sup>3</sup>), natomiast na terenach wiejskich 24,4 m<sup>3</sup> (w kraju 24,5 m<sup>3</sup>). Najwięcej wody w analizowanym roku używali mieszkańcy powiatu giżyckiego, węgorzewskiego, kętrzyńskiego i Elbląga. W powiatach tych wskaźnik zużycia wody wyniósł ponad 39,0 m<sup>3</sup> na 1 mieszkańca. Najmniejsze zużycie wody odnotowano w powiecie gołdapskim i nowomiejskim (poniżej 29,0 m<sup>3</sup> w przeliczeniu na 1 mieszkańca).

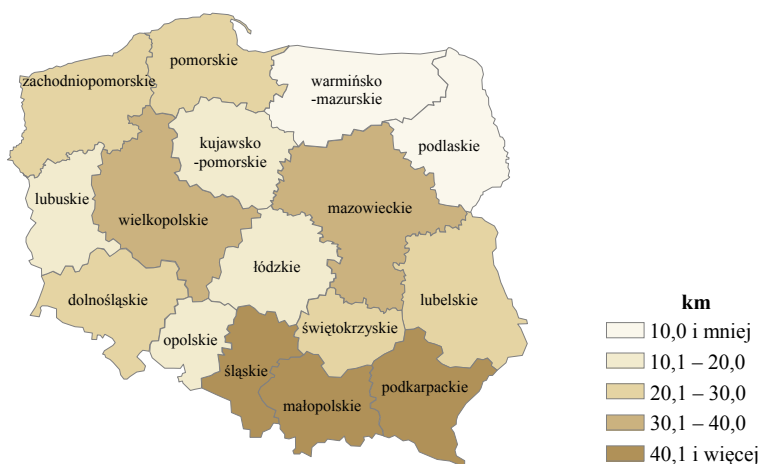
W 2006 roku długość **sieci kanalizacyjnej rozdzielczej** w województwie wyniosła 4044,2 km i stanowiła 4,8% sieci krajowej. W porównaniu z 2000 rokiem długość sieci wzrosła o 59,1% tj. o 1502,9 km. Pomimo wzrostu zagęszczenia sieci kanalizacyjnej, które w 2006 roku wynosiło 16,7 km na 100 km<sup>2</sup> powierzchni województwa (w kraju 27,1 km), było ono, podobnie jak w przypadku sieci wodociągowej, jednym z najniższych w Polsce.

**Sieć kanalizacyjna rozdzielcza na 100 km<sup>2</sup> powierzchni  
według województw w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



Zagęszczenie sieci kanalizacyjnej w 2006 roku na wsi było znacznie mniejsze niż w miastach i wynosiło 9,2 km na 100 km<sup>2</sup> powierzchni wiejskiej województwa (w miastach 313,5 km). Użytkownikami sieci kanalizacyjnej było 64,6% mieszkańców województwa (w kraju 59,8%). W miastach odsetek ludności korzystającej z systemu odprowadzania ścieków był znacznie większy niż na terenach wiejskich i wynosił 92,0% (na wsi 23,6%).

**Sieć gazowa rozdzielcza na 100 km<sup>2</sup> powierzchni  
według województw w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



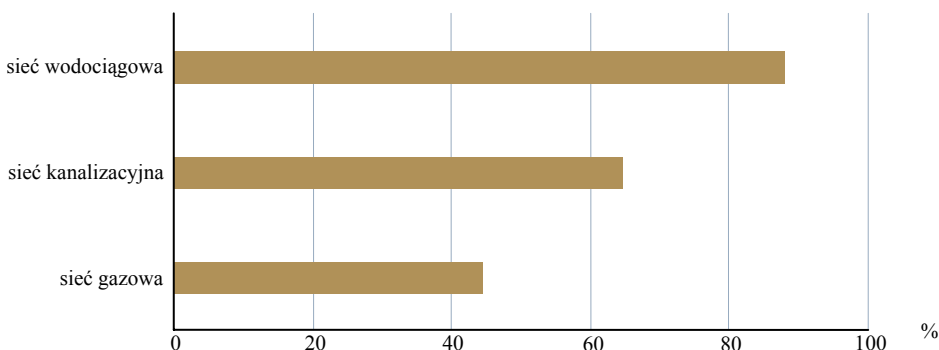
Długość **sieci gazowej** wyniosła w 2006 roku 2441,7 km. Długość sieci na 100 km<sup>2</sup> powierzchni województwa wyniosło 7,0 km (w kraju 34,1 km). Większe zagęszczenie sieci zaobserwowano w miastach, gdzie wskaźnik ten ukształtował się na poziomie 224,2 km (w kraju 227,5 km). Na terenach wiejskich odbiegał on znacznie od wartości średniej w województwie i wyniósł 1,5 km (w kraju 19,9 km). W trzech powiatach województwa warmińsko-mazurskiego (braniewskim, gołdapskim i nowomiejskim) sieć gazowa nie występuje.

W 2006 roku z sieci gazowej korzystało 44,5% mieszkańców województwa (w kraju 51,8%). Ze względu na większe zagęszczenie sieci gazowej w miastach, z gazu sieciowego

korzystało 72,5% ludności miejskiej (w kraju 73,0%) i tylko 2,5% ludności zamieszkującej tereny wiejskie (w kraju 18,3%). W omawianym roku gospodarstwa domowe zużyły 98,6 hm<sup>3</sup> gazu sieciowego tj. 542,3 m<sup>3</sup> w przeliczeniu na 1 odbiorcę (w kraju 561,3). Największe zużycie w przeliczeniu na 1 odbiorcę odnotowano w powiecie elbląskim (1503,1 m<sup>3</sup>) i olsztyńskim (1173,0 m<sup>3</sup>), najniższe – w powiecie ełckim (149,5 m<sup>3</sup>).

### Ludność korzystająca z sieci wodociągowej, kanalizacyjnej i gazowej w 2006 r.

w % ludności ogółem  
Stan w dniu 31 XII



Długość **sieci ciepłej** na koniec 2006 roku wynosiła 1015,7 km, z czego 538,2 km to sieć przesyłowa, i stanowiła 4,3% sieci krajowej. Od 2000 roku długość sieci ciepłej przesyłowej zwiększyła się o 127,6% tj. o 301,7 km. Zagęszczenie sieci ciepłej (w km na 100 km<sup>2</sup> powierzchni) województwa wyniosło 4,2 i było mniejsze od wskaźnika krajowego o 3,4.

W 2006 roku w województwie odnotowano 462,3 tys. odbiorców **energii elektrycznej** na niskim napięciu, a ich liczba wzrosła w porównaniu z 2000 rokiem o 14,7%. Zużycie energii elektrycznej w warmińsko-mazurskim stanowiło 3,5% zużycia krajowego. Wskaźnik zużycia energii elektrycznej na 1 odbiorcę wyniósł w 2006 roku 2100,9 kW·h, natomiast w przeliczeniu na 1 mieszkańca województwa – 680,6 kW·h. Mieszkańcy miast zużywali średnio w ciągu roku mniej energii niż mieszkańcy na wsi (w miastach 657,5 kW·h, na wsi 715,2 kW·h).

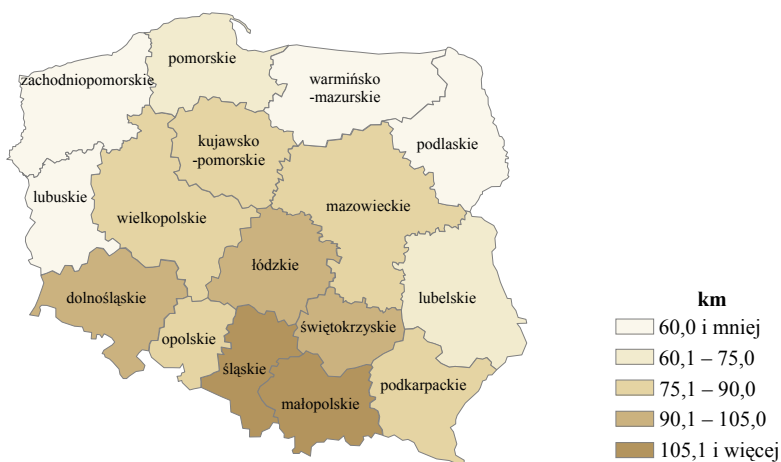
Funkcje transportowe w województwie warmińsko-mazurskim realizowane są głównie przez transport kolejowy i drogowy. Ograniczenie transportu kolejowego i spadek liczby kolejowych przewozów pasażerskich wpłynęły na zmniejszenie długości **linii kolejowych** eksploatowanych na terenie województwa. W 2006 roku długość linii kolejowych normalnotorowych wyniosła 1209 km, tj. o 252 km mniej niż w roku 2000 i stanowiła 6,0% sieci krajowej. Zelektryfikowane linie kolejowe o długości 492 km stanowiły 40,7% ogólnej długości sieci kolejowej w województwie. Gęstość linii kolejowych wyniosła 5,0 km na 100 km<sup>2</sup> powierzchni województwa i zmniejszyła się w stosunku do 2000 roku o 1,0 km.

**Linie kolejowe eksploatowane na 100 km<sup>2</sup> powierzchni  
według województw w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



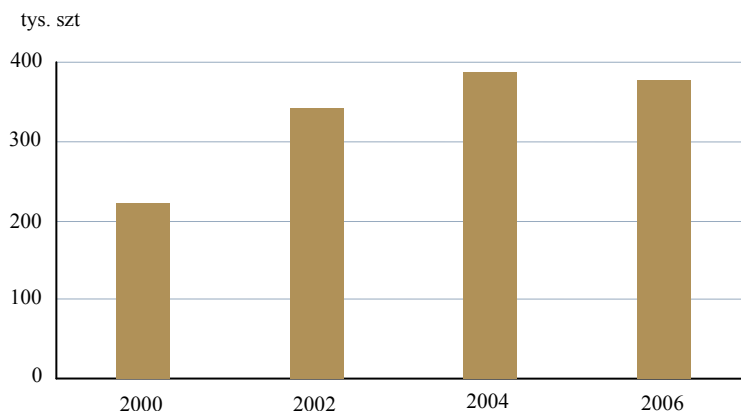
Na koniec 2006 roku długość **dróg publicznych** o twardej nawierzchni wyniosła w województwie 12230,6 km i stanowiła 4,8% długości dróg krajowych. W okresie 2000-2006 długość dróg publicznych w województwie nie uległa znacznym zmianom. Ogólna gęstość dróg o nawierzchni twardej wyniosła 50,5 km na 100 km<sup>2</sup> powierzchni województwa i była najniższą wartością w Polsce (w kraju 81,7 km). Drogi o nawierzchni ulepszonej stanowiły 93,0% długości dróg o nawierzchni twardej i były o 1 tys. km dłuższe niż w roku 2000.

**Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km<sup>2</sup> powierzchni  
według województw w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**



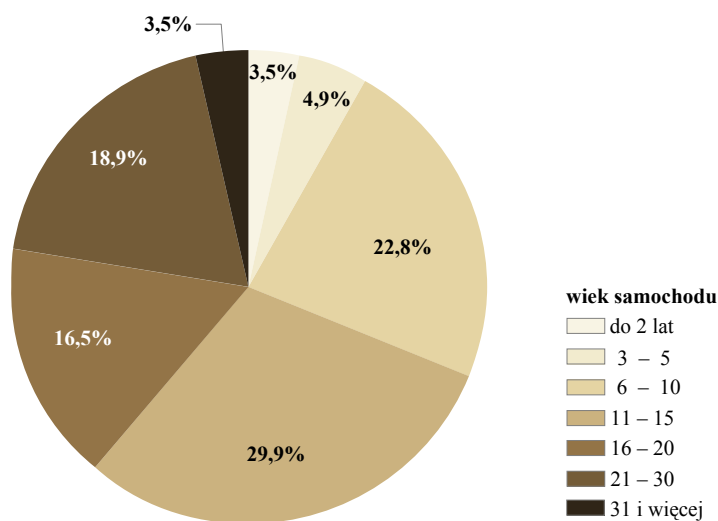
Pomimo najniższego zagęszczenia dróg w Polsce, liczba **pojazdów samochodowych i ciągników** zarejestrowanych w województwie w badanym okresie wzrosła o 87,7% i według stanu na 31 XII 2006 r. osiągnęła poziom 594,5 tys. Wśród zarejestrowanych pojazdów 431 tys. stanowiły samochody osobowe, których liczba w porównaniu z 2000 rokiem wzrosła prawie dwukrotnie (o 95,0%).

### Samochody osobowe zarejestrowane w latach 2000, 2002, 2004 i 2006 Stan w dniu 31 XII



Liczba samochodów osobowych zarejestrowanych w 2006 roku w przeliczeniu na 1000 mieszkańców województwa wyniosła 302 auta (w kraju 351), podczas gdy w 2000 roku wskaźnik ten wynosił 155. Najliczniejszą grupę, około 30% zarejestrowanych samochodów osobowych, stanowiły auta w wieku 11-15 lat. Samochody najmłodsze (poniżej 2 lat) i samochody najstarsze (mające 31 lat i więcej) stanowiły najmniej liczne grupy wśród zarejestrowanych samochodów (po 3,5%).

#### Struktura samochodów osobowych zarejestrowanych według wieku w 2006 r.



W 2006 roku 10 miast na terenie województwa obsługiwanych było przez **komunikację miejską**. Tabor miejski obejmował 317 autobusów i 44 tramwaje, które poruszały się po trasach komunikacyjnych o łącznej długości 906 km, z czego 889 km stanowiły trasy autobusowe, a 17 km – trasy tramwajowe. Wzrost liczby samochodów poruszających się po drogach spowodował spadek popytu na usługi transportu miejskiego. Tabor komunikacji miejskiej przewiózł w 2006 roku 74 mln pasażerów tj. o 15,9% mniej osób niż w 2000 roku.

Rozwój nowoczesnych form łączności wpłynął na ograniczenie liczby placówek oferujących tradycyjne usługi pocztowe. Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2006 roku usługi publicznego operatora pocztowego świadczyło 399 **placówek pocztowych** (w tym w miastach 144, a na wsi 255) tj. o 8,9% mniej niż w roku 2000 (w miastach spadek o 5,3%, na wsi spadek o 10,5%). Oznacza to, że zwiększeniu (o 9,5%) uległa liczba ludności przypadająca na 1 placówkę pocztową.

Liczba **telefonicznych łączy głównych**, obejmujących standardowe łącza główne (telefonii przewodowa) oraz łącza w dostęпах ISDN (telefonii cyfrowa) według stanu w dniu 31 XII 2006 roku wyniosła 389,1 tys. i była o 5,5% większa niż w 2000 roku. Wzrost głównych łączy telefonicznych w 2006 roku wynikał przede wszystkim ze znacznego wzrostu liczby abonentów telefonii cyfrowej (wzrost o 38,6 tys. abonentów w porównaniu z 2000 r.), przy jednoczesnym spadku liczby abonentów telefonii przewodowej (spadek o 18,3 tys. abonentów w porównaniu z 2000 r.). Liczba telefonicznych łączy głównych przypadających na 1000 mieszkańców województwa wyniosła 272,7 i była o 23,3 mniejsza w stosunku do wskaźnika krajowego.

Na koniec 2006 roku zarejestrowanych było w województwie 293,5 tys. **abonentów telewizyjnych**. W badanym okresie zaobserwowano wzrost liczby abonentów telewizji kablowej oferującej szerokie pakiety usług multimedialnych. W stosunku do 2000 roku liczba odbiorców telewizji kablowej wzrosła ponad dwukrotnie i osiągnęła poziom 153,1 tys. abonentów.



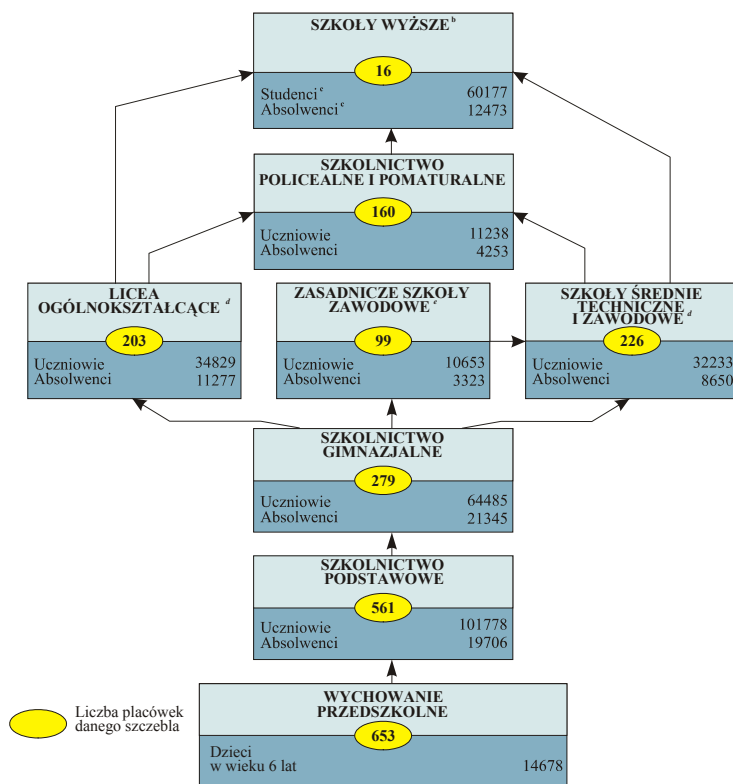
## 8. Edukacja i wychowanie

Znaczenie zagadnień związanych z problematyką edukacyjną wynika z jednej strony z potrzeb nowoczesnego rynku pracy, z drugiej zaś z oczekiwań współczesnego społeczeństwa. Efektywny system edukacji powinien być spójny zarówno z kierunkami rozwoju gospodarczego, jak również z potrzebami społecznymi w tym zakresie. Korzyści płynące z wysokiego poziomu wykształcenia społeczeństwa znajdują swoje odbicie w sferze gospodarczej, jak i w sferze warunków życia.

Reforma edukacyjna, zapoczątkowana 1 września 1999 r., wprowadziła do systemu kształcenia nowy podział szkół na poziomie podstawowym i ponadpodstawowym. Zgodnie z jej założeniami do szkół dla dzieci i młodzieży zalicza się obecnie szkoły podstawowe, gimnazja oraz szkoły ponadgimnazjalne, łącznie ze szkołami specjalnymi. Grupę szkół ponadgimnazjalnych tworzą: licea ogólnokształcące, uzupełniające licea ogólnokształcące, licea profilowane, technika, technika uzupełniająca, szkoły artystyczne dające uprawnienia zawodowe, zasadnicze szkoły zawodowe oraz specjalne szkoły przysposabiające do pracy.

Na skutek występowania od kilku lat niżu demograficznego, zmniejszyła się liczba dzieci realizujących obowiązek szkolny w szkołach podstawowych (7–12 lat), gimnazjach (13–15 lat) oraz szkołach ponadgimnazjalnych (16–19 lat). Echa poprzedniego wyżu demograficznego, którego szczyt przypadł na lata osiemdziesiąte, w coraz bardziej znaczący sposób wpływają jednak na obecną sytuację demograficzną w Polsce. Osoby urodzone w tym okresie zakładają dziś własne rodziny. W związku z tym, w przeciągu najbliższych lat spodziewać się można wzrostu liczby dzieci uczęszczających do przedszkoli, oddziałów przedszkolnych przy szkołach podstawowych i szkół podstawowych.

**Edukacja<sup>a</sup> według szczebli kształcenia w roku szkolnym 2006/2007**



<sup>a</sup> Łącznie ze szkolnictwem specjalnym i dla dorosłych. <sup>b</sup> Łącznie z filiami i wydziałami zamiejscowymi. <sup>c</sup> Z cudzoziemcami. <sup>d</sup> Ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne. <sup>e</sup> Łącznie z przysposabiającymi do pracy.

Uwaga. Absolwenci z poprzedniego roku szkolnego.

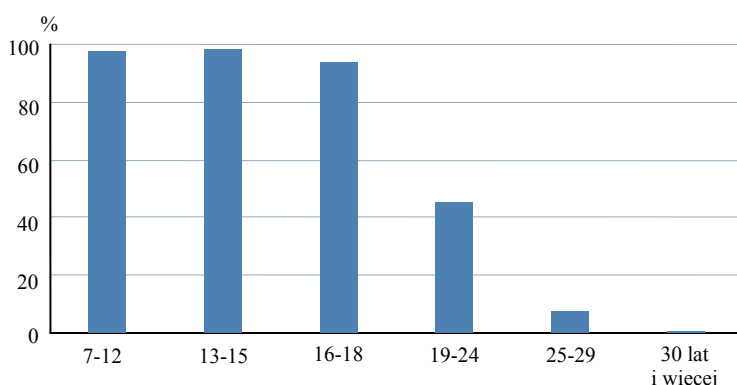
Pierwszym etapem kształcenia w systemie oświaty w Polsce jest wychowanie przedszkolne. Realizowane jest ono w placówkach wychowania przedszkolnego, obejmujących przedszkola oraz oddziały przedszkolne przy szkołach podstawowych.

Na terenie województwa warmińsko-mazurskiego we wrześniu 2006 r. funkcjonowały 653 placówki wychowania przedszkolnego, w tym 407 na obszarach wiejskich. Wśród tych placówek ponad 30% stanowiły przedszkola, dysponujące łącznie 22066 miejscami, z których skorzystało 21847 dzieci, co oznaczało niemal stuprocentowe wykorzystanie wszystkich miejsc. Zaobserwowano wzrost liczby dzieci korzystających z placówek wychowania przedszkolnego. Na początku roku szkolnego 2000/2001 w województwie warmińsko-mazurskim na 1000 dzieci w wieku 3–6 lat do przedszkoli chodziło 436 dzieci, zaś w roku 2006/2007 liczba ta wzrosła do 507 dzieci.

W roku szkolnym 2006/2007 na terenie województwa działały również 3 przedszkola specjalne, do których uczęszczało 130 dzieci.

Kolejnym etapem kształcenia w Polsce jest nauczanie w szkołach podstawowych. W roku szkolnym 2006/2007 w 561 szkołach podstawowych dla dzieci i młodzieży uczyło się 101778 osób. Z ogólnej liczby szkół podstawowych 35 placówek to szkoły specjalne, do których uczęszczało 1635 uczniów.

#### Uczniowie i studenci (bez cudzoziemców) w odsetku ludności danej grupy wieku w roku szkolnym 2006/2007



Biorąc pod uwagę warunki nauczania, warmińsko-mazurskie szkoły nie odbiegały znacząco od średniej krajowej. We wrześniu 2006 r. na 1 szkołę przypadało 181 uczniów, przy czym średnia dla kraju wynosiła 171 osób. W tym samym okresie średnia liczba uczniów przypadających na 1 pomieszczenie szkolne wyniosła, podobnie jak w kraju, 16 osób. Na 1 nauczyciela przypadało 14 uczniów, tj. o jednego więcej niż średnio w kraju. Warunki nauczania w szkołach miejskich były zdecydowanie lepsze niż w placówkach położonych na obszarach wiejskich. Przeciętna liczba uczniów uczęszczających do 1 szkoły wiejskiej była niemal czterokrotnie większa, natomiast średnia liczba uczniów przypadających na 1 pomieszczenie szkolne<sup>1</sup> – prawie dwukrotnie większa.

W roku szkolnym 2006/2007 uczniowie szkół podstawowych mieli do dyspozycji 365 sal gimnastycznych, z których 186 znajdowało się w miastach.

W 268 szkołach gimnazjalnych, stanowiących kolejny etap kształcenia, na początku września 2006 r. naukę rozpoczęło 63504 uczniów. Wśród gimnazjów dla dzieci i młodzieży znalazły się również 34 szkoły specjalne, w których naukę pobierało 1527 osób.

W roku szkolnym 2006/2007 na 1 gimnazjum przypadało średnio 237 uczniów, na 1 pomieszczenie szkolne 23, zaś na 1 nauczyciela 14. Średnio w skali kraju wielkości te wyniosły odpowiednio 216, 21, 13, co oznacza, że szkoły gimnazjalne w warmińsko-

<sup>1</sup> Do pomieszczeń szkolnych zalicza się sale lekcyjne, pracownie szkolne (w tym komputerowe), sale gimnastyczne i pływalnie (basen).

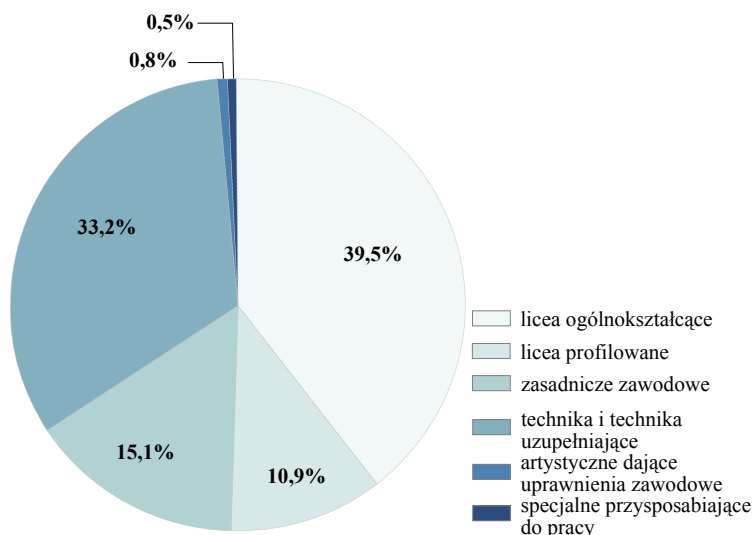
mazurskim nie odbiegały znacząco pod względem warunków nauczania od pozostałych gimnazjów w Polsce. Szkoły znajdujące się na terenach wiejskich w województwie miały prawie dwukrotnie mniejszą liczbę dzieci przypadającą na 1 szkołę niż gimnazja miejskie. Pozostałe wskaźniki były na zbliżonym poziomie.

Gimnazjaliści mieli do swojej dyspozycji 132 sale gimnastyczne, w tym 85 znajdowało się w szkołach miejskich. Ponadto 1 szkoła gimnazjalna posiadała własną pływalnię.

W roku szkolnym 2006/2007 do szkół podstawowych i gimnazjalnych (nie uwzględniając szkół specjalnych) dowożonych było 29,1% ogółu uczniów, z tego do szkół podstawowych dowożony był co czwarty uczeń, a do gimnazjów co trzeci. Spośród ogólnej liczby dojeżdżających uczniów 68,3% mieszkało w odległości powyżej 4 km od szkoły.

Z początkiem września 2006 r. na obszarze województwa absolwenci szkół gimnazjalnych mogli kontynuować naukę w 384 szkołach ponadgimnazjalnych (łącznie ze szkołami specjalnymi). Do tego typu placówek uczęszczało łącznie 67366 uczniów. Największą popularnością wśród młodzieży cieszyły się licea ogólnokształcące, które skupiły 39,5% młodzieży. Dużym zainteresowaniem cieszyły się również szkoły dające możliwość przysposobienia do zawodu i nabycia ukierunkowanych kwalifikacji zawodowych. W szkolnictwie technicznym i zawodowym dominowały technika i szkoły zasadnicze zawodowe, do których uczęszczało odpowiednio 33,2% i 15,1% uczniów szkół ponadgimnazjalnych.

**Struktura uczniów w szkołach ponadgimnazjalnych dla młodzieży według typów szkół w roku szkolnym 2006/2007**



W roku szkolnym 2006/2007 na terenie województwa warmińsko-mazurskiego funkcjonowało również 5 szkół artystycznych. Naukę w nich podjęło 568 uczniów. Począwszy od roku szkolnego 2000/2001 liczba szkół artystycznych nie zmieniła się, liczba uczęszczających do nich uczniów pozostała na zbliżonym poziomie.

Młodzieży ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi zapewniono możliwość edukacji w 40 szkołach specjalnych, w tym w 20 zasadniczych zawodowych i 17 przysposabiających do pracy. Ogółem do szkół specjalnych uczęszczało 1172 uczniów.

Warunki nauczania w szkołach ponadgimnazjalnych były zróżnicowane. Najwięcej uczniów na 1 szkołę przypadało w liceach ogólnokształcących (275 osób), a największe obciążenie na 1 pomieszczenie zanotowano w szkołach zasadniczych zawodowych (34 osoby).

O atrakcyjności szkół decyduje również dostęp do infrastruktury sportowej. Licea ogólnokształcące dysponowały łącznie 65 salami gimnastycznymi i 1 pływalnią. Licea profilowane i zasadnicze szkoły zawodowe posiadały w omawianym okresie odpowiednio 8 i 16 sal gimnastycznych, a 1 liceum profilowane posiadało własną pływalnię.

Wraz ze zmniejszaniem się liczby uczniów malała również liczba absolwentów. W końcu czerwca 2006 r. szkoły podstawowe ukończyło o 9,1% mniej dzieci niż w czerwcu 2004 r., a gimnazja o 5,8 %. Absolwentów liceów ogólnokształcących było o 19,4% mniej.

Liczba młodzieży decydującej się na zdawanie egzaminu maturalnego pozostała na zbliżonym poziomie – w roku szkolnym 2005/2006 do matury przystąpiło 98,2% ogółu absolwentów liceów ogólnokształcących, a z nich świadectwo dojrzałości uzyskało 95,4%. W kraju udział absolwentów ze zdaną maturą był nieco wyższy (96,3%).

Liczba młodzieży kończącej naukę w liceach profilowanych w roku szkolnym 2005/2006 zmniejszyła się o 7,3% w porównaniu do roku szkolnego 2004/2005, w którym licea profilowane opuścili pierwsi absolwenci.

Oddzielną kategorię szkolnictwa zawodowego stanowią szkoły policealne prowadzące edukację na podbudowie szkoły średniej. Zainteresowanie tego typu szkołami wzrastało z roku na rok. W roku szkolnym 2006/2007 w 160 szkołach policealnych i pomaturalnych naukę kontynuowało ogółem 12238 osób. W porównaniu z rokiem 2000/2001 liczba tego typu szkół wzrosła o 102,5% (przy wzroście liczby uczniów o 92,7%). Zdecydowana większość słuchaczy, bo 81,6% uczęszczała do szkół dla dorosłych. Coraz większą popularnością cieszyły się również szkoły, w których można pogodzić naukę z pracą. W systemie wieczorowym i zaocznym naukę pobierało 71,9% uczniów (siedem lat wcześniej 68,8%).

Placówki edukacyjne w województwie warmińsko-mazurskim oferowały uczniom różnego rodzaju pomoc stypendialną. W końcu 2006 r. stypendia otrzymało łącznie 27,6% uczniów szkół dla dzieci i młodzieży wszystkich szczebli edukacji. W szkołach podstawowych, liceach profilowanych i technikach stypendium otrzymywał co trzeci uczeń, w gimnazjach oraz szkołach policealnych - co czwarty uczeń, zaś w liceach ogólnokształcących – co piąty. Najwięcej (72,7%) przyznanych świadczeń stanowiły stypendia szkolne (socjalne) oraz stypendia na wyrównanie szans edukacyjnych (17,4%). Stypendia za wyniki w nauce stanowiły 4,3% ogółu przyznanych stypendiów.

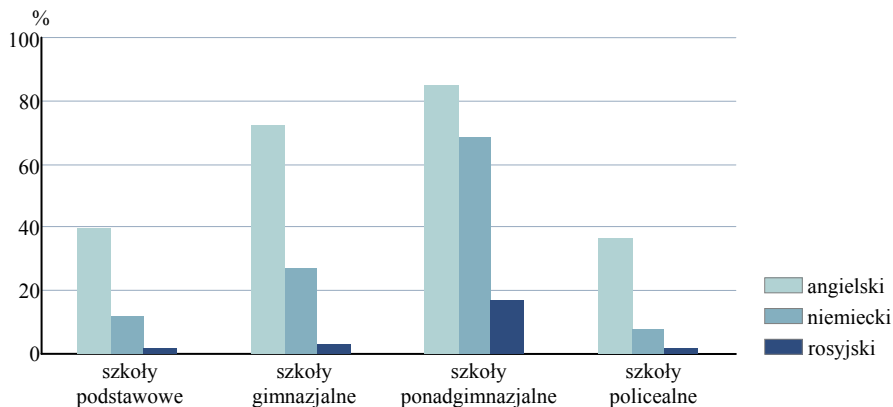
W celu zwiększenia dostępności do wybranych szkół młodzieży zapewniono możliwość do korzystania z miejsc noclegowych w bursach i internatach. W roku szkolnym 2006/2007 do dyspozycji uczniów pozostawało 50 internatów i burs szkolnych (bez specjalnych), które oferowały 5865 miejsc. Z miejsc tych skorzystało w sumie 4516 uczniów, a wskaźnik pokazujący liczbę korzystających na 100 miejsc wyniósł 77. W porównaniu do roku szkolnego 2000/2001 liczba internatów zmniejszyła się o 17 placówek, a liczba miejsc o 2877. Od 2000 r. do 2006 r. najwięcej internatów i miejsc ubyto przy liceach ogólnokształcących (z 12 do 2 placówek).

Wśród ogółu korzystających najwięcej było uczniów uczęszczających do techników (41,2%), liceów ogólnokształcących (23,2%) i zasadniczych szkół zawodowych (11,5%). Uczniowie szkół gimnazjalnych stanowili 2,8% korzystających, a szkół podstawowych 0,1%.

Dynamiczny rozwój dziedzin życia społecznego i gospodarczego oraz rosnące wymagania co do znajomości języków obcych sprawiają, że kształcenie w tym kierunku stało się bardzo ważnym elementem w procesie edukacyjnym. W całym systemie szkół dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2006/2007 wśród obowiązkowo nauczanych języków obcych dominował angielski. W omawianym okresie języka tego uczyło się 61,3% ogółu uczniów, w dalszej kolejności nauczania znalazły się m.in. język niemiecki (31,9%) i rosyjski (6,5%).

Odsetek osób uczących się języków obcych systematycznie rósł. Od 2000 roku liczba dzieci w szkołach podstawowych uczących się angielskiego wzrosła z 37,1% do 39,4% w 2006 r. Zmniejszył się jednak odsetek uczących się niemieckiego (z 17,4% do 11,7%) oraz rosyjskiego (z 9,7% do 2,0%). Podobnie sytuacja przedstawiała się w szkolnictwie gimnazjalnym.

#### Nauczanie języków obcych jako przedmiotu obowiązkowego w szkołach dla dzieci i młodzieży w roku szkolnym 2006/2007



W badanym okresie w liceach ogólnokształcących, profilowanych i technikach języka angielskiego uczyło się ponad 90% uczniów. Również wysoki był udział młodzieży, która uczyła się języka niemieckiego (przekraczający 70%).

Największe zmiany w nauczaniu języków obcych nastąpiły w zasadniczych szkołach zawodowych. W roku szkolnym 2000/2001 języka rosyjskiego uczyło się 70,8% uczniów, a na początku września 2006 r. do jego nauki przystąpiło już tylko 23,3% osób. Obserwuje się natomiast wzrastający odsetek uczących się języka angielskiego (z 8,6% w roku 2000/2001 do 33,7% w roku 2006/2007) i niemieckiego (z 14,3% do 34,5%).

Komputeryzacja w szkołach jest jednym z wielu ważnych wyzwań w systemie oświaty. Promowanie idei „społeczeństwa informacyjnego” nakłada na szkoły obowiązek wyposażenia placówek w komputery i sprzęt multimedialny, a co za tym idzie, kształcenia uczniów w kierunku nabycia umiejętności korzystania z osiągnięć współczesnej techniki.

W roku szkolnym 2006/2007 komputery posiadało 93,4% szkół podstawowych i 78,7% gimnazjalnych. Na 100 szkół podstawowych przypadało 1220 komputerów przeznaczonych do użytku uczniów, w tym 964 z dostępem do Internetu, w gimnazjach zaś odpowiednio 1216 i 1126. W szkołach podstawowych w omawianym okresie na 1 komputer przypadało 15 uczniów, a na 1 komputer z dostępem do Internetu – 19, natomiast w szkołach gimnazjalnych odpowiednio 19 i 21.

W szkołach ponadgimnazjalnych i policealnych dla młodzieży wyposażenie w komputery było znacznie słabsze i wynosiło tylko 39,4%. Najlepiej wyposażone w komputery były licea ogólnokształcące (68,0%). Na 100 liceów ogólnokształcących przypadało 2395 komputerów przeznaczonych do użytku uczniów, a na 1 komputer przypadało 11 osób (w tym na komputer podłączony do sieci internetowej 12).

Edukacja dorosłych jest nastawiona przede wszystkim na kontynuację przerwanej z różnych względów cyklu kształcenia. Jej celem jest m.in. uzupełnienie wiedzy i podniesienie kwalifikacji zawodowych. Dlatego też szkoły dla dorosłych to głównie szkoły ponadgimnazjalne, dające możliwość uzyskania świadectwa dojrzałości.

W roku szkolnym 2006/2007 w szkołach dla dorosłych kształciło się ogółem 11330 osób, tj. o 31,2% mniej niż w roku 2000/2001.



W analizowanym okresie w województwie nie funkcjonowała żadna szkoła podstawowa dla dorosłych. Działało natomiast 11 gimnazjów (tj. o 5 więcej niż w roku szkolnym 2000/2001), w których kształciło się 981 osób. Wśród działających na terenie warmińsko-mazurskiego 144 szkół ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych dla dorosłych, blisko 75% to licea ogólnokształcące, do których uczęszczało 79,1% słuchaczy. W porównaniu do roku szkolnego 2000/2001 liczba liceów ogólnokształcących zwiększyła się o 60,6%. W tym czasie liczba techników (łącznie ze średnimi zawodowymi) spadła o 49,1%. Liczba uczniów była mniejsza w obu typach szkół: w liceach ogólnokształcących o 11,9%, a w technikach (łącznie ze średnimi zawodowymi) o 72,2%.

Wśród słuchaczy szkół dla dorosłych, którzy podjęli naukę języka obcego jako przedmiotu obowiązkowego, podobnie jak w przypadku szkół dla dzieci i młodzieży, najczęściej osób podjęło naukę języka angielskiego (56,0%), niemieckiego (18,5%) i rosyjskiego (16,8%).

Liczba absolwentów w szkołach dla dorosłych w roku szkolnym w końcu czerwca 2006 r. była o 8,7% większa niż w tym samym okresie 2000 r.

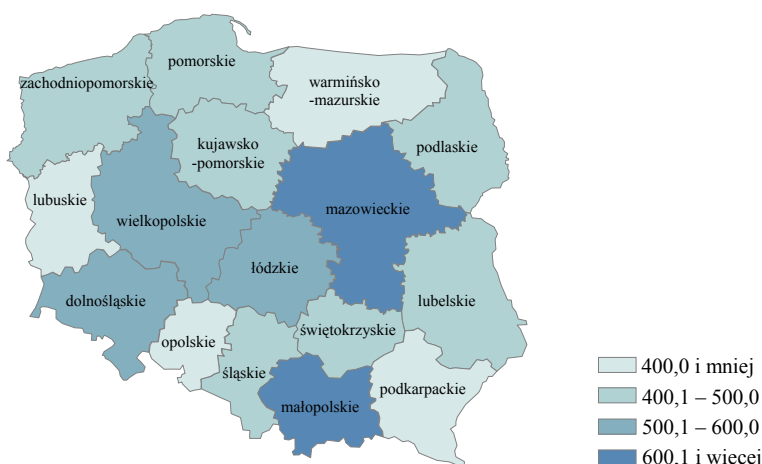
Kierunki rozwoju gospodarczych i społecznych dziedzin życia oraz coraz większe różnicowanie potrzeb rynku pracy wpływają znacząco również na ofertę nauczania w szkolnictwie wyższym. W celu umożliwienia jak największej liczbie ludności podniesienia poziomu wykształcenia, szkolnictwo wyższe uległo przemianom, rozszerzając znacznie ofertę edukacyjną.

W roku akademickim 2006/2007 w 16 szkołach wyższych działających w województwie studiowało ogółem 60177 studentów, w tym 52,7% w systemie stacjonarnym. W porównaniu z rokiem akademickim 2000/2001 przybyły 4 uczelnie, a liczba studentów zwiększyła się o 33,5%.

Biorąc pod uwagę tylko jednostki macierzyste szkół wyższych (9 placówek) w województwie, zdecydowana większość studentów (38532 osób) kształciła się na dwóch uczelniach państwowych, natomiast 19660 studentów w szkołach wyższych niepaństwowych. W największej uczelni województwa – Uniwersytecie Warmińsko-Mazurskim – w roku akademickim 2006/2007 studiowało 36022 osób. Ich liczba w stosunku do roku 2000/2001 wzrosła o 31 %. Drugą co do wielkości uczelnią była Państwowa Wyższa Szkoła Zawodowa w Elblągu, którą wybrało 3937 studentów, tj. trzykrotnie więcej niż siedem lat wcześniej.

W porównaniu z innymi województwami, warmińsko-mazurskie plasowało się w roku akademickim 2006/2007 na 13 miejscu pod względem liczby studiujących w przeliczeniu na 10 tys. ludności. Mniejszą liczbę studentów na 10 tys. ludności zanotowano jedynie w województwie lubuskim, podkarpackim i opolskim.

### Studenci szkół wyższych na 10 tys. ludności według województw w roku akademickim 2006/2007



W roku akademickim 2005/2006 w województwie szkoły wyższe ukończyło ogółem 12473 absolwentów, w tym 5929 absolwentów studiów stacjonarnych.

Do dyspozycji studentów według stanu z 31 XII 2006 r. było 19 domów studenckich z 4998 miejscami, a skorzystało z nich 4196 osób, tj. 13,2% ogółu studentów studiów stacjonarnych. W porównaniu z rokiem 2000/2001 przybyły 4 akademiki, jednak odsetek korzystających studentów studiów stacjonarnych zmniejszył się z 23,0% na początku okresu do 13,2% w jego końcu. Przyczyną tego spadku mogły być rosnące koszty utrzymania w domach studenckich, które niejednokrotnie przewyższały koszty utrzymania w kwaterach prywatnych.



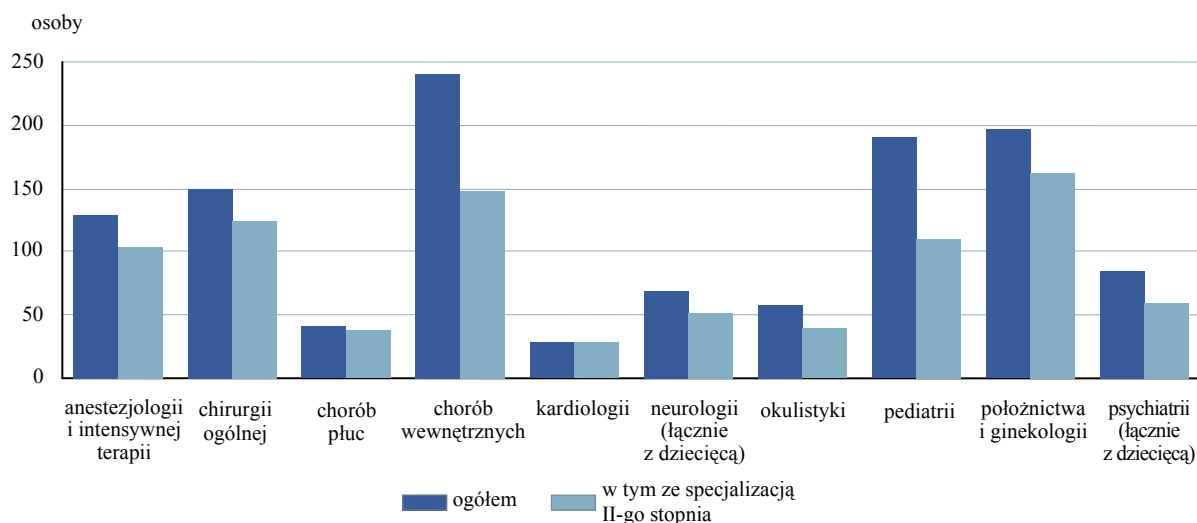
## 9. Ochrona zdrowia i opieka społeczna

Znaczenie ochrony zdrowia dla warunków życia wynika z jego roli w hierarchii potrzeb człowieka oraz ze społecznej rangi problematyki zdrowotnej. Jakość opieki zdrowotnej jest uwarunkowana wieloma czynnikami ekonomicznymi, infrastrukturalnymi, instytucjonalnymi i kadrowymi. Spośród tych wielu czynników charakterystyce poddana została infrastruktura medyczna oraz kadra medyczna, jako te elementy systemu ochrony zdrowia, które mają związek z dostępnością opieki medycznej oraz bezpośrednio wpływają na profilaktykę i procesy leczenia.

W warmińsko-mazurskich placówkach służby zdrowia pracowało w 2006 r. 2314 lekarzy, 346 lekarzy dentyków, 5927 pielęgniarek, 776 położnych i 624 farmaceutów. Na przestrzeni lat 2000-2006 wśród osób wykonujących wymienione zawody medyczne przybyło 434 pracowników, z czego stosunkowo najwyższy przyrost odnotowano w grupie lekarzy dentyków (o 87,0%). Jednocześnie nieznacznie (o 0,6%) zmniejszeniu uległa kadra pielęgniarska.

Wśród lekarzy specjalistów zatrudnionych w sektorze opieki zdrowotnej najliczniejszą grupę w 2006 r. stanowili specjaliści chorób wewnętrznych, położnictwa i ginekologii oraz pediatrii.

Wybrane grupy lekarzy specjalistów w 2006 r.

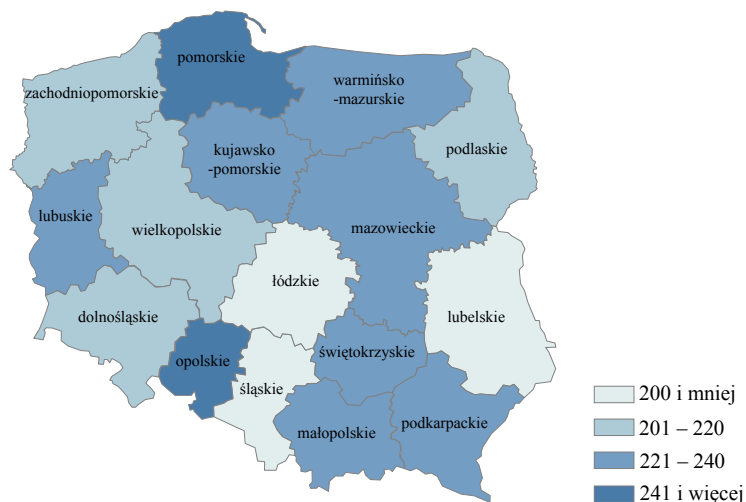


W ramach opieki zdrowotnej świadczone są usługi: stacjonarnej opieki zdrowotnej (szpitale ogólne, zakłady opiekuńczo-lecznicze, zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze, sanatoria i szpitale uzdrowiskowe), ambulatoryjnej opieki zdrowotnej oraz ratownictwa medycznego i pomocy doraźnej. Placówkami zaliczanymi do systemu opieki zdrowotnej są również żłobki, natomiast apteki i punkty apteczne uzupełniają sieć placówek ochrony zdrowia.

Na terenie województwa na koniec 2006 r. funkcjonowały 34 szpitale ogólne, w których w ciągu roku poddano leczeniu ponad 258,0 tys. osób. W 2006 r., w porównaniu z rokiem 2000, liczba pacjentów była większa o ponad 17%, a jednocześnie odnotowano ubytek łóżek szpitalnych o 3,1%. Te zmiany sprawiły, iż wzrosła liczba leczonych przypadających na 1 łóżko (z 35,9 w roku 2000 do 43,4 w 2006 r.), co oznacza bardziej intensywne wykorzystywanie łóżek szpitalnych i wiąże się ze skróceniem przeciętnego pobytu chorego w szpitalu.

W porównaniu z pozostałymi województwami w kraju w warmińsko-mazurskim w 2006 r. na 1 łóżko w szpitalach ogólnych przypadało 240 osób, co plasowało województwo na 14 miejscu. Więcej osób przypadało na 1 łóżko w województwie pomorskim i opolskim.

### Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych według województw w 2006 r.



Z ogólnej liczby 5939 łóżek szpitalnych najczęściej przypadają na oddziały chorób wewnętrznych (22,5%), następnie na oddziały chirurgiczne (21,7%) oraz ginekologiczno-położnicze (12,8%).

Stacjonarna opieka zdrowotna prowadzona poza szpitalami ogólnymi realizowana była w 2006 r. przez 9 zakładów opiekuńczo-leczniczych (w tym 3 typu psychiatrycznego), 9 pielęgniacyjno-opiekuńczych oraz 2 hospicja. Placówki te posiadały łącznie 612 łóżek i udzieliły świadczeń 2642 osobom.

W lecznictwie uzdrowiskowym funkcjonowało umiejscowione w Gołdapi sanatorium oraz szpital. Placówki te dysponowały odpowiednio 395 i 85 łózkami. W ciągu roku przyjęto 6720 kuracjuszy, w tym ponad 80% w sanatorium. W porównaniu z rokiem 2004 z lecznictwa uzdrowiskowego skorzystało o 31,7% osób więcej (w 2000 r. nie działała żadna tego typu placówka).

Ambulatoryjna opieka zdrowotna obejmuje świadczenia skierowane do osób, które nie wymagają leczenia w warunkach całodobowych lub całodziennych i realizowana jest przez zakłady opieki zdrowotnej oraz indywidualne i zbiorowe praktyki lekarskie.

Według stanu z dnia 31 XII 2006 r. w ramach ambulatoryjnej opieki zdrowotnej w województwie funkcjonowały 464 zakłady opieki zdrowotnej, z czego 367 w miastach, a 97 na wsi. Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat liczba tych placówek wzrosła łącznie o 28,2%.

Usługi prowadzone w formie indywidualnych i grupowych praktyk lekarskich obejmują świadczenia zdrowotne realizowane w ramach środków publicznych. Działalność lecznicza w tej formie realizowana była w 2006 r. przez 461 praktyk lekarskich, z czego w miastach 405 i na wsi 56. W badanym okresie liczba prowadzonych praktyk lekarskich indywidualnych i zbiorowych wzrosła o 2,7%.

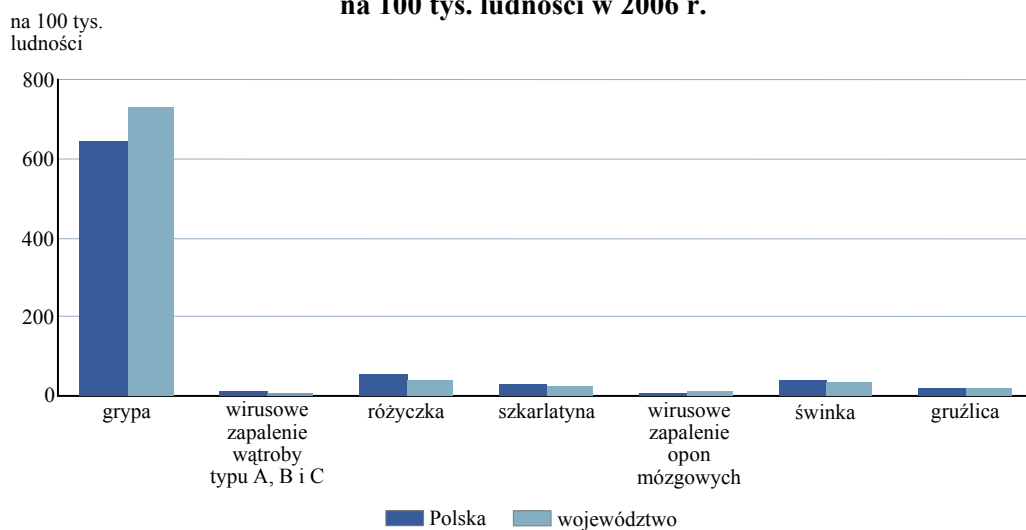
Łącznie placówki ambulatoryjnej opieki zdrowotnej udzieliły w ciągu 2006 r. ponad 9352 tys. porad, na które składało się 8218 tys. porad lekarskich (w tym ok. 3197 tys. specjalistycznych) oraz ok. 1134 tys. stomatologicznych. Liczba porad lekarskich w porównaniu do 2000 r. zwiększyła się odpowiednio o 22,9%, a stomatologicznych o 13,7%. W ciągu ostatnich siedmiu lat liczba udzielonych porad na 1 mieszkańca wzrosła z 5,4 do 6,6.

Zadania jednostek pomocy doraźnej związane są z podejmowaniem medycznych działań ratowniczych wobec osób znajdujących się w stanie nagłego zagrożenia życia lub zdrowia. Szybką pomoc medyczną w razie wypadku lub nagłego zachorowania świadczyły w 2006 r. 29 zespołów ratownictwa medycznego. W ramach zespołów ratownictwa

medycznego funkcjonowało łącznie 51 zespołów wyjazdowych, w tym 27 wypadkowych i 21 reanimacyjnych. Jednostki te zrealizowały w ciągu 2006 r. ponad 113,1 tys. wyjazdów (więcej o 9,9% niż w 2000 r.). Najczęściej miejscem docelowym wyjazdu był dom pacjenta – 86,8 tys. wyjazdów. Liczba osób, które otrzymały pomoc medyczną udzieloną przez jednostki pomocy doraźnej w miejscu zdarzenia wyniosła 120,0 tys. (w 2000 r. 103,6 tys.), w tym 92,9 tys. osób otrzymało ją w domu, a 6,6 tys. w ruchu uliczno-drogowym.

Intensywność wykorzystania infrastruktury i kadry medycznej związana jest m.in. ze stanem zdrowia ludności. W ocenach stanu zdrowia społeczeństwa zasadniczą rolę pełnią informacje dotyczące zapadalności na choroby. Do analizy zachorowań na niektóre choroby zakaźne posłużyły dane Państwowego Zakładu Higieny oraz Instytutu Gruźlicy i Chorób Płuc i Instytutu Wenerologii Akademii Medycznej w Warszawie.

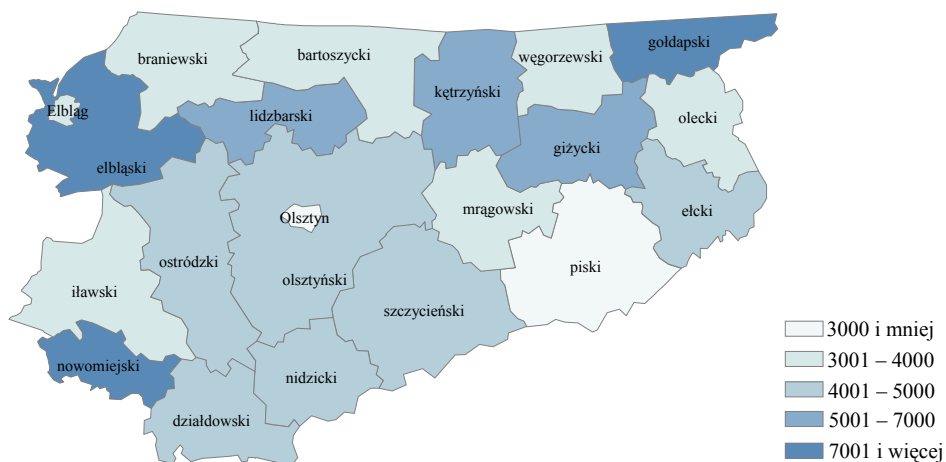
### Zachorowania na niektóre choroby zakaźne i zatrucia na 100 tys. ludności w 2006 r.



Wśród mieszkańców województwa najczęściej występującą chorobą zakaźną była grypa. Wskaźnik zachorowań na 100 tys. ludności osiągnął w 2006 r. poziom 730,4 i wartość ta znacznie przewyższała wartość wskaźnika krajowego, która wyniosła 644,5.

Możliwość zakupu leków i uzyskania porady farmaceuty zależy od gęstości sieci aptek i liczby farmaceutów. Sprzedaż leków w końcu 2006 r. prowadziło 351 aptek ogólnodostępnych oraz 35 punktów aptecznych (na wsi odpowiednio 38 i 34).

### Liczba ludności na 1 aptekę ogólnodostępną według powiatów w 2006 r.



Od 2000 r. przybyły 83 apteki i 26 punktów aptecznych. Dzięki temu średnia liczba ludności przypadająca na placówkę (aptekę i punkt apteczny) ogółem w regionie obniżyła się z 5153 osób w 2000 r. do 3697 w 2006 r. Na terenach wiejskich mimo znacznej poprawy wskaźnik dostępności był mniej korzystny niż w miastach i wyniósł 7930 (w 2000 r. 14922). W aptekach i punktach aptecznych w końcu grudnia 2006 r. pracowało 569 farmaceutów oraz 697 techników farmacji.

Żłobki są kolejną grupą placówek zaliczanych do systemu opieki zdrowotnej. Ich zadania związane są z działaniami profilaktycznymi i opieką nad dziećmi do lat 3. W końcu 2006 r. funkcjonowało w województwie 19 żłobków i oddziałów żłobkowych dysponujących 761 miejscami. W ciągu roku przebywało w nich 1545 dzieci. W porównaniu z 2000 r. liczba placówek, jak i miejsc, obniżyła się o ponad 30%, a dzieci przebywających o ok. 25%. Na każde 1000 dzieci w wieku do 3 lat w 2006 r. do żłobka uczęszczało 13 maluchów.

Działania prowadzone w ramach pomocy społecznej mają na celu umożliwienie przezwyciężenia trudnych sytuacji życiowych tym osobom i rodzinom, które nie są w stanie pokonać ich samodzielnie. Wśród placówek funkcjonujących w ramach pomocy społecznej analizie poddane zostały placówki opiekuńczo-wychowawcze dla dzieci i młodzieży, rodziny zastępcze, a także domy i zakłady pomocy społecznej.

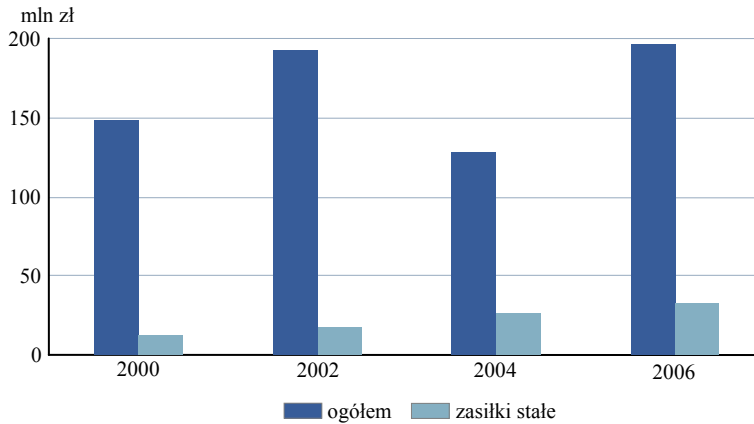
W województwie warmińsko-mazurskim dzieci pozbawione całkowitej lub częściowej opieki korzystały (według stanu z końca grudnia 2006 r.) z 41 całodobowych placówek opiekuńczo-wychowawczych oraz z 31 placówek wsparcia dziennego. Przebywało w nich odpowiednio 1034 i 1059 wychowanków. Dzieci i młodzież znajdowały także opiekę w rodzinach zastępczych. W dniu 31 XII 2006 r. w 2041 rodzinach przebywało 2856 wychowanków do 18 roku życia i 249 powyżej 18 lat. O ile liczba rodzin zastępczych w badanym okresie ulegała wahaniom – w 2006 r. było ich o 19 mniej niż przed siedmiu laty, to podopiecznych w tym czasie przybyło, liczba wychowanków (od 0 do 18 lat) wzrosła o 18,6%.

Liczba placówek pomocy społecznej (domów, zakładów oraz filii) wzrosła od 2000 r. o 19 placówek, w związku z tym w końcu 2006 r. na terenie województwa działało 60 stacjonarnych zakładów pomocy społecznej (w tym 38 domów pomocy społecznej i 4 filie). Łącznie w dyspozycji zakładów pozostawało 4208 miejsc, tj. o 19,6% więcej niż w 2000 r. W związku z tym wzrósł również wskaźnik liczby miejsc na 10 tys. ludności z 24,6 na początku okresu do 29,5 w jego końcu. Wzrosła także liczba mieszkańców placówek – według stanu z 31 XII 2006 r. wynosiła 4111 osób, podczas gdy w 2000 r. 3474. Wśród mieszkańców najliczniejszą grupę, tj. 46,2% stanowiły osoby przewlekle psychicznie i somatycznie chore. Osoby dorosłe niepełnosprawne intelektualnie stanowiły 17,4% osób, bezdomne 11,7%, a dzieci i młodzież niepełnosprawna intelektualnie 9,4%.

Obok stacjonarnych form pomocy społecznej osobom spełniającym określone kryteria oferowana jest pomoc, która polega na udzielaniu świadczeń pieniężnych i niepieniężnych. W 2006 r. ze świadczeń tego typu skorzystało ogółem 226150 osób, w tym 65% ze świadczeń pieniężnych. Dane o pomocy pieniężnej dotyczą wypłat zasiłków stałych, okresowych i celowych. Formy pomocy niepieniężnej obejmowały głównie: gorące posiłki, zaopatrzenie w bieliznę, odzież i obuwie, zapewnienie schronienia w noclegowniach, schroniskach i domach dla bezdomnych oraz usługi opiekuńcze związane z zaspokojeniem codziennych potrzeb życiowych, opiekę higieniczną i pielęgnację, a także specjalistyczne usługi opiekuńcze dla osób z zaburzeniami psychicznymi.

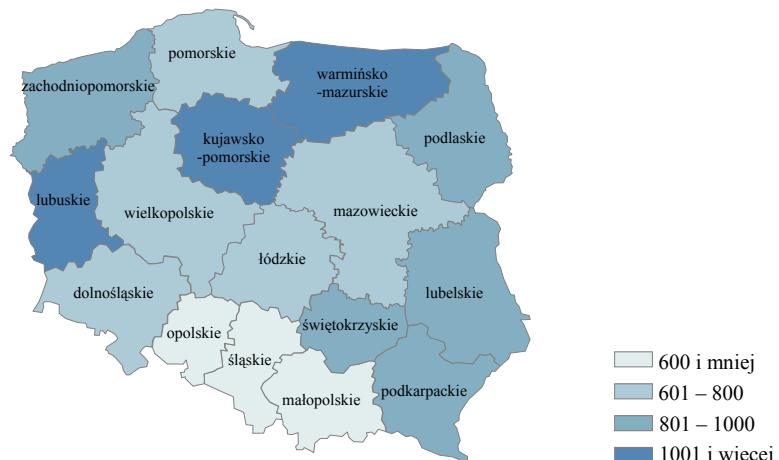
W 2006 r. w ramach świadczeń pieniężnych najwięcej osób skorzystało z zasiłków celowych (72827), okresowych (43178) i stałych (11115). Pomoc niepieniężna w postaci posiłku trafiła do 70441 osób, usługami opiekuńczymi objęto 4167 osób, a ubrania otrzymało 2059 potrzebujących.

## Wartość udzielonych świadczeń pomocy społecznej w latach 2000, 2002, 2004 i 2006



Łączna wartość udzielonych w 2006 r. świadczeń społecznych zamknęła się kwotą 196,3 mln zł, z czego pomoc pieniężna wynosiła 152,5 mln zł, a niepieniężna 43,8 mln zł. W strukturze wydatków w ramach pomocy pieniężnej zasiłki okresowe stanowiły 26,1%, a zasiłki stałe 21,2%. Wśród niepieniężnych form pomocy społecznej większość środków (ponad 55%) przeznaczono na posiłki.

### Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności według województw w 2006 r.



W 2006 r. w województwie warmińsko-mazurskim w przeliczeniu na 10 tys. ludności ze świadczeń pomocy społecznej skorzystało 1078 osób i było to najwięcej w kraju. Wskaźniki o korzystających ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności informują, że w badanym okresie coraz więcej osób korzystało z zasiłków stałych, okresowych i celowych w ramach pomocy pieniężnej. Podobnie wzrosła liczba osób korzystających z niepieniężnych form pomocy, takich jak posiłek czy schronienie.

## 10. Sport i wypoczynek

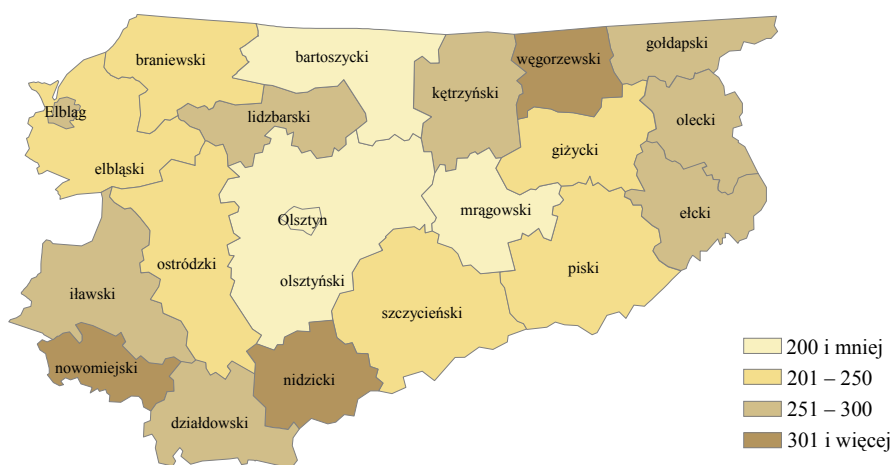
Rosnące tempo życia społeczeństwa czyni z czasu wolnego coraz bardziej cenione dobro. Jest to czas związany zarówno z regeneracją sił, ale również z rozwijaniem indywidualnych zainteresowań oraz uczestnictwem w życiu kulturalnym regionu. Efektywne i atrakcyjne wykorzystanie czasu wolnego uwarunkowane jest istnieniem odpowiedniej infrastruktury i jej dostępnością.

Szczególne walory przyrodniczo-krajoznawcze województwa warmińsko-mazurskiego pozwalają na organizowanie atrakcyjnych, a zarazem aktywnych form wypoczynku. Mieszkańcy województwa mogą korzystać z wytyczonych szlaków nizinnych (850 km) oraz rowerowych (733,5 km), które pozwalają dotrzeć do najciekawszych zakątków regionu. Ponadto mają możliwość uczestniczenia w licznych wycieczkach organizowanych na obszarze Warmii i Mazur. W 2006 roku najchętniej wybieranymi były wycieczki piesze nizinne, w których wzięło udział 18629 osób. Ze względu na liczne jeziora w województwie, do często wybieranych należały również wycieczki i imprezy kajakowe (1792 osoby) oraz żeglarskie (1740 osób).

W 2006 roku osoby uprawiające sport mogły skorzystać z usług 518 klubów sportowych, których liczba w badanym okresie wzrosła prawie dwukrotnie. Wśród osób ćwiczących w klubach 72,2% stanowili mężczyźni, a aż 78,9% to osoby w wieku do 18 lat. Pod względem liczby osób ćwiczących w klubach sportowych przypadających na 1000 mieszkańców, województwo warmińsko-mazurskie zajmowało 10 lokatę w kraju (23 osoby, w kraju 24 osoby). Najwyższy wskaźnik zanotowano w województwie podkarpackim (36), lubelskim i małopolskim (30), najniższy – w województwie świętokrzyskim (16), opolskim (18) i śląskim (19).

Liczba ćwiczących w klubach sportowych na 10 tys. ludności w powiatach województwa najwyższa była w 2006 r. w węgorzewskim, nidzickim i nowomiejskim, a najniższa w bartoszyckim, mrągowskim, olsztyńskim i Olsztynie.

**Ćwiczący w klubach sportowych na 10 tys. ludności według powiatów w 2006 r.**



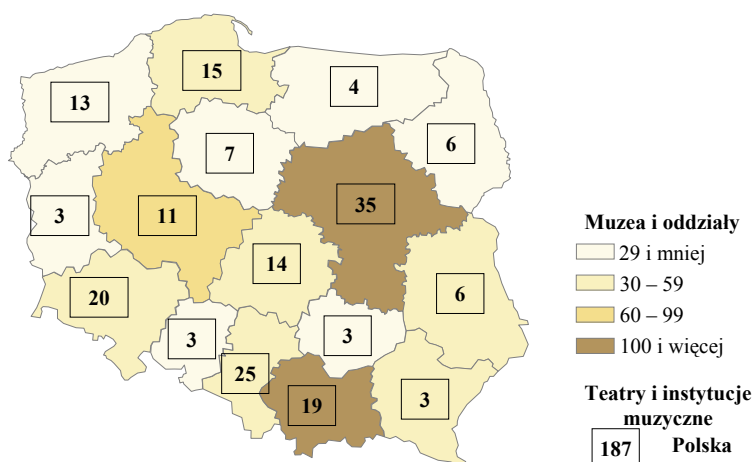
Największą popularnością wśród ćwiczących w województwie cieszyły się gry zespołowe, przede wszystkim piłka nożna i siatkowa. Duża liczba osób trenowała również lekkoatletykę oraz tenis stołowy. Wśród sportów wodnych najczęściej wybierane było pływanie, a spośród sportów walki – karate.



Województwo warmińsko-mazurskie to również region bogaty w zabytki, miejsca historyczne i muzea utrwalające przeszłość i kulturę regionu. Działalność muzealną w warmińsko-mazurskim prowadziły w 2006 roku 23 muzea, w tym 9 oddziałów muzealnych. Zwiększenie liczby działających muzeów od 2000 r. o 5 placówek nie oznaczało jednak znacznego wzrostu liczby odwiedzających. Muzea w warmińsko-mazurskim zorganizowały 108 wystaw, które zwiedziło 421,3 tys. osób, tj. jedynie o 0,4% więcej niż w roku 2000. Znaczącą grupę odwiedzających stanowiła młodzież szkolna (41,4%). W ramach prowadzonej działalności muzea przeprowadziły 111 odczytów, 2200 seansów filmowych i 138 lekcji. Działalność wystawienniczą na terenie województwa warmińsko-mazurskiego w 2006 roku prowadziło, oprócz muzeów, 7 galerii. Zorganizowały one 112 wystaw i 118 ekspozycji, które obejrzało 235,1 tys. osób.

Nieodłącznym elementem życia kulturalnego jest działalność teatrów i instytucji muzycznych. Ich liczba w województwie warmińsko-mazurskim nie zmieniła się w badanym okresie, jednak w porównaniu z rokiem 2000 ograniczeniu o 1,6% uległa liczba posiadanych miejsc na widowni.

**Liczba muzeów i oddziałów oraz teatrów i instytucji muzycznych  
według województw w 2006 r.  
Stan w dniu 31 XII**

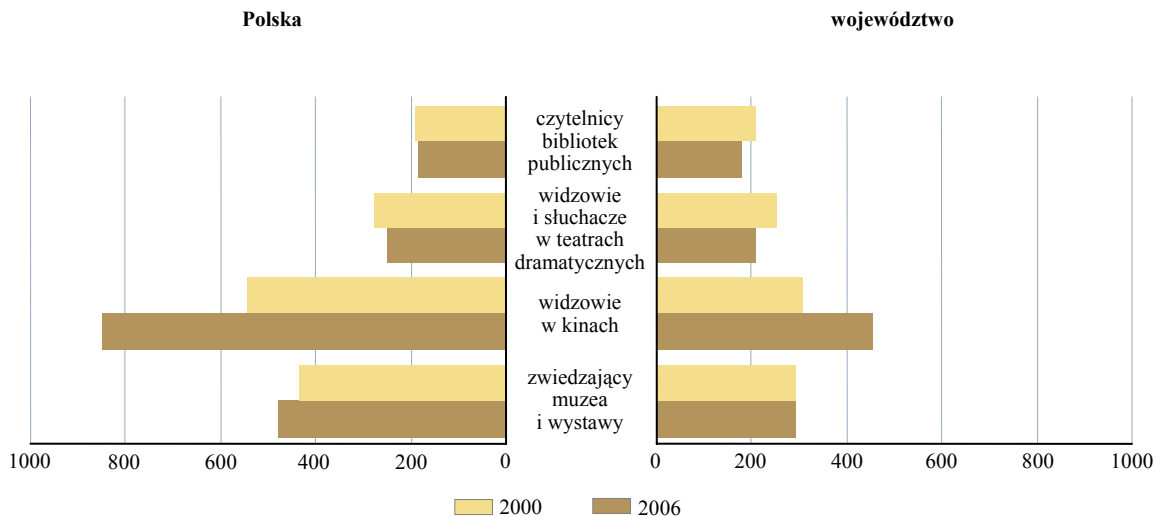


Liczba zorganizowanych przedstawień i koncertów nieznacznie wzrosła (1,6%), przy czym liczba osób, które w nich uczestniczyły zmalała w stosunku do 2000 roku o 18,3% i wyniosła w 2006 roku 296,6 tys. osób. Tym samym liczba widzów i słuchaczy w przeliczeniu na 1000 ludności województwa zmniejszyła się o 47 osób i w 2006 roku wyniosła 208 osób.

W przeciwieństwie do spadku popytu na sztukę teatralną i muzyczną, zaobserwowano wzrost zainteresowania repertuarem filmów oferowanym przez kina. Według stanu na koniec 2006 roku w województwie działały 23 kina tj. o 16 mniej niż w roku 2000. Kina dysponowały 28 salami projekcyjnymi i 6380 miejscami na widowni, których liczba w porównaniu z 2000 rokiem spadła o 37,1%. Pomimo spadku liczby obiektów kinowych, w 2006 roku odbyło się 17248 seansów tj. o 26,7% więcej niż w 2000 roku. Duża popularność kin jako formy spędzania wolnego czasu widoczna jest we wzroście liczby widzów w kinach w przeliczeniu na 1000 ludności, która w badanym okresie wzrosła o 149 osób i w 2006 roku wyniosła 457 widzów.



## Wybrane wskaźniki dotyczące kultury na 1000 ludności w latach 2000 i 2006



Jedną z często wybieranych form odpoczynku jest czytanie książek i czasopism. Rozwój nowoczesnych form udostępniania informacji oraz powstawanie bibliotek internetowych powoduje jednak spadek zainteresowania czytelnictwem w tradycyjnej formie. W 2006 roku funkcjonowały 342 biblioteki (łącznie z filiami) tj. o 25 mniej niż w 2000 roku. Towarzyszyło temu ograniczenie księgozbioru oferowanego czytelnikom o 0,4%. Pomimo zmniejszenia księgozbioru, istniejące biblioteki dążą do poszerzenia oferty czytelniczej oraz form dostępu do publikacji. Placówki biblioteczne starają się przyciągnąć i zatrzymać czytelników, jednak poziom czytelnictwa w województwie systematycznie spada. Liczba wypożyczeń księgozbioru w przeliczeniu na 1000 mieszkańców spadła o 625 i wyniosła w 2006 roku 3266 (w kraju 3525). Przy malejącej liczbie bibliotek oraz wzrastającej liczbie ludności przypadającej na 1 placówkę biblioteczną, w analizowanym okresie zaobserwowano regularny spadek liczby zarejestrowanych czytelników. W 2006 roku liczba osób korzystających z zasobów bibliotecznych była o 14,5% niższa niż w roku 2000 i wyniosła 256,9 tys. osób. Równoległe do spadku zbiorowości czytelników bibliotek publicznych zmniejszył się wskaźnik wypożyczeń księgozbioru na 1 czytelnika. W 2006 roku czytelnik przeczytał o 0,4 woluminu mniej niż w 2000 roku.

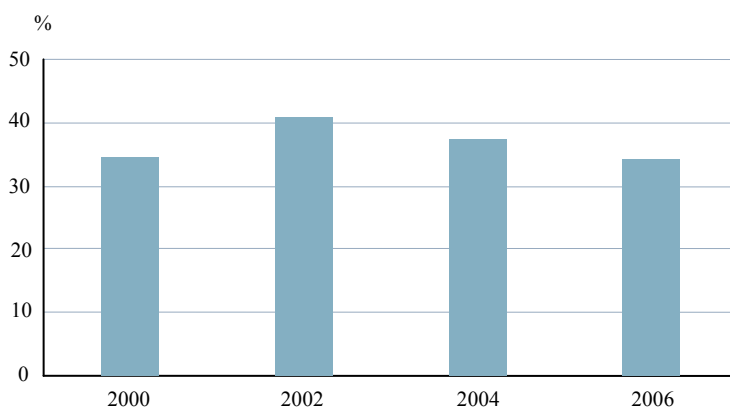
## 11. Bezpieczeństwo publiczne

Potrzeba bezpieczeństwa w hierarchii potrzeb człowieka klasyfikowana jest jako jedna z podstawowych. W związku z tym do elementarnych standardów określających warunki życia zaliczyć należy poczucie bezpieczeństwa, uwarunkowane z jednej strony istniejącymi zagrożeniami, z drugiej skutecznością działań instytucji powołanych do likwidowania zagrożeń. Analizowana problematyka bezpieczeństwa w regionie obejmuje zagadnienia związane z liczbą stwierdzonych i wykrytych przestępstw, działaniami straży pożarnej oraz bezpieczeństwem na drogach.

Według danych Komendy Wojewódzkiej Policji w Olsztynie o przestępstwach stwierdzonych w zakończonych postępowaniach przygotowawczych w 2000 r. odnotowano 49413 przestępstw, w 2002 r. ich liczba wzrosła do poziomu 58604 (o 18,6%) i od tego czasu stale maleje – w 2006 r. stwierdzono 48926 przestępstw, tj. o 1% mniej niż w 2000 r. oraz o 8,5% mniej niż w 2004 r.

Największą grupę stanowiły przestępstwa kryminalne (63,8%), drogowe (18,9%) oraz gospodarcze (11,4%). Spośród przestępstw kryminalnych 26,9% to kradzież rzeczy, 19,6% – kradzież z włamaniem, 3,2% - rozbój, kradzież rozbójnicza i wymuszenie rozbójnicze. Udział w bójce lub pobiciu stanowił 2,7%, a uszczerbek na zdrowiu 2,5% wszystkich przestępstw kryminalnych. Przestępczość kryminalna w regionie systematycznie ulega ograniczeniu. W latach 2000-2006 liczba tych przestępstw spadła o 29,5%, przeważające wśród nich przestępstwa przeciwko mieniu uległy w tym czasie ograniczeniu o 31,1%. Jednocześnie w badanym okresie odnotowano wzrost przestępstw gospodarczych o 88,7%. Dynamicznie rósł również poziom przestępstw na drogach, do których od 2001 r. zalicza się także prowadzenie pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości. W 2006 r. ich liczba wynosiła 9235 tj. o 18,9% więcej niż w 2002 r.

### Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 ludności w latach 2000, 2002, 2004 i 2006



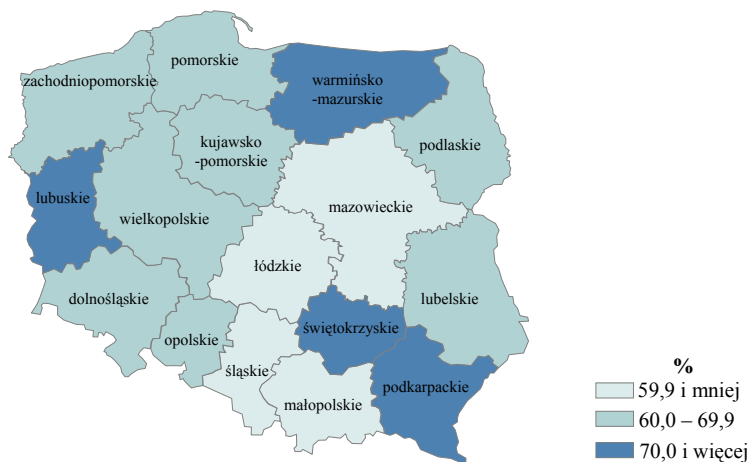
Zagrożenie przestępczością mierzone liczbą stwierdzonych przestępstw na 1000 ludności w 2006 r. w województwie warmińsko-mazurskim ukształtowało się na poziomie 34,3%, co lokuje region na 10 miejscu w kraju. Większe zagrożenie występuje w miastach, gdzie wskaźnik osiągnął poziom 41,0%, niż na terenach wiejskich (24,3%).

Skuteczność walki z przestępczością jest jednym z czynników mających istotny wpływ na poczucie bezpieczeństwa wśród ludności. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w latach 2000-2006 systematycznie rósł. W 2000 r. wynosił 53,1%, a w 2006 r.

osiągnął poziom 72,9% i był wyższy niż w kraju (62,4%). Największa wykrywalność sprawców przestępstw występowała w województwie świętokrzyskim (73,1%), warmińsko-mazurskim (72,9%) oraz w podkarpackim (71,4%).

Najniższym wskaźnikiem wykrywalności przestępstw charakteryzowały się województwa łódzkie (54,4%), śląskie (56,0%) i mazowieckie (57,2%).

### Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych według województw w 2006 r.



Wśród powiatów województwa najczęściej przestępstw na 1000 ludności stwierdzono w szczycieńskim (41,5%) i gołdapskim (41,3%), najmniej w nowomiejskim (24,0%) i działowskim (27,0%). Najwyższa skuteczność walki z przestępczością występowała w powiatach nidzickim i nowomiejskim, gdzie wskaźnik wykrywalności przestępstw przekroczył 85%.

### Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw stwierdzonych według powiatów w 2006 r.



Na drogach województwa od stycznia do grudnia 2006 r. wydarzyło się 1635 wypadków drogowych z ofiarami w ludziach (w tym 12% to wypadki spowodowane przez pieszych). W wyniku tych zdarzeń zginęły 244 osoby, a 2104 odniosły rany.

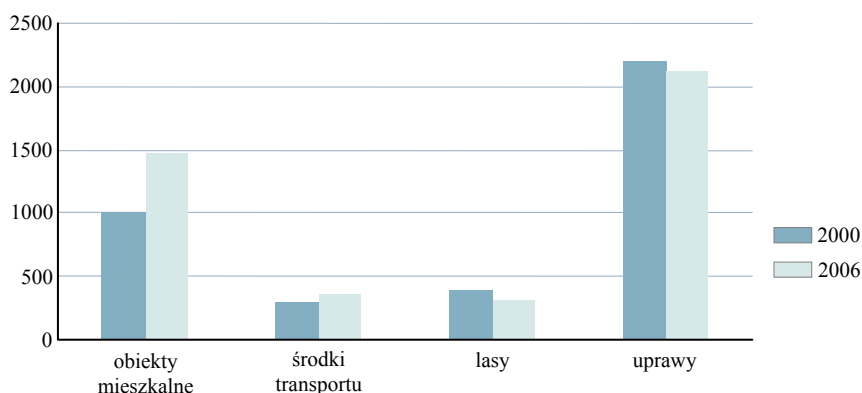
W 2000 r. miało miejsce 1965 wypadków, z 280 ofiarami śmiertelnymi i 2604 rannymi, a w 2004 r. w 1989 wypadkach drogowych zginęło 313 osób, a 2489 zostało rannych.

Według danych Komendy Wojewódzkiej Państwowej Straży Pożarnej w Olsztynie w 2006 r. przyjęto 21750 zgłoszeń, o 61,2% więcej niż w 2000 r. Z łącznej liczby przyjętych zgłoszeń 41,9% dotyczyło pożarów (w 2000 r. 53,2%). Liczba pożarów wzrosła z 7182 w 2000 r. do 9115 w 2006 r. Znaczną liczbę stanowiły pożary upraw rolniczych – 2119 (tj. 23,2% wszystkich pożarów) oraz pożary obiektów mieszkalnych – 1485 (16,3%). Pożary środków transportu to 356 (3,9%), a lasów 308 (3,4%). Najmniejszą grupę pożarów stanowiły pożary obiektów magazynowych (63, to jest 0,7% pożarów ogółem).

Wśród przyjętych zgłoszeń znalazło się 757 alarmów fałszywych, w tym 12,3% to alarmy złośliwe (w 2000 roku odpowiednio 390 i 30,0%).

Straty materialne poniesione w ciągu 2006 r. sięgnęły poziomu 51507,2 tys. zł i były o 11,2% wyższe niż w roku 2000. W pożarach zostało poszkodowanych 2825 osób, w tym 24 ratowników. Większość wśród poszkodowanych (88,8%) to osoby ranne. Śmierć poniosło 317 osób, o 92 osoby więcej niż w 2000 r. W ramach działań kontrolno – rozpoznawczych przeprowadzono 2540 kontroli i wydano 1199 decyzji pokontrolnych dotyczących stwierdzonych usterek.

#### Pożary według rodzajów obiektów w latach 2000 i 2006



W stosunku do osób, które nie przestrzegały obowiązujących przepisów w ciągu 2006 r. Straż Pożarna wydała m.in. 175 mandatów na sumę 17350 zł oraz 116 sprzeciwów przy odbiorach technicznych oraz wszczęła 135 postępowań egzekucyjnych w administracji.

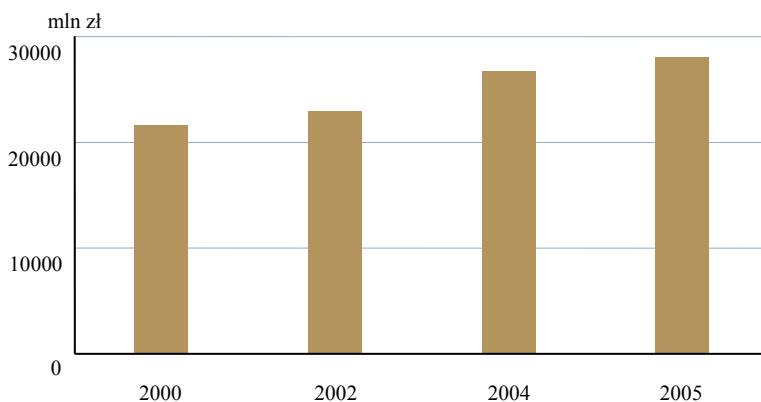
## 12. Potencjał i aktywność ekonomiczna

Ścisłe powiązania sfery społecznej z gospodarczą powodują, że możliwości kształtowania pożądanych procesów społecznych oraz zabezpieczenia materialnych i niematerialnych potrzeb ludności wynikają bezpośrednio z uwarunkowań ekonomicznych. Sytuacja gospodarcza regionu, jego zasobność i potencjał, możliwości rozwoju oraz aktywność podmiotów gospodarczych mają związek z jakością życia społeczności regionalnej. Jednocześnie są to czynniki, które mogą stymulować rozwój społeczny tworząc warunki do poprawy poziomu życia ludności zamieszkującej region.

Najbardziej znane wskaźniki często wykorzystywane do pomiaru stanu gospodarki i aktywności ekonomicznej regionu to m.in. syntetyczny miernik makroekonomiczny PKB, wartość dodana brutto oraz dochody do dyspozycji w sektorze gospodarstw domowych.

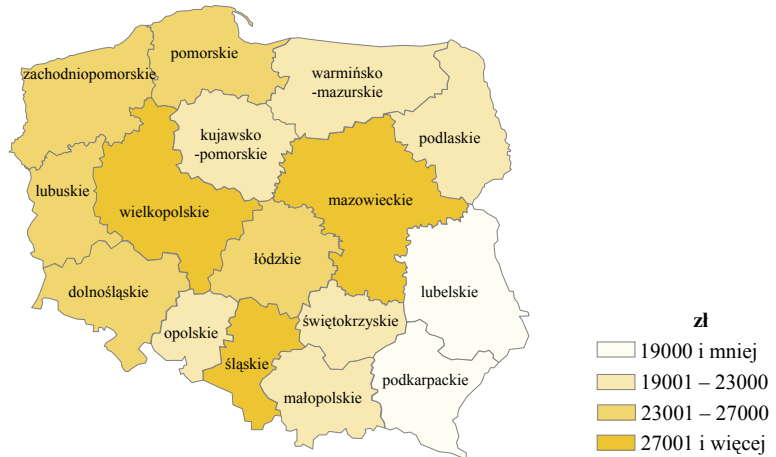
Wartość wytworzonego w warmińsko-mazurskim w 2005 r. produktu krajowego brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 28153 mln zł, stopa wzrostu PKB w latach 2000-2005 wynosiła 29,6% i była niższa niż w kraju (32,1%). Udział województwa warmińsko-mazurskiego w tworzeniu krajowej wartości PKB nie przekroczył w badanym okresie 3% (w 2005 r. ukształtował się na poziomie 2,9%).

### Produkt krajowy brutto w latach 2000, 2002, 2004 i 2005 (ceny bieżące)



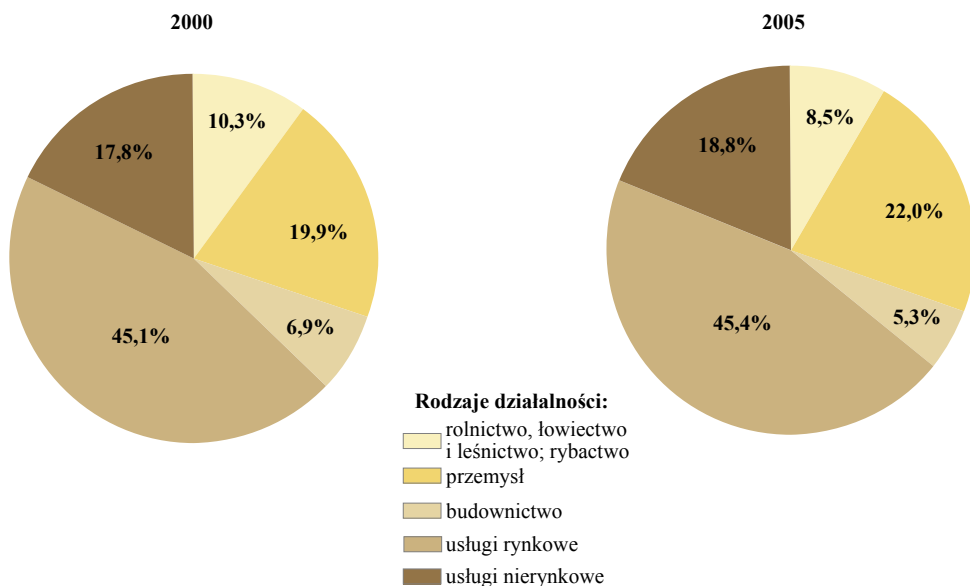
Produkt krajowy brutto w przeliczeniu na 1 mieszkańca jest kolejnym miernikiem stosowanym w analizach sytuacji społeczno-ekonomicznej mieszkańców, służy on jednocześnie jako narzędzie umożliwiające porównania na poziomie międzyregionalnym. W latach 2000-2005 wskaźnik ten wzrósł o 29,3% osiągając w 2005 r. wartość 19709 zł. Jednak tempo jego wzrostu było mniejsze niż w kraju (32,4%). W 2005 r. PKB na 1 mieszkańca w województwie w porównaniu do średniej krajowej był niższy o 23,5%, tj. o 6,1 tys. zł, co uplasowało region na 12 miejscu. Najwyższą lokatę wśród województw w 2005 r. zajęło mazowieckie (40817 zł), a najniższą lubelskie (17591 zł).

### Produkt krajowy brutto na 1 mieszkańca według województw w 2005 r. (ceny bieżące)



Wytworzona w 2005 r. wartość dodana brutto w cenach bieżących osiągnęła poziom 24804 mln zł, więcej o 28,4% niż w 2000 r. W województwie największą część wartości dodanej brutto tworzyły usługi rynkowe (45,4%) i przemysł (22,0%). Najmniejszy udział wnieśli sektory: budownictwo (5,3%) oraz rolnictwo (8,5%). W latach 2000-2005 zmiany w strukturze tworzenia wartości dodanej brutto kształtowane były przez wzrost udziału przemysłu (o 2,1 pp.), usług nierynkowych (o 1,0 pp.) i rynkowych (o 0,3 pp.) oraz spadek udziału rolnictwa (o 1,8 pp.) oraz budownictwa (o 1,6 pp.). W 2005 r. udział województwa warmińsko-mazurskiego w generowaniu krajowej wartości dodanej brutto wyniósł 2,9%. Wypracowana w regionie wartość dodana brutto na 1 pracującego wyniosła 61440 zł, co uplasowało województwo na 10 miejscu. Było to o 7,7% (o 5,1 tys. zł) mniej niż w kraju oraz o 26,5 tys. zł mniej niż w mazowieckim, w którym odnotowano najwyższy poziom tego wskaźnika.

### Wartość dodana brutto według rodzajów działalności w latach 2000 i 2005

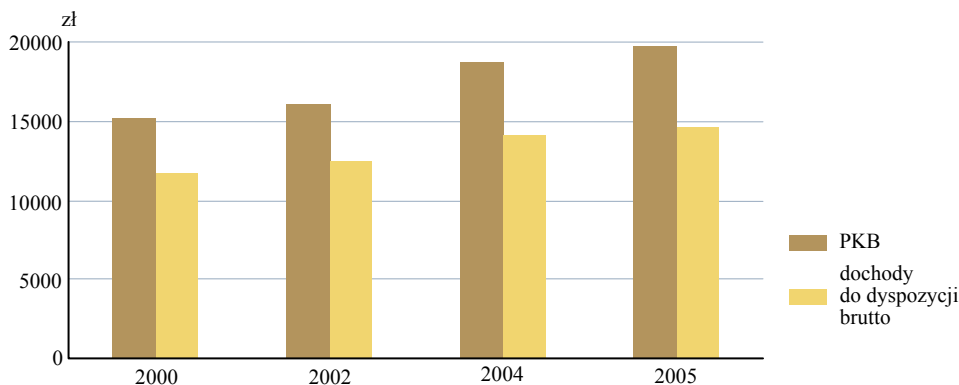


Największa część wytworzonego w 2005 r. w województwie PKB (48,6%) powstała w podregionie olsztyńskim, podregion elbląski wygenerował 34,8% PKB, najmniej elcki 16,6%. Podobnie kształtowała się wielkość PKB na 1 mieszkańca. W podregionie olsztyńskim wskaźnik ten osiągnął poziom 22346 zł, elbląskim 18427 zł i elckim 16429 zł.

Nominalne dochody w sektorze gospodarstw domowych odzwierciedlają możliwości konsumpcyjne społeczeństwa. Jednocześnie, biorąc pod uwagę kierunki wykorzystania PKB, kształtują one poziom największego składnika PKB, jakim jest spożycie prywatne. W latach 2000-2005 wielkość dochodów pierwotnych brutto w sektorze gospodarstw domowych w województwie wzrosła o 21,0% osiągając w 2005 r. poziom 19865 mln zł. Dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w badanym okresie były wyższe niż dochody pierwotne i zmieniały się bardziej dynamicznie. Wielkość tych dochodów w 2005 r. wynosiła 20874 mln zł i wzrosła w stosunku do 2000 r. o 25,1%. Przeciętne nominalne dochody do dyspozycji brutto w 2005 r. przypadające na 1 mieszkańca osiągnęły w województwie poziom 14613 zł i były o 14,4% (o 2,5 tys. zł) niższe niż w kraju.

Z porównania PKB i dochodów do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych przypadających na 1 mieszkańca regionu wynika, iż w latach 2000-2005 zwiększył się dystans między wypracowanym w województwie PKB a dochodami, jakimi dysponował sektor gospodarstw domowych. W przeliczeniu na 1 mieszkańca przypadający w 2000 r. poziom dochodów do dyspozycji brutto stanowił 76,8% PKB, natomiast w roku 2005 udział ten obniżył się do 74,1%.

#### Produkt krajowy brutto i dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych na 1 mieszkańca w latach 2000, 2002, 2004 i 2005 (ceny bieżące)

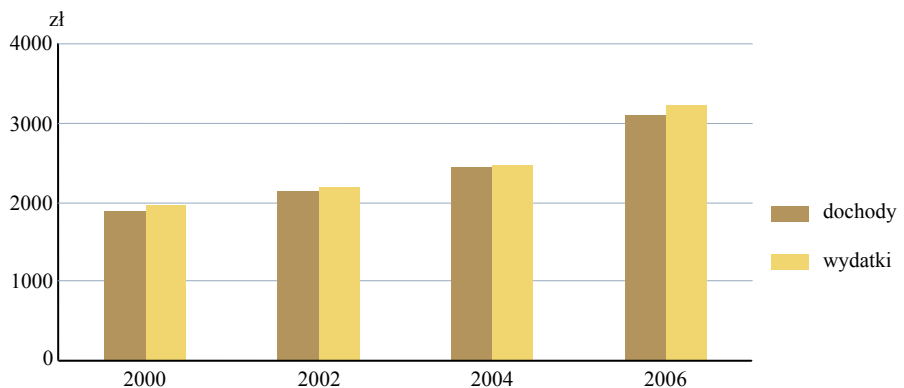


Kształt systemu samorządowego w Polsce tworzą trzy rodzaje jednostek samorządowych: województwo, powiat i gmina. Realizacja zadań na rzecz regionalnych i lokalnych społeczności przypisanych poszczególnym rodzajom samorządów odbywa się w oparciu o budżet, z którego pochodzą środki przeznaczone na wydatki.

W warmińsko-mazurskim w 2006 r. budżety jednostek samorządu terytorialnego dysponowały łącznymi dochodami w wysokości 4412,0 mln zł, tj. o 63,8% (o 1718,0 mln zł) więcej niż w 2000 r. i o 27,1% (o 940,6 mln zł) więcej niż w 2004 r. Podobnie w przeliczeniu na 1 mieszkańca w analizowanym okresie dochody wzrastały z 1890 zł w 2000 r. do 2430 zł w 2004 r. i do 3092 zł w 2006 r. Choć dochody budżetowe rosły we wszystkich rodzajach jednostek samorządu terytorialnego, to dynamika tego wzrostu nie była jednakowa. W latach 2000-2006 największymi środkami dysponowały budżety gmin, które po stronie dochodów zanotowały wzrost o 74,9%. Z kolei budżet samorządu województwa, którego dochody wzrosły najsilniej (o 178,3%), posiadał najniższy budżet wśród samorządów.



### Dochody i wydatki budżetów jednostek samorządu terytorialnego ogółem na 1 mieszkańca w latach 2000, 2002, 2004 i 2006



Wydatki ponoszone przez samorzady terytorialne w warmińsko-mazurskim w badanym okresie rosły podobnie jak dochody. W 2006 r. łączne wydatki zamknęły się kwotą 4578,8 mln zł i były wyższe o 63,6% (o 1779,2 mln zł) niż w roku 2000 oraz o 29,8% (o 1052,1 mln zł) niż w roku 2004.

Największe środki budżetowe znajdowały się w dyspozycji samorządów gmin. W 2006 r. gminy województwa poniosły wydatki w kwocie 2440,2 mln zł (53,3% łącznych wydatków samorządów). W latach 2000-2006 wydatki samorządów gmin wzrosły o 71,0%. W strukturze wydatków według działów największym odsetkiem charakteryzował się dział oświata i wychowanie (35,4%) oraz pomoc społeczna (25,2%). Przeciętne wydatki gmin na 1 mieszkańca osiągnęły w 2006 r. poziom 2168 zł i były wyższe o 73,0% niż w roku 2000. Najwyższymi wydatkami na 1 mieszkańca w 2006 r. charakteryzowała się gmina Orzysz (3466 zł) i Banie Mazurskie (3430 zł), a najniższymi Lidzbark Warmiński (1656 zł) i Węgorzewo (1751 zł).

W 2006 r. powiaty grodzkie przeznaczyły na wydatki 929,1 mln zł, co w przeliczeniu na 1 mieszkańca stanowiło 3079 zł. Miasto Elbląg charakteryzowało się wyższymi wydatkami na 1 mieszkańca (3308 zł) niż Olsztyn (2912 zł). Samorzady te najwięcej przeznaczyły na oświatę i wychowanie (odpowiednio 25,7% i 36,1%).

Powiaty ziemskie dysponowały środkami na wydatki w wysokości 830,2 mln zł ogółem, a na 1 mieszkańca 738 zł. W strukturze wydatków według działów największym odsetkiem charakteryzował się dział oświata i wychowanie (33,3%) oraz pomoc społeczna (17,0%).

Samorząd województwa wydał w 2006 r. 379,2 mln zł, w przeliczeniu na 1 mieszkańca były to środki w wysokości 266 zł. Najwięcej wydatków przeznaczono na transport i łączność (39,4%) oraz rolnictwo i łowiectwo (9,9%).

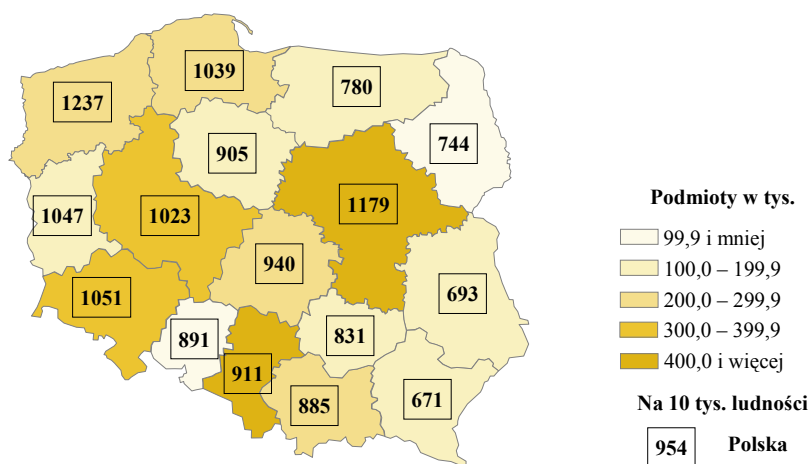
Łączne wydatki budżetów wszystkich rodzajów samorządów w warmińsko-mazurskim poniesione w 2006 r. były wyższe niż dochody o 166,8 mln zł ogółem i o 116 zł w przeliczeniu na 1 mieszkańca. Podobnie we wszystkich rodzajach jednostek samorządu terytorialnego: w budżetach gmin różnica ta wynosiła odpowiednio 42,0 mln zł i 37 zł, miast na prawach powiatu 50,1 mln zł i 166 zł, powiatów 36,3 mln zł i 33 zł oraz województwa 38,4 mln zł i 27 zł.

Decyzje podejmowane przez podmioty gospodarcze, które dysponują potencjałem wytwórczym i angażują zasoby w określone formy organizacyjne mają swoje odbicie w charakterze i strukturze gospodarki. Podmioty odbierając bodźce rynkowe dostosowują swój profil i rozmiary do potrzeb gospodarki rynkowej, a ostateczny kształt struktury podmiotów gospodarczych odpowiada potrzebom i strukturze przestrzeni gospodarczej regionu.

Według rejestru REGON na koniec 2006 roku w województwie warmińsko-mazurskim zarejestrowanych było 111,3 tys. podmiotów gospodarki narodowej, co stanowi 3,1% wszystkich podmiotów zarejestrowanych w kraju. Wskaźnik przedsiębiorczości charakteryzujący aktywność ekonomiczną, liczony liczbą podmiotów gospodarczych na 10 tys. mieszkańców, wynosił w województwie 780 (w kraju 954).

### Podmioty gospodarki narodowej według województw w 2006 r.

Stan w dniu 31 XII



Wśród województw największy odsetek zarejestrowanych podmiotów w skali kraju posiadało województwo mazowieckie (16,8%), śląskie (11,7%), wielkopolskie (9,5%) i dolnośląskie (8,3%). Najmniej podmiotów zarejestrowanych było w województwie podlaskim (2,5%), opolskim (2,6%) oraz lubuskim (2,9%). W województwie warmińsko-mazurskim w 2006 roku jednostki sektora publicznego stanowiły 6,0%, a prywatnego 94,0% ogółu podmiotów. W stosunku do 2000 roku liczba podmiotów wzrosła o 8,5%.

Analiza struktury podmiotów gospodarczych według wybranych form prawnych wskazuje, iż największą zbiorowość (74,4%) tworzą osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. Spółki handlowe stanowią 4,7%, a spółki z udziałem kapitału zagranicznego 0,8% wszystkich podmiotów. Wśród ogółu podmiotów w warmińsko-mazurskim najczęściej funkcjonuje w sekcjach PKD: handel (28,6%), obsługa nieruchomości i firm (17,3%) oraz budownictwo (9,5%) i przetwórstwo przemysłowe (8,8%).

W sektorze publicznym działało 6681 jednostek. Najwięcej podmiotów prowadziło działalność w sekcjach: obsługa nieruchomości i firm (50,3%), edukacja (27,4%), administracja publiczna (8,2%) i ochrona zdrowia (5,4%).

W sektorze prywatnym, który liczył 104,6 tys. jednostek, 79,1% stanowiły osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą. W strukturze według sekcji PKD największy udział miały podmioty prowadzące działalność handlową (30,4%), w zakresie obsługi nieruchomości i firm (15,2%) oraz w budownictwie (10,1%).

Na przestrzeni ostatnich siedmiu lat liczba podmiotów gospodarki narodowej w województwie wzrosła o 8,5%. W stosunku do 2000 roku zwiększyła się liczba fundacji o 90,0%, liczba spółek handlowych o 45,9% (w tym spółek z kapitałem zagranicznym

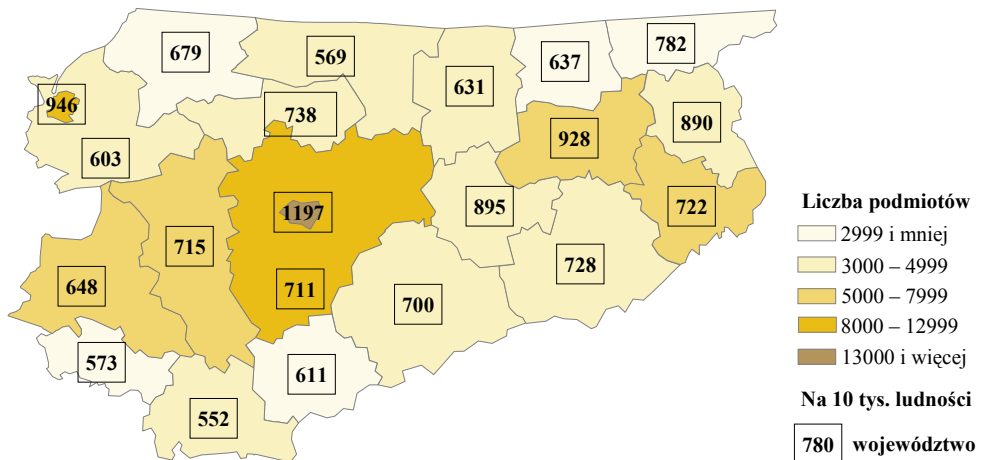
o 20,2%) oraz osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą o 3,5%. Zmniejszyła się liczba przedsiębiorstw państwowych o 68,9% oraz spółdzielni o 6,7%.

### Podmioty gospodarki narodowej według sekcji PKD w latach 2000 i 2006 Stan w dniu 31 XII



W 2006 r. zarejestrowanych zostało 10816 nowych podmiotów gospodarczych. Najwięcej podmiotów zarejestrowano w sekcjach: handel i naprawy (3066), obsługa nieruchomości i firm (1877), budownictwo (1652) oraz przetwórstwo przemysłowe (969). W tym samym okresie wyrejestrowano 9386 podmiotów, najwięcej w sekcjach: handel i naprawy (3651), obsługa nieruchomości i firm (1153), budownictwo (1082) oraz przetwórstwo przemysłowe (860).

### Podmioty gospodarki narodowej według powiatów w 2006 r. Stan w dniu 31 XII



W warmińsko-mazurskim najwięcej podmiotów gospodarczych funkcjonowało na terenie Olsztyna (18,8%) i Elbląga (10,8%) oraz w powiecie olsztyńskim (7,3%), ostródzkim (6,8%), ełckim (5,5%) i iławskim (5,3%). Najmniej podmiotów zarejestrowanych było w powiecie węgorzewskim (1,3%), gołdapskim i nidzickim (po 1,9%).

## PODSUMOWANIE

Obserwacja procesów i zjawisk charakteryzujących warunki życia ludności województwa zachodzących na przestrzeni lat 2000-2006, zarówno na tle kraju, jak i pozostałych województw, pozwala na sformułowanie następujących wniosków.

Warmińsko-mazurskie jest jednym z mniej zaludnionych województw kraju i zajmuje 12 lokatę pod względem liczby ludności. Wysoki odsetek osób młodych, w wieku przedprodukcyjnym (2 lokata w kraju) i najniższy wśród województw odsetek osób w wieku poprodukcyjnym, utrzymujące się dodatnie saldo przyrostu naturalnego oraz jeden z wyższych w kraju współczynnik dzietności kobiet, to tylko niektóre atuty potencjału demograficznego województwa.

Charakter regionalnego rynku pracy kształtują niekorzystne tendencje. Główne z nich, to utrzymująca się od lat najwyższa w kraju stopa bezrobocia i towarzyszący jej najniższy w kraju wskaźnik pracujących, mierzony liczbą pracujących na 1000 ludności. Biorąc dodatkowo pod uwagę bardziej intensywny niż w kraju przyrost liczby osób w wieku produkcyjnym należy stwierdzić, że zagospodarowanie zasobów pracy z pewnością będzie wymagało skutecznych rozwiązań od strony popytu na pracę.

Poziom dochodów mieszkańców województwa otrzymywanych z różnych źródeł w całym badanym okresie był niższy niż w kraju. W 2006 r. znajduje to odzwierciedlenie zarówno w przypadku przeciętnych miesięcznych wynagrodzeń (13 lokata), jak również emerytur i rent z ZUS (12 lokata) czy przeciętnych dochodów rozporządzalnych na 1 osobę w gospodarstwach domowych (13 lokata). Jednocześnie w warmińsko-mazurskim dochody w postaci wynagrodzeń oraz emerytur i rent trafiają do mniejszej niż w kraju liczby ludności, co skutkuje znacznym udziałem osób pozbawionych stałych źródeł dochodów. Niekorzystną sytuację w zakresie zamożności społeczeństwa potwierdza również występujące w regionie najwyższe w kraju zagrożenie ubóstwem.

Zmiany poziomu inflacji w województwie nie odbiegały od tendencji, jakie miały miejsce w kraju. Ceny dóbr i usług konsumpcyjnych zmieniały się w podobnym tempie, a w 2006 r. w warmińsko-mazurskim zanotowano najniższy spośród województw wskaźnik wzrostu cen towarów i usług. Jednocześnie rósł poziom sprzedaży detalicznej, jednak rozmiary konsumpcji ludności województwa, mierzone poziomem sprzedaży na 1 mieszkańca, były niższe niż średnie w kraju.

Środowisko naturalne Warmii i Mazur z uwagi na swoje walory i niewielki stopień zanieczyszczeń stanowi jeden z głównych atutów regionu. Mierniki opisujące stan środowiska plasują województwo w krajowej czołówce. Udział powierzchni o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chronionej w ogólnej powierzchni jest jednym z najwyższych (3 miejsce). Natomiast wskaźniki degradacji środowiska, zarówno w przypadku gazowych i pyłowych zanieczyszczeń powietrza, jak też mierzone wielkością odpadów wytworzonych na 1 km<sup>2</sup> powierzchni wskazują, iż województwo produkuje najmniej zanieczyszczeń w kraju.

Wskaźniki zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych ludności województwa ciągle odbiegają od rezultatów osiąganych w innych regionach. Zasoby mieszkaniowe przypadające na 1000 ludności plasują warmińsko-mazurskie na 12 miejscu, a przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkań jest najniższa w kraju. W badanym okresie rosło tempo oddawania

mieszkań – w 2006 r. liczba oddanych w województwie mieszkań w przeliczeniu na 1000 mieszkańców przekroczyła nieznacznie poziom krajowy, a przeliczenie oddanych mieszkań na 1000 nowozawartych małżeństw plasuje województwo na 5 miejscu.

Zabezpieczenie infrastrukturą techniczną i komunalną umieszcza województwo na ostatnich miejscach w krajowym układzie regionalnym. Rosła długość sieci wodociągowej i sieci kanalizacyjnej, jednak ich zagęszczenie na 100 km<sup>2</sup> powierzchni województwa było jednym z niższych w Polsce. Więcej ludności niż w kraju korzystało w warmińsko-mazurskim z sieci wodociągowej i kanalizacyjnej, mniej natomiast z sieci gazowej. Mniejsza niż w kraju okazało się również zużycie energii elektrycznej. Sieć dróg o twardej nawierzchni na 100 km<sup>2</sup> powierzchni była najkrótsza w kraju. Liczba zarejestrowanych samochodów osobowych przypadających na 1000 ludności uplasowała warmińsko-mazurskie na miejscu przedostatnim, chociaż na przestrzeni ostatnich siedmiu lat liczba samochodów osobowych na 1000 ludności uległa podwojeniu.

W województwie rozszerzała się oferta szkolnictwa wyższego. W badanym okresie przybyły 4 szkoły wyższe, a z ich oferty skorzystała w 2006 r. ponad jedna trzecia studentów więcej niż przed siedmiu laty. Jednak pomimo tych zmian liczba studentów przypadająca na 10 tys. mieszkańców plasuje warmińsko-mazurskie na 13 miejscu w kraju.

Widoczny jest postęp w zakresie komputeryzacji regionalnych placówek oświatowych. W roku szkolnym 2006/2007 komputery posiadały prawie wszystkie szkoły podstawowe i większość szkół gimnazjalnych. Na poziomie ponadgimnazjalnym i policealnym pracowniami komputerowymi nie dysponowała nawet połowa placówek, z wyjątkiem liceów ogólnokształcących w większości wyposażonych w sprzęt komputerowy.

Informacje z zakresu opieki zdrowotnej i pomocy społecznej lokują województwo poniżej przeciętnej w kraju. Placówki stacjonarnej opieki zdrowotnej dysponowały coraz mniejszą liczbą łóżek szpitalnych, co przy rosnącej liczbie leczonych pacjentów spowodowało bardziej intensywne wykorzystanie łóżek i skrócenie pobytu w szpitalu. Pod względem liczby ludności przypadającej na 1 łóżko w szpitalach ogólnych województwo uzyskało 14 lokatę w Polsce. O ile nie zmieniła się znacząco infrastruktura opieki stacjonarnej, to przybyło zakładów i praktyk lekarskich w ramach opieki ambulatoryjnej oraz liczba świadczonych tam porad. W ramach opieki społecznej zwiększyła się liczba placówek i miejsc oraz pensjonariuszy domów i zakładów pomocy społecznej. Liczba miejsc w domach i zakładach opieki społecznej liczona na 10 tys. ludności uplasowała warmińsko-mazurskie na 13 miejscu w kraju. Więcej dzieci niż w 2000 roku przebywało w rodzinach zastępczych. Przybyło też osób korzystających ze świadczeń pomocy społecznej - w 2006 r. z pomocy korzystał co 9 mieszkańców województwa.

Z uwagi na szczególne walory przyrodniczo-krajoznawcze województwa mieszkańcy mają szczególnie dogodne warunki do korzystania z aktywnych form wypoczynku i uprawiania sportu. Możliwości w tym zakresie oferowały m.in. powstające w ostatnim czasie kluby sportowe. Liczba ćwiczących w klubach sportowych województwa na 1000 ludności była podobna jak w kraju. Działalność warmińsko-mazurskich muzeów nie zdołała przyciągnąć w 2006 r. znacząco większej niż w latach ubiegłych liczby zwiedzających. Ubywało bibliotek oraz czytelników, których liczba na 1000 ludności kształtowała się na poziomie podobnym jak w Polsce.

Warmińsko-mazurskie znajduje się wśród regionów o wyższym niż przeciętny w kraju wskaźniku przestępczości. Liczba przestępstw stwierdzonych na 1000 ludności

ulokowała województwo na 10 pozycji (w 9 województwach było mniejsze natężenie przestępstw). W przypadku liczby przestępstw drogowych na 1000 ludności warmińsko-mazurskie zamyka pierwszą ósemkę województw o korzystniejszym wskaźniku. Na przestrzeni badanych lat rosła skuteczność walki z przestępczością. Wskaźnik wykrywalności sprawców przestępstw w 2006 r. osiągnął poziom 73,1%, a województwo było pod tym względem drugie w kraju. W 2006 r. było mniej niż siedem lat wcześniej wypadków na drogach i co najważniejsze spadła liczba ofiar śmiertelnych tych wypadków.

Potencjał gospodarczy i aktywność ekonomiczna województwa warmińsko-mazurskiego nie pozwalają na zaliczenie go do liderów w rankingu krajowym. Podstawowe wskaźniki z tego zakresu plasują województwo na ostatnich miejscach w kraju. Wypracowany w 2006 r. PKB na 1 mieszkańca umieszcza region na 12 miejscu, a liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON na 10 tys. ludności na miejscu 13. Wskaźnik przedsiębiorczości, liczony jako relacja osób fizycznych prowadzących działalność gospodarczą na 10 tys. ludności, daje województwu 14 miejsce, a wskaźnik urynkwienia gospodarki, liczony liczbą spółek handlowych na 10 tys. ludności, na miejscu 12. Co prawda podstawowe wskaźniki makroekonomiczne, jak PKB czy wartość dodana brutto, w ostatnich siedmiu latach wykazywały tendencje wzrostowe, jednak dynamika z jaką rosły te wielkości w województwie nie doganiała tempa krajowego.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE</b>				
<b>Ludność (stan w dniu 31 XII)</b>				
Liczba ludności ogółem .....	1427508	1428449	1428714	1426883
miasta.....	860484	859661	858820	855934
wieś.....	567024	568788	569894	570949
mężczyźni .....	697860	698199	697620	695936
kobiety .....	729648	730250	731094	730947
Wskaźnik urbanizacji.....	60,3	60,2	60,1	60,0
Ludność na 1 km <sup>2</sup> .....	59	59	59	59
Kobiety na 100 mężczyzn.....	105	105	105	105
Ludność w wieku:				
przedprodukcyjnym .....	385794	357301	332067	312401
produkcyjnym .....	859584	884052	906566	920645
poprodukcyjnym .....	182130	187096	190081	193837
Ludność w wieku nieprodukcyjnym na 100 osób				
w wieku produkcyjnym .....	66	62	58	55
miasta .....	60	56	53	51
wieś .....	76	70	65	61
<b>Ruch naturalny (w ciągu roku):</b>				
małżeństwa .....	8330	7230	7175	8401
rozwoły .....	1847	2089	2667	3480
urodzenia żywe .....	15612	14802	14513	15094
zgony ogółem .....	11777	11998	12272	12600
zgony niemowląt .....	117	76	66	75
przyrost naturalny .....	3835	2804	2241	2494
na 1000 ludności:				
małżeństwa .....	5,8	5,0	5,0	5,9
rozwoły .....	1,3	1,5	1,9	2,4
urodzenia żywe .....	10,9	10,3	10,1	10,6
zgony ogółem .....	8,2	8,4	8,6	8,8
w tym zgony niemowląt (na 1000 urodzeń żywych) .....	7,5	5,1	4,6	5,0
przyrost naturalny .....	2,7	2,0	1,6	1,7
Współczynnik dzietności .....	1,484	1,382	1,326	1,358
Współczynnik dynamiki demograficznej .....	1,326	1,234	1,183	1,198
Przeciętne trwanie życia:				
mężczyźni .....	69,2	69,8	69,7	70,1
kobiety .....	78,6	78,9	79,1	79,5
<b>Zgony według wybranych przyczyn <sup>a</sup> (w ciągu roku):</b>				
nowotwory .....	2985	3227	3147	3287
choroby układu krążenia .....	4221	4385	4998	4840
choroby układu oddechowego .....	768	692	813	877
choroby układu trawiennego .....	427	544	443	574
urazy i zatrucia według zewnętrznej przyczyny zgonu .....	1037	973	986	1058

a Zgony według przyczyn w 2006 r. za 2005 r.



TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>LUDNOŚĆ I PROCESY DEMOGRAFICZNE (dok.)</b>				
<b>Migracje wewnętrzne i zagraniczne na pobyt stały (w ciągu roku):</b>				
napływ:	16583	16604	17548	19201
z miast .....	8097	8723	9616	9987
ze wsi .....	8177	7633	7559	8791
z zagranicy .....	309	248	373	423
odpływ:	19044	19634	20066	24256
do miast .....	11055	11239	1184	13031
na wieś .....	7221	7253	7967	8875
za granicę .....	768	1142	915	2350
Saldo migracji ogółem .....	-2461	-3030	-2518	-5055
w tym zagraniczne .....	-459	-894	-542	-1927
Saldo migracji na 1000 ludności .....	-1,7	-2,1	-1,8	-3,5
w tym zagraniczne .....	-0,3	-0,6	-0,4	-1,4
<b>SYTUACJA NA RYNKU PRACY</b>				
<b>Aktywność ekonomiczna ludności w wieku 15 lat i więcej <sup>a</sup> w tys.</b>				
Aktywni zawodowo .....	.	609	601	605
mężczyźni .....	.	328	331	329
kobiety .....	.	280	270	277
pracujący .....	.	437	467	509
mężczyźni .....	.	240	264	285
kobiety .....	.	197	203	224
bezrobotni .....	.	172	134	97
mężczyźni .....	.	88	68	44
kobiety .....	.	83	66	53
Bierni zawodowo .....	.	496	522	573
mężczyźni .....	.	206	205	227
kobiety .....	.	290	317	346
Współczynnik aktywności zawodowej w % .....	.	55,1	53,5	51,4
Wskaźnik zatrudnienia w % .....	.	39,6	41,6	43,2
<b>Pracujący w gospodarce narodowej (stan w dniu 31 XII)</b>				
Liczba pracujących <sup>b</sup> w tys. ....	454,0	435,4/384,4 <sup>c</sup>	386,6	406,1
w tym:				
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo .....	120,3	119,4/68,4 <sup>c</sup>	67,0	62,4
przemysł .....	95,4	89,3	94,4	100,8
budownictwo .....	23,1	18,4	15,9	19,9
handel i naprawy <sup>Δ</sup> .....	60,5	57,3	58,2	61,4
hotele i restauracje .....	7,4	6,9	6,7	7,6
transport, gospodarka magazynowa i łączność .....	24,7	22,4	21,8	21,9
pośrednictwo finansowe .....	8,4	8,4	8,3	8,3
obsługa nieruchomości i firm <sup>Δ</sup> .....	21,0	23,2	21,5	22,6
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne <sup>Δ</sup> .....	18,4	20,7	20,9	22,7
edukacja .....	33,2	31,0	36,4	37,2
ochrona zdrowia i pomoc społeczna .....	29,9	27,3	23,9	24,6

a Dane za 2002 r. na podstawie wyników Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002. b Według faktycznego miejsca pracy i rodzaju działalności. c Dane podaje się w dwóch ujęciach tj. z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie przy wykorzystaniu wyników: PSR 1996 (licznik) oraz NSP 2002 (mianownik).

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>SYTUACJA NA RYNKU PRACY (dok.)</b>				
Pracujący według statusu zatrudnienia <sup>a</sup> .....	444,2	417,3/366,3 <sup>b</sup>	366,2	382,6
w tym:				
zatrudnieni na podstawie stosunku pracy .....	292,6	269,4/267,3 <sup>b</sup>	269,5	284,2
właściciele, współwłaściciele i pomagający członkowie rodzin .....	149,8	97,6	94,7	96,5
Zatrudnieni w warunkach zagrożenia na 1000 zatrudnionych badanej zbiorowości:				
zagrożenia związane ze środowiskiem pracy ....	73,3	73,9	72,1	80,1
zagrożenia związane z uciążliwością pracy .....	45,0	45,3	50,1	38,8
zagrożenia czynnikami mechanicznymi związanymi z maszynami szczególnie niebezpiecznymi .....	31,6	32,8	33,3	28,0
Poszkodowani w wypadkach przy pracy .....	4315	3431	3724	3825
śmiertelnych .....	23	14	22	16
ciężkich .....	52	43	29	39
łżejszych .....	4240	3374	3673	3770
Liczba przypadków chorób zawodowych .....	151	101	120	77
Odszkodowania z tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych .....	1520	976	111	1202
Średni koszt świadczeń tytułu wypadków przy pracy i chorób zawodowych w zł na 1 świadczenie .....	2270	2684	1878	2655
Wolne miejsca pracy .....	.	.	558	1635
Osoby przyjęte do pracy <sup>c</sup> .....	55507	43838	53908	67311
Osoby zwolnione z pracy <sup>c</sup> .....	63636	45811	51170	60967
Nowo utworzone miejsca pracy <sup>c</sup> .....	.	.	8708	10720
Zlikwidowane miejsca pracy <sup>c</sup> .....	.	.	5074	4537
<b>Bezrobotni zarejestrowani (stan w dniu 31 XII)</b>				
Liczba zarejestrowanych bezrobotnych w tys. ....	158,2	176,6	162,4	127,6
w tym kobiety .....	88,0	92,1	85,7	72,6
Stopa bezrobocia rejestrowanego w % .....	25,8	28,9/31,1 <sup>b</sup>	29,2	23,6
Udział wybranych kategorii bezrobotnych w ogólnej liczbie bezrobotnych w %:				
mieszkających na wsi .....	48,1	47,7	49,0	50,8
niepełnosprawnych .....	1,2	1,4	2,2	2,9
zwolnionych z przyczyn dotyczących zakładu pracy .....	7,2	4,5	3,1	2,3
dotychczas niepracujących .....	20,2	22,1	21,9	22,1
bez prawa do zasiłku .....	77,3	81,3	81,5	82,2
w wieku do 24 lat .....	27,3	25,9	23,4	21,2
powyżej 55 roku życia .....	1,7	2,2	3,5	5,7
pozostających bez pracy powyżej 12 miesięcy .	48,5	54,3	52,3	47,1
Objęci aktywnymi formami pomocy <sup>c</sup> w tys.:				
szkoleniami .....	7,0	5,6	7,3	7,7
pracami interwencyjnymi .....	6,5	2,4	6,3	5,7
robotami publicznymi .....	5,6	2,6	4,9	2,5

a Według siedziby jednostki macierzystej. b Dane podaje się w dwóch ujęciach tj. z uwzględnieniem pracujących w gospodarstwach indywidualnych w rolnictwie przy wykorzystaniu wyników: PSR 1996 (licznik) oraz NSP 2002 (mianownik). c W ciągu roku.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>DOCHODY LUDNOŚCI I WARUNKI BYTU GOSPODARSTW DOMOWYCH</b>				
<b>Wynagrodzenia</b>				
Przeciętne miesięczne wynagrodzenia brutto w zł .	1671,17	1851,02	1967,23	2118,29
w tym:				
rolnictwo, łowiectwo, leśnictwo .....	1663,45	1997,89	2164,95	2425,65
przemysł.....	1702,61	1866,05	1874,22	1970,75
budownictwo.....	1486,12	1533,07	1628,17	1781,30
handel i naprawy <sup>Δ</sup> .....	1275,39	1339,35	1437,38	1506,77
hotele i restauracje .....	1228,23	1318,93	1531,60	1716,85
transport, gospodarka magazynowa i łączność ..	1946,10	2353,73	2315,82	2582,40
pośrednictwo finansowe .....	2299,36	2654,02	2873,34	3064,81
obsługa nieruchomości i firm <sup>Δ</sup> .....	1662,16	1687,70	1894,54	2097,45
administracja publiczna i obrona narodowa; obowiązkowe ubezpieczenia społeczne i zdrowotne <sup>Δ</sup> .....	2171,10	2444,14	2619,18	2904,18
edukacja .....	1849,07	2075,64	2329,76	2521,77
ochrona zdrowia i pomoc społeczna .....	1462,66	1718,36	1807,89	1981,83
Przeciętne wynagrodzenia pracowników pełnozatrudnionych według grup zawodów w zł za październik <sup>a</sup> :				
przedstawiciele władz publicznych, wyżsi urzędnicy i kierownicy .....	3823,56	4222,48	4649,14	4774,48
mężczyźni .....	4189,95	4941,80	5159,48	5200,51
kobiety .....	3272,83	3324,15	3867,09	4191,26
specjaliści.....	2462,49	2688,78	2826,42	2943,80
mężczyźni .....	2920,29	3095,80	3425,20	3361,00
kobiety.....	2239,46	2493,65	2578,83	2790,28
technicy i inny średni personel.....	2073,26	2164,91	2100,48	2499,42
mężczyźni .....	2444,23	2589,87	2387,23	2844,53
kobiety.....	1898,22	1968,21	1977,73	2295,68
pracownicy biurowi .....	1834,41	1844,50	1843,58	2009,30
mężczyźni .....	1891,80	1860,60	1773,22	1952,84
kobiety.....	1813,95	1838,06	1879,65	2034,97
pracownicy usług osobistych i sprzedawcy.....	1353,40	1223,23	1177,47	1442,52
mężczyźni .....	1808,00	1444,11	1344,12	1729,83
kobiety.....	1149,26	1125,04	1134,99	1355,92
rolnicy, ogrodnicy, leśnicy i rybacy .....	1412,38	1626,13	1564,57	1843,80
mężczyźni .....	1529,64	1615,93	1632,19	1946,88
kobiety.....	1263,02	2223,42	1317,65	1381,73
robotnicy przemysłowi i rzemieślnicy .....	1648,97	1713,72	1537,66	1827,38
mężczyźni .....	1759,22	1842,70	1618,42	1956,29
kobiety.....	1235,33	1357,58	1327,50	1418,25
operatorzy i monterzy maszyn i urządzeń.....	1844,18	1809,33	1758,01	1980,27
mężczyźni .....	1879,34	1835,12	1789,79	2014,13
kobiety.....	1652,33	1626,52	1571,72	1752,08
pracownicy przy pracach prostych.....	1234,54	1266,95	1276,08	1437,27
mężczyźni .....	1338,03	1384,67	1370,69	1573,08
kobiety.....	1142,27	1180,70	1201,07	1345,38
<b>Emerytury i renty</b>				
Emeryci i renciści ogółem w tys. ....	306,6	300,2	299,3	296,5
objęci pozarolniczym systemem ubezpieczeń społecznych .....	238,4	235,1	237,2	238,9
pobierający emerytury .....	103,0	107,0	117,7	138,0
renty z tytułu niezdolności do pracy .....	95,8	87,3	77,6	58,6
renty rodzinne.....	39,5	40,8	41,9	42,4
rolnicy indywidualni .....	68,2	65,1	62,1	57,5
w tym pobierający emerytury .....	33,1	30,6	31,6	43,6

a Dane za 2001 r.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>DOCHODY LUDNOŚCI I WARUNKI BYTU GOSPODARSTW DOMOWYCH (cd.)</b>				
Przeciętna miesięczna emerytura i renta z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł .....	759,00	900,00	991,82	1098,71
emerytura .....	867,20	1021,87	1127,00	1195,54
renta z tytułu niezdolności do pracy .....	657,00	773,00	823,77	927,46
renta rodzinna .....	724,00	852,00	923,07	1020,22
Przeciętna miesięczna emerytura i renta rolników indywidualnych w zł .....	602,05	699,65	745,69	799,84
w tym emerytura .....	636,08	739,99	785,97	837,62
<b>Dochody gospodarstw domowych</b>				
Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w zł ...	546,49	591,92	657,68	746,49
w tym:				
z pracy najemnej .....	254,66	252,57	263,99	337,21
z gospodarstwa indywidualnego w rolnictwie ...	42,75	32,82	56,45	55,16
z pracy na własny rachunek .....	43,99	46,51	60,42	56,87
ze świadczeń z ubezpieczeń społecznych i pomocy społecznej .....	170,66	217,54	232,26	259,40
Dochód do dyspozycji.....	529,50	574,55	636,73	725,43
<b>Wydatki gospodarstw domowych</b>				
Przeciętne miesięczne wydatki ogółem na 1 osobę w gospodarstwach domowych w zł .....	541,71	549,85	590,68	644,12
na towary i usługi konsumpcyjne.....	524,72	532,48	569,72	623,06
w tym na:				
żywność i napoje bezalkoholowe .....	175,19	171,05	183,64	193,97
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	15,76	14,79	15,31	17,69
odzież i obuwie.....	29,50	31,39	29,78	41,65
użytkowanie mieszkania i nośniki energii .....	102,40	116,68	131,26	140,27
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego.....	39,89	32,94	30,61	30,86
zdrowie.....	18,51	21,52	26,10	27,22
transport.....	61,18	40,83	45,24	46,64
łącznie .....	17,81	25,40	27,01	34,07
rekreacja i kultura.....	27,10	33,83	35,16	39,00
edukacja .....	5,80	9,76	7,26	8,33
restauracje i hotele.....	5,86	8,16	10,20	10,04
inne towary i usługi .....	22,73	23,95	26,00	30,82
pozostałe wydatki .....	16,99	17,37	20,96	21,06
<b>Przeciętne miesięczne spożycie niektórych artykułów żywnościowych na 1 osobę w gospodarstwach domowych:</b>				
pieczywo i produkty zbożowe w kg.....	8,97	8,72	8,81	8,14
w tym pieczywo.....	6,74	6,43	6,47	5,78
mięso w kg.....	5,98	5,53	5,86	6,08
ryby w kg .....	0,55	0,47	0,52	0,52
mleko w l .....	5,33	5,00	5,02	4,24
sery w kg.....	0,67	0,69	0,76	0,75
jaja w szt. ....	14,50	15,05	14,63	14,06
oleje i pozostałe tłuszcze w kg.....	1,52	1,54	1,59	1,53
owoce w kg.....	3,94	4,00	3,63	3,59
warzywa w kg.....	14,27	12,78	13,06	11,34
cukier w kg .....	1,60	1,54	1,47	1,50

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>DOCHODY LUDNOŚCI I WARUNKI BYTU GOSPODARSTW DOMOWYCH (dok.)</b>				
<b>Gospodarstwa domowe wyposażone w niektóre przedmioty trwałego użytkowania w % gospodarstw ogółem:</b>				
chłodziarka.....	98,4	97,7	97,4	98,0
zamrażarka.....	43,4	45,5	38,6	40,4
automat pralniczy.....	68,3	97,5	97,2	98,2
kuchenka mikrofalowa.....	x	x	28,7	43,6
samochód osobowy.....	44,0	42,5	41,1	43,0
odbiornik radiowy.....	57,2	50,5	57,1	65,6
zestaw do odbioru, nagrywania i odtwarzania dźwięku (wieża).....	35,8	40,8	42,6	43,4
odbiornik telewizyjny.....	98,8	99,1	98,4	99,3
magnetowid, odtwarzacz wideo.....	54,3	51,5	40,9	36,2
urządzenie do odbioru telewizji satelitarnej <sup>a</sup> .....	55,7	53,4	58,3	57,2
komputer osobisty.....	11,0	21,3	27,2	37,2
w tym z dostępem do Internetu.....	3,2	9,7	13,9	22,1
telefon komórkowy.....	x	x	x	68,7
<b>Ubóstwo</b>				
Odsetek osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej:				
minimum egzystencji.....	11,2	16,8	18,2	18,8 <sup>b</sup>
relatywnej granicy ubóstwa.....	21,2	25,9	29,5	25,3 <sup>b</sup>
ustawowej granicy ubóstwa.....	16,7	26,1	27,0	25,1 <sup>b</sup>
<b>CENY I SPRZEDAŻ DÓBR KONSUMPCYJNYCH</b>				
<b>Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych</b>				
ogółem.....	110,4	101,3	103,6	100,6
żywność i napoje bezalkoholowe.....	111,2	104,8	106,1	100,2
napoje alkoholowe i wyroby tytoniowe.....	107,7	104,6	102,9	101,3
odzież i obuwie.....	105,8	102,6	97,0	91,1
użytkowanie mieszkania i nośniki energii.....	111,1	109,0	104,3	103,6
wyposażenie mieszkania i prowadzenie gospodarstwa domowego.....	105,9	103,6	101,3	99,5
zdrowie.....	111,6	106,8	102,4	101,0
transport.....	117,4	100,0	107,1	101,5
łącznie.....	106,0	102,2	99,8	99,5
rekreacja i kultura.....	109,7	107,2	101,0	99,8
edukacja.....	113,7	108,7	100,8	101,0
restauracje i hotele.....	107,0	107,1	102,3	101,6
inne towary i usługi.....	109,0	107,8	100,5	100,6
<b>Ceny detaliczne wybranych towarów żywnościowych:</b>				
chleb pszenno-żytni – za 0,5 kg.....	1,23	1,29	1,28	1,29
mąka pszenna „Poznańska” – za 1 kg.....	1,57	1,50	1,55	1,43
mięso – za 1 kg:				
wołowe: z kością (rostbef).....	9,68	10,38	14,03	15,99
wieprzowe z kością (schab środkowy).....	14,40	14,44	14,95	13,38
kurczęta patroszone – za 1 kg.....	5,81	4,96	5,70	4,90
szynka wieprzowa gotowana – za 1 kg.....	20,00	20,58	20,42	19,76
kiełbasa „Toruńska” – za 1 kg.....	12,04	12,75	12,80	12,95
filety z morszczuka mrożone – za 1 kg.....	13,18	14,94	12,96	12,62

a Łącznie z telewizją kablową. b Dane za 2005 r.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>CENY I SPRZEDAŻ DÓBR KONSUMPCYJNYCH (dok.)</b>				
mleko krowie spożywcze o zawartości tłuszczu 2-2,5% - za 1 l .....	1,17	1,30	1,33	-
ser - za 1 kg:				
twarogowy półtłusty .....	8,49	9,20	9,16	9,16
dojrzewający „Gouda” .....	16,11	13,96	15,52	16,04
jaja kurze świeże - za 1 szt. ....	0,34	0,31	0,37	0,32
masło świeże o zawartości tłuszczu 82,5%				
- za 200 g .....	2,74	2,23	2,87	2,89
olej rzepakowy produkcji krajowej - za 1 l .....	3,95	3,75	4,31	3,92
jabłka - za 1kg .....	2,44	.	1,87	2,27
ziemniaki - za 1kg .....	0,68	.	0,62	1,22
marchew - za 1 kg .....	1,21	.	1,16	1,79
cukier biały kryształ - za 1 kg .....	3,03	2,28	3,12	3,01
kawa naturalna mielona „Tchibo Family”				
- za 250 g .....	6,52	4,64	4,52	4,56
wódka czysta „Polonaise-Polish Vodka” 40%				
- za 0,5 l .....	-	23,81	21,25	19,51
piwo jasne pełne 12,5% ekstraktu wagowego, butelkowane - za 0,5 l .....	2,62	2,67	2,67	2,61
<b>Ceny detaliczne wybranych towarów nieżywnościowych i usług:</b>				
papierosy „Mars” - za 20 szt. ....	4,31	4,21	4,86	5,46
mydło toaletowe - za 100 g .....	1,65	1,73	1,71	1,63
proszek do prania - za 0,6 kg .....	5,48	5,63	5,42	4,80
benzyna silnikowa „Euro-Super” - za 1 l .....	3,13	3,19	3,75	4,04
bilet normalny na przejazd jednorazowy autobusem miejskim .....	1,30	1,60	1,69	1,81
bilet normalny do kina .....	9,56	11,50	12,73	13,65
gazeta – dziennik lokalny .....	0,95	1,22	1,31	1,35
opłata za zimną wodę - za m <sup>3</sup> .....	1,31	1,74	1,91	2,05
opłata za ciepłą wodę - za m <sup>3</sup> .....	37,93	44,24	46,22	50,53
opłata za energię elektryczną - za kWh .....	0,28	0,38	0,40	0,44
opłata za centralne ogrzewanie – za m <sup>2</sup> p.u. ....	2,46	2,56	2,57	2,53
przejazd taksówką osobową, taryfa dzienna - za 5 km .....	10,17	10,69	11,21	11,05
wizyta u lekarza specjalisty II stopnia .....	40,00	44,95	46,15	48,70
<b>Sprzedaż dóbr konsumpcyjnych</b>				
Sprzedaż detaliczna towarów ogółem w mln zł ....	8854,0	9360,5	10895,0	12298,6
na 1 mieszkańca w zł .....	6039	6552	7627	8618
Sklepy ogółem (stan w dniu 31 XII) .....	16776	16087	12654	15154
Powierzchnia sprzedażowa sklepów w m <sup>2</sup> (stan w dniu 31 XII) .....	1163310	1370720	1048750	1159713
w tym na 1 mieszkańca .....	0,81	0,96	0,73	0,81
Placówki gastronomiczne (stan w dniu 31 XII) .....	391	431	411	411
Sprzedaż z działalności gastronomicznej <sup>a</sup> w tys. zł .....	112506	143650	158060	253423
na 1 mieszkańca w zł .....	79	101	111	178
<b>STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA</b>				
<b>Powierzchnia<sup>b</sup> (stan w dniu 1 I)</b>				
ogółem w ha .....	2420295	2420295	2419180	2417317
udział w powierzchni ogółem w %				
użytki rolne .....	54,3	55,9	55,5	55,3
grunty leśne oraz zadrzewione i zakrzewione ...	30,4	31,0	31,4	31,8
tereny zabudowane i zurbanizowane .....	2,1	3,5	3,5	3,6
grunty pod wodami .....	6,3	5,7	5,7	5,7

a Dane dotyczą przedsiębiorstw, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. b Dane Głównego Urzędu Geodezji i Kartografii.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>STAN I OCHRONA ŚRODOWISKA (dok.)</b>				
Grunty zdewastowane i zdegradowane wymagające rekultywacji i zagospodarowania (stan w dniu 31 XII) w ha .....	4685	5016	4962	4990
Grunty w ciągu roku w ha:				
zrekultywowane .....	169	60	51	87
zagospodarowane .....	37	-	12	-
<b>Oczyszczalnie ścieków</b>				
Liczba oczyszczalni ścieków (stan w dniu 31 XII) ..	205	217	223	232
Ludność korzystająca z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem .....	64,5	66,1	68,7	70,2
Ścieki przemysłowe i komunalne odprowadzone do wód lub do ziemi w hm <sup>3</sup> .....	83,6	68,6	67,4	66,3
w tym ścieki wymagające oczyszczania w % ...	69,0	78,3	76,6	76,5
w tym oczyszczane .....	95,7	95,7	96,2	97,5
<b>Emisja zanieczyszczeń powietrza na 1 km<sup>2</sup> w t:</b>				
pyłowych .....	0,1	0,1	0,1	0,1
gazowych (bez dwutlenku węgla) .....	0,6	0,5	0,4	0,4
Stopień redukcji wytworzonych zanieczyszczeń w %:				
pyłowych .....	95,3	95,7	96,1	96,6
gazowych (bez dwutlenku węgla) .....	14,5	9,5	2,7	2,9
<b>Odpady (z wyłączeniem odpadów komunalnych)</b>				
Odpady wytworzone w ciągu roku w tys. t .....	459,6	443,3	594,4	753,2
z ogółem w %:				
poddane odzyskowi .....	75,0 <sup>a</sup>	86,7	88,4	86,1
unieszkodliwione .....	20,6	6,4	6,8	6,9
magazynowane czasowo .....	4,5	6,9	4,8	7,0
<b>Wydatki inwestycyjne (ceny bieżące) na:</b>				
ochronę środowiska w mln zł .....	91,1	125,7	137,3	145,5
na 1 mieszkańca w zł .....	62	88	96	102
gospodarkę wodną w mln zł .....	40,3	35,3	68,2	79,4
na 1 mieszkańca w zł .....	28	25	48	56
<b>Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona (stan w dniu 31 XII)</b>				
w tys. ha .....	1297,5	1297,6	1118,8	1118,5
na 1 mieszkańca w m <sup>2</sup> .....	9089	9084	7831	7839
w % powierzchni ogółem .....	53,6	53,6	46,2	46,3
rezerwaty przyrody <sup>b</sup> .....	1,2	1,2	1,2	1,2
parki krajobrazowe <sup>bc</sup> .....	5,8	5,8	5,8	5,8
obszary chronionego krajobrazu <sup>c</sup> .....	46,0	45,9	38,3	38,3
zespoły przyrodniczo-krajobrazowe .....	0,5	0,5	0,8	0,8
użytki ekologiczne .....	0,2	0,2	0,1	0,1
Powierzchnia lasów (stan w dniu 31 XII)				
w tys. ha .....	713,0	718,7	722,6	729,4
Lesistość (stan w dniu 31 XII) w % .....	29,5	29,7	29,9	30,2

a Wykorzystane w celach przemysłowych. b Bez utołiny. c Bez powierzchni rezerwatów i innych form ochrony przyrody położonych na terenie parków krajobrazowych i obszarów chronionego krajobrazu.



TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>WARUNKI MIESZKANIOWE</b>				
<b>Zasoby mieszkaniowe<sup>a</sup> (stan w dniu 31 XII):</b>				
mieszkania .....	421361	445690	453960	461871
w tym w miastach.....	269497	286045	292028	297987
izby .....	1505719	1640380	1676553	1708231
w tym w miastach.....	952308	1028260	1051539	1072702
Powierzchnia użytkowa mieszkań w tys. m <sup>2</sup> .....	25029,7	28522,0	29365,2	30062,4
w tym w miastach .....	15033,5	16897,5	17418,2	17853,0
Przeciętna liczba:				
mieszkań na 1000 ludności .....	295,2	312,0	317,7	323,7
miasta .....	313,2	332,7	340,0	348,1
wieś .....	267,7	280,7	284,1	287,0
osób na 1 mieszkanie .....	3,39	3,21	3,15	3,09
miasta .....	3,19	3,01	2,94	2,87
wieś .....	3,73	3,56	3,52	3,48
osób na 1 izbę .....	0,95	0,87	0,85	0,84
miasta .....	0,90	0,84	0,82	0,80
wieś .....	1,02	0,93	0,91	0,90
izb w 1 mieszkaniu .....	3,57	3,68	3,69	3,70
miasta .....	3,53	3,59	3,60	3,60
wieś .....	3,64	3,83	3,86	3,88
Przeciętna powierzchnia użytkowa w m <sup>2</sup> :				
1 mieszkania .....	59,4	64,0	64,7	65,1
miasta .....	55,8	59,3	59,6	59,9
wieś .....	65,8	72,8	73,8	74,5
na 1 osobę .....	17,5	20,0	20,6	21,1
miasta .....	17,5	19,7	20,3	20,9
wieś .....	17,6	20,4	21,0	21,4
Odsetek mieszkań zamieszkałych wyposażonych w:				
wodociąg .....	96,3	96,3	96,4	96,4
miasta .....	99,9	99,7	99,8	99,8
wieś .....	89,9	90,2	90,2	90,3
ustęp .....	84,4	89,1	89,3	89,5
miasta .....	94,7	97,4	97,6	97,6
wieś .....	66,0	74,0	74,4	74,7
łazienkę .....	84,0	87,4	87,7	87,9
miasta .....	92,0	94,3	94,6	94,7
wieś .....	69,8	74,9	75,3	75,6
gaz z sieci .....	51,0	48,6	48,6	48,2
miasta .....	78,3	74,4	74,1	73,4
wieś .....	2,5	2,4	2,5	2,5
centralne ogrzewanie .....	73,7	77,5	78,0	78,4
miasta .....	84,4	87,4	87,8	88,1
wieś .....	54,7	59,7	60,2	60,7
<b>Mieszkania oddane do użytkowania</b>				
Liczba mieszkań ogółem .....	3697	2924	4136	4469
według wybranych form budownictwa:				
komunalne .....	209	173	81	207
spółdzielcze .....	1608	654	388	439
indywidualne .....	910	1553	2384	2152
przeznaczone na sprzedaż lub wynajem .....	583	423	1052	1307
społeczne czynszowe .....	272	19	144	275

a W 2000 r. zamieszkane.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>WARUNKI MIESZKANIOWE (dok.)</b>				
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności .....	2,6	2,0	2,9	3,1
miasta .....	3,9	2,7	3,6	3,8
wieś .....	0,7	1,0	1,9	2,1
Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw .....	444	404	576	532
miasta .....	671	556	723	663
wieś .....	115	196	367	345
Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania oddanego do użytkowania w m <sup>2</sup> .....	67,3	84,2	99,9	88,8
miasta .....	59,2	72,2	87,1	73,2
wieś .....	136,7	130,9	136,0	131,6
<b>STAN I WYKORZYSTANIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ</b>				
<b>Infrastruktura mieszkaniowa (stan w dniu 31 XII)</b>				
Zużycie energii elektrycznej w gospodarstwach domowych <sup>a</sup> (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w KW·h .....	525,7	534,7	551,7	680,6
miasta .....	588,0	596,3	616,8	657,5
wieś .....	431,3	441,6	453,6	715,2
Sieć rozdzielcza wodociągowa w km .....	9253,6	9908,2	11121,8	12285,3
miasta .....	1739,8	1803,4	1910,4	1971,6
wieś .....	7513,8	8104,8	9211,5	10313,7
na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej.....	38,2	40,9	46,0	50,8
Zużycie wody z wodociągów w gospodarstwach domowych (w ciągu roku) w hm <sup>3</sup> .....	48,5	46,1	43,7	44,3
miasta .....	36,1	33,3	31,1	30,4
wieś .....	12,3	12,8	12,6	13,9
na 1 mieszkańca w m <sup>3</sup> .....	33,8	32,3	30,6	31,1
miasta .....	42,1	38,7	36,3	35,5
wieś .....	21,8	22,5	22,0	24,4
Sieć rozdzielcza kanalizacyjna <sup>b</sup> w km .....	2541,3	2952,6	3713,5	4044,2
miasta .....	1615,5	1701,8	1906,9	1871,4
wieś .....	925,8	1250,8	1806,6	2172,8
na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej.....	10,5	12,2	15,4	16,7
Sieć gazowa w km .....	.	.	2283,7	2441,7
miasta .....	.	.	1520,5	1539,6
wieś .....	.	.	763,2	902,1
na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej.....	.	.	9,4	10,1
Zużycie gazu z sieci w gospodarstwach domowych <sup>c</sup> (w ciągu roku) na 1 mieszkańca w m <sup>3</sup> .....	64,8	62,1	66,3	69,1
miasta .....	103,3	98,1	104,9	108,1
wieś.....	6,4	7,5	8,2	10,5
Odsetek ludności korzystającej <sup>d</sup> z sieci:				
wodociągowej .....	96,3	86,4	87,0	88,0
kanalizacyjnej .....	.	62,1	63,7	64,6
gazowej .....	.	.	45,1	44,5
Sieć ciepła przesyłowa w km .....	236,5	474,9	527,3	538,2
miasta .....	222,0	424,6	478,9	480,2
wieś.....	14,5	50,3	48,4	58,0
na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej.....	1,0	2,0	2,2	2,2

a Począwszy od 2005 r. dane obejmują również gospodarstwa domowe, których głównym źródłem utrzymania jest dochód z użytkowanego gospodarstwa w rolnictwie. b Łącznie z kolektorami. c Do przeliczeń przyjęto ludność ogółem, bez wyodrębniania jej w tych miastach i wsiach, w których ta sieć istniała. d Dane szacunkowe.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>STAN I WYKORZYSTANIE INFRASTRUKTURY TECHNICZNEJ (dok.)</b>				
<b>Infrastruktura transportu (stan w dniu 31 XII)</b>				
Linie kolejowe eksploatowane normalnotorowe w km.....	1461	1326	1211	1209
na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej .....	6,0	5,5	5,0	5,0
w tym zelektryfikowane.....	483	490	490	492
na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej .....	2,0	2,0	2,0	2,0
Drogi publiczne o twardej nawierzchni w tys. km..	12,3	13,0	12,3	12,2
w tym ulepszonej .....	10,4	12,0	11,4	11,4
na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej w km .....	50,6	53,5	50,8	50,5
Pojazdy samochodowe i ciągniki zarejestrowane <sup>a</sup> ogółem.....	316739	521647	539687	594546
w tym:				
samochody osobowe .....	221024	340933	386382	431025
na 1000 ludności.....	155	239	270	302
autobusy.....	1987	3000	3105	3031
motocykle .....	26671	62293	41405	36363
Tabor komunikacji miejskiej <sup>b</sup> :				
autobusy.....	338	389	314	317
tramwaje .....	42	42	38	44
Przewozy pasażerów komunikacją miejską (w ciągu roku) w mln osób .....	88	101	75	74
<b>Łączność (stan w dniu 31 XII)</b>				
Placówki pocztowe <sup>c</sup> .....	437	401	388	399
miasta .....	152	139	139	144
wieś.....	285	262	249	255
Abonenci telefonii przewodowej <sup>d</sup> (standardowe łącza główne) w tys. ....	362,5	410,2	366,5	344,2
miasta .....	275,6	287,7	270,0	271,0
wieś.....	87,0	122,5	96,5	73,0
na 1000 ludności .....	254,0	287,1	256,5	241,2
Abonenci telewizyjni na 1000 ludności .....	236,7	234,9	231,8	205,7
miasta .....	263,6	262,0	260,5	234,4
wieś.....	196,0	194,0	188,6	162,6
Abonenci telewizji kablowej na 1000 ludności.....	52,2	84,1	90,3	107,3

## EDUKACJA I WYCHOWANIE

<b>Wychowanie przedszkolne (stan na początek roku szkolnego)</b>				
Placówki przedszkolne.....	692	668	657	653
miasta .....	254	245	240	246
wieś.....	438	423	417	407
Przedszkola.....	261	247	228	229
miasta .....	200	185	169	168
wieś.....	61	62	59	61
Oddziały przedszkolne przy szkołach podstawo- wych.....	431	421	429	424
miasta .....	54	60	71	78
wieś.....	377	361	358	346

a W 2000 r. według ewidencji prowadzonej przez wojewodów. b Dane dotyczą przedsiębiorstw i zakładów komunikacji miejskiej, w których liczba pracujących przekracza 9 osób. c Dane dotyczą poczty publicznej. d Dane dotyczą operatorów telekomunikacyjnych sieci publicznych.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>EDUKACJA I WYCHOWANIE (cd.)</b>				
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego	31944	30027	28998	30274
miasta .....	23365	21670	21060	22273
wieś.....	8579	8357	7938	8001
Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat – ogółem ...	436	449	465	507
miasta .....	603	608	627	690
wieś.....	247	267	275	291
<b>Szkolnictwo (stan na początek roku szkolnego)</b>				
Szkoly:				
podstawowe <sup>a</sup> .....	634	580	550	526
gimnazjalne <sup>a</sup> .....	216	225	233	234
ponadpodstawowe i ponadgimnazjalne <sup>a</sup> .....	483	619	488	344
średnich zawodowych <sup>b</sup> .....	309	417	322	188
zasadniczych zawodowych .....	94	110	65	59
ogólnokształcące.....	80	92	101	97
policealne i pomaturalne .....	79	87	125	160
dla dorosłych.....	141	152	166	155
wyższe <sup>cd</sup> .....	12	12	15	16
Uczniowie i studenci szkół:				
podstawowych <sup>a</sup> .....	132486	122101	111140	100143
gimnazjalnych <sup>a</sup> .....	48310	69516	66828	61977
ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych <sup>a</sup> ....	96924	72708	72068	66194
średnich zawodowych <sup>b</sup> .....	39383	34169	34978	30246
zasadniczych zawodowych .....	23130	10972	9467	9306
ogólnokształcących.....	34411	27567	27623	26642
policealnych i pomaturalnych .....	6352	8214	11048	12238
dla dorosłych.....	16465	15952	13039	11330
studenci szkół wyższych <sup>cd</sup> .....	45137	55311	61353	60177
publicznych.....	28751	36709	40489	38953
niepublicznych.....	16386	18602	20864	21224
Absolwenci szkół:				
podstawowych <sup>a</sup> .....	23142	22107	20316	.
gimnazjalnych <sup>a</sup> .....	x	22346	21099	.
ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych <sup>a</sup> ....	22046	21662	21941	.
średnich zawodowych <sup>b</sup> .....	7332	7221	10011	.
zasadniczych zawodowych .....	7495	6170	2892	.
ogólnokształcących.....	7219	8271	9038	.
policealnych i pomaturalnych .....	2309	5837	3873	.
dla dorosłych.....	4982	4572	3900	.
wyższych <sup>cd</sup> .....	8395	10883	12244	.
publicznych.....	4974	6592	7528	.
niepublicznych.....	3421	4291	4716	.
Liczba uczniów na 1 oddział ogółem				
w szkołach podstawowych <sup>a</sup> .....	21	21	21	21
w szkołach gimnazjalnych <sup>a</sup> .....	25	26	26	25

a Bez szkół specjalnych. b Od roku szkolnego 2002/2003 ponadpodstawowe średnie zawodowe oraz ponadgimnazjalne technika, licea profilowane i szkoły artystyczne. c Stan w dniu 31 XI. d Łącznie z filiami, ośrodkami zamiejscowymi i punktami konsultacyjnymi.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>EDUKACJA I WYCHOWANIE (dok.)</b>				
Uczniowie i studenci w % ludności danej grupy wieku:				
7-12 lat.....	.	98,6	98,5	97,6
13-15.....	.	97,8	98,1	98,3
16-18.....	.	89,3	94,1	93,4
19-24.....	.	43,8	46,3	45,2
25-29.....	.	7,4	7,8	7,4
30 lat i więcej.....	.	0,8	0,8	0,8
Studenci szkół wyższych (bez cudzoziemców) na 10 tys. mieszkańców .....	315,9	386,5	392,9	395,0
<b>Komputery przeznaczone do użytku uczniów w szkołach (stan na początek roku szkolnego)<sup>a</sup>:</b>				
podstawowych <sup>b</sup> .....	.	3215	4858	6594
gimnazjach <sup>b</sup> .....	.	2095	2510	3076
ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych <sup>b</sup> ...	.	2861	4031	5857
średnich zawodowych.....	.	1174	1916	3087
zasadniczych zawodowych .....	.	450	411	447
ogólnokształcących.....	.	1237	1704	2323
policealnych i pomaturalnych.....	.	237	659	1135
<b>Komputery przeznaczone do użytku uczniów z dostępem do Internetu w szkołach <sup>a</sup>:</b>				
podstawowych <sup>b</sup> .....	.	1917	3328	5212
gimnazjach <sup>b</sup> .....	.	1922	2305	2900
ponadpodstawowych i ponadgimnazjalnych <sup>b</sup> ...	.	2522	3614	5697
średnich zawodowych.....	.	1039	1651	2948
zasadniczych zawodowych .....	.	462	386	437
ogólnokształcących.....	.	1021	1577	2312
policealnych i pomaturalnych.....	.	211	596	1069
<b>Nauka języków obcych (stan w dniu 31 XII)</b>				
Uczący się języków obcych w szkołach dla dzieci i młodzieży oraz policealnych <sup>c</sup> w % ogółu uczniów w szkołach (nauczanie obowiązkowe)				
w tym:				
angielski.....	47,9	56,5	61,0	61,3
niemiecki.....	31,5	34,1	33,6	31,9
rosyjski.....	19,0	13,5	8,6	6,5
<b>Internaty, bursy i akademiki (stan w dniu 10 XI)</b>				
Liczba internatów i burs:				
w liceach ogólnokształcących.....	67	61	54	50
w szkołach zawodowych.....	12	11	4	2
w szkołach zawodowych.....	55	50	50	48
Korzystający z internatów i burs:				
w liceach ogólnokształcących.....	1015	844	390	294
w szkołach zawodowych.....	6393	5033	4575	4237
Liczba akademików (stan w dniu 31 XII).....	15	16	19	19
Korzystający z akademików (stan w listopadzie) ...	4770	4730	4567	4196
Odsetek studentów otrzymujących stypendia ogółem (studiów dziennych, bez cudzoziemców)	25,9	28,2	31,2	45,9

a Bez szkół specjalnych. b Dla dzieci i młodzieży. c W roku szkolnym 2000/2001 bez specjalnych.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA</b>				
<b>Stacjonarna opieka zdrowotna</b>				
<b>(stan w dniu 31 XII)</b>				
Szpitalne ogólnie.....	33	33	34	34
w tym publiczne.....	32	31	26	25
Łóżka w szpitalach ogółem.....	6126	6185	6183	5939
Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych	233	231	231	240
Leczeni <sup>ab</sup> .....	219990	254368	265092	258020
Leczeni na 1 łóżko.....	35,9	41,1	45,0	43,4
<b>Ambulatoryjna opieka zdrowotna</b>				
<b>(stan w dniu 31 XII)</b>				
Zakłady opieki zdrowotnej.....	362	432	434	464
w tym publiczne.....				
Praktyki lekarskie.....	449	494	485	461
Liczba ludności na 1 ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej.....	1760	1543	1555	1543
Porady udzielone ogółem <sup>b</sup> .....	7685045	8934111	9090421	9352419
przez lekarzy.....	6687201	7705855	7833480	8217958
przez lekarzy dentyistów.....	997844	1228256	1256941	1134461
Porady udzielone na 1 mieszkańca.....	5,4	6,3	6,4	6,6
lekarskie.....	4,7	5,4	5,5	5,8
stomatologiczne.....	0,7	0,9	0,9	0,8
<b>Pomoc doraźna i ratownictwo medyczne</b>				
<b>(stan w dniu 31 XII)</b>				
Centra powiadamiania ratunkowego.....	.	.	4	4
Zespoły ratownictwa wyjazdowego medycznego <sup>c</sup> .....	59	59	52	51
w tym reanimacyjne.....	17	16	17	21
Lotnicze pogotowie ratunkowe.....	1	1	1	1
Szpitalne oddziały ratunkowe.....	.	.	5	4
Liczba wyjazdów na miejsce zdarzenia <sup>b</sup> .....	102918	126747	114498	113096
Udzielona pomoc medyczna ogółem <sup>b</sup> .....	222618	228861	227220	195923
w tym:				
w miejscu zdarzenia.....	103567	127180	116111	119997
w ambulatorium.....	119051	101681	111109	75926
<b>Korzystający z pomocy medycznej na 1000</b>				
<b>ludności</b> .....	156	160	159	137
<b>Stacjonarna opieka zdrowotna pozostała</b>				
<b>(stan w dniu 31 XII)</b>				
Zakłady opiekuńczo-lecznicze <sup>d</sup> .....	2	5	2	9
łożka.....	65	163	84	301
leczeni <sup>b</sup> .....	46	554	446	1146
Zakłady pielęgnacyjno-opiekuńcze <sup>e</sup> .....	6	6	6	9
łożka.....	200	194	233	270
leczeni <sup>b</sup> .....	199	817	1044	851
Hospicja.....	1	2	2	2
łożka.....	12	49	41	41
leczeni <sup>b</sup> .....	203	471	579	645

a Bez międzyoddziałowego ruchu chorych. b W ciągu roku. c W roku 2000 i 2002 karetki sanitarne do udzielania pomocy doraźnej. d W 2006 r. łącznie z zakładami typu psychiatrycznego. e W 2000 r. łącznie z zakładami leczniczo-wychowawczymi.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>OCHRONA ZDROWIA I OPIEKA SPOŁECZNA (dok.)</b>				
Apteki ogółem (stan w dniu 31 XII) .....	268	301	314	351
Liczba ludności na 1 aptekę .....	5327	4746	4549	4065
w tym na wsi .....	17720	16251	15402	15025
Żłobki i oddziały żłobkowe (stan w dniu 31 XII) ...	28	23	19	19
Dzieci przebywające w żłobkach i oddziałach żłobkowych <sup>a</sup> .....	2066	1620	1419	1545
na 1000 dzieci w wieku do 3 lat .....	19,4	17,2	11,0	13,1
<b>Opieka nad dziećmi i młodzieżą (stan w dniu 31 XII)</b>				
Całodobowe placówki opiekuńczo wychowawcze dla dzieci i młodzieży .....	.	35	38	41
wychowankowie .....	.	1283	1116	1034
Rodziny zastępcze .....	2060	1880	1938	2041
Dzieci w rodzinach zastępczych .....	2408	2457	2615	2856
<b>Pomoc społeczna (stan w dniu 31 XII)</b>				
Domy i zakłady pomocy społecznej (bez filii) .....	38	43	44	56
miejsca <sup>b</sup> .....	3518	3835	3932	4208
mieszkańcy <sup>b</sup> .....	3474	3782	3934	4111
Osoby oczekujące na umieszczenie w placówkach opieki społecznej .....	526	1114	280	404
Liczba miejsc w placówkach opieki społecznej na 10 tys. ....	24,6	26,8	27,5	27,7
<b>Świadczenia pomocy społecznej (w ciągu roku)</b>				
Wartość udzielonych świadczeń pomocy społecznej ogółem w mln zł .....	238,2	192,2	128,2	196,3
pomoc pieniężna <sup>c</sup> razem .....	208,3	177,2	84,4	152,5
w tym zasiłki:				
stałe .....	19,8	17,4	26,4	32,4
okresowe .....	23,4	29,1	13,4	39,8
celowe .....	38,4	15,0	16,2	17,4
pomoc niepieniężna <sup>c</sup> razem .....	29,9	15,0	31,7	43,8
w tym:				
schronienie .....	0,03	0,1	0,1	0,7
posiłek .....	9,3	13,7	13,9	24,1
ubranie .....	8,5	0,5	0,4	0,4
Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności .....	774,1	947,7	897,4	1078,2
pomoc pieniężna <sup>c</sup> razem .....	1114,8	1358,9	693,8	1029,3
w tym zasiłki:				
stałe .....	23,9	30,0	66,6	77,9
okresowe .....	260,5	293,2	232,9	302,6
celowe .....	290,1	353,6	363,6	614,3
pomoc niepieniężna <sup>c</sup> razem .....	30,4	27,7	477,3	555,3
w tym:				
schronienie .....	1,0	1,6	1,5	2,3
posiłek .....	306,2	409,5	406,1	493,6
ubranie .....	23,2	27,0	21,5	14,4

a W ciągu roku. b Łącznie z filiami. c W 2000 r. i 2002r. pomoc pieniężna określana jako pomoc materialna, a niepieniężna jako pomoc w formie usług.



TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>SPORT I WYPOCZYNEK</b>				
<b>Kultura (stan w dniu 31 XII)</b>				
Biblioteki (łącznie z filiami) .....	367	358	349	342
Liczba ludności na 1 placówkę biblioteczną w tys. ....	3,9	4,0	4,1	4,2
Księgozbiór w tys. woluminów .....	5499,1	5471,0	5484,1	5475,4
na 1000 ludności .....	3852,2	3830,0	3838,5	3837,3
na 1 czytelnika .....	18,3	19,5	19,4	21,3
Czytelnicy <sup>a</sup> .....	300571	280313	282162	256908
na 1000 ludności .....	210,9	196,6	197,5	180,0
Wypożyczenia księgozbioru na 1 czytelnika .....	18,5	18,6	18,6	18,1
Liczba muzeów i oddziałów .....	18	19	23	23
Liczba ludności na 1 muzeum w tys. ....	79,3	75,2	62,1	62,0
Zwiedzający muzea <sup>a</sup> .....	419761	392985	422412	421330
w tym młodzież szkolna .....	153737	187704	143745	174425
Teatry i instytucje muzyczne .....	4	4	4	4
Liczba ludności na 1 teatr i instytucję muzyczną w tys. ....	356,9	357,1	357,2	356,7
Przedstawienia i koncerty <sup>a</sup> .....	2098	1992	2144	2131
Widzowie i słuchacze na 1000 ludności .....	255	236	214	208
Kina stałe .....	39	30	29	23
Liczba ludności na 1 kino w tys. ....	36,6	47,6	49,3	62,0
Seanse na 1 kino .....	349	401	415	750
Widzowie w kinach na 1000 ludności .....	308	312	400	457
Pozostałe instytucje kultury (domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice) <sup>b</sup> .....	105	124	123	133
impreszy <sup>a</sup> .....	8960	9728	8922	9397
uczestnicy imprez <sup>a</sup> .....	1227039	1559103	1601446	1562368
Liczba ludności na 1 instytucję kultury (domy i ośrodki kultury, kluby i świetlice) w tys. ....	13,6	11,6	11,7	10,7
<b>Sport (stan w dniu 31 XII)</b>				
Kluby sportowe .....	.	282	323	518
członkowie .....	.	23787	26291	35293
ćwiczący ogółem .....	.	21248	22630	32932
mężczyźni .....	.	15958	16925	23766
kobiety .....	.	5290	5705	9166
Trenerzy i instruktorzy sportowi i prowadzący zajęcia sportowe .....	.	716	787	1127
Ćwiczący według dyscyplin:				
sporty zimowe .....	.	.	104	377
w tym narciarstwo klasyczne .....	.	.	48	115
sporty wodne .....	.	.	1587	2033
w tym:				
pływanie .....	.	.	446	844
żeglarstwo (łódzie regatowe) .....	.	.	653	526
sporty walki .....	.	.	2386	2494
w tym karate .....	.	.	771	728
gry zespołowe .....	.	.	13799	20532
w tym:				
piłka nożna (łącznie z halową i plażową) .....	.	.	8378	12379
piłka siatkowa (łącznie z plażową) .....	.	.	2626	4455
pozostałe .....	.	.	5753	7399
w tym lekkoatletyka .....	.	.	1563	2644

a W ciągu roku. b Dane dla lat 1999, 2001, 2003, 2005.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>BEZPIECZEŃSTWO PUBLICZNE</b>				
<b>Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych (w ciągu roku) .....</b>	49413	58604	53476	48926
w tym:				
przestępstwa o charakterze kryminalnym .....	44236	42738	38256	31198
w tym:				
zabójstwo .....	52	73	36	44
uszczerbek na zdrowiu .....	744	819	778	777
udział w bójkę lub pobiciu .....	771	876	847	828
zgwałcenie .....	128	144	118	77
rozbój, kradzież rozbójnicza, wymuszenie rozbójnicze .....	1624	1467	1315	989
kradzież rzeczy .....	10492	10221	10489	8390
kradzież z włamaniem .....	15431	11163	9445	6113
przestępstwa o charakterze gospodarczym .....	2951	5205	4435	5569
przestępstwa drogowe <sup>a</sup> .....	733	7769	8060	9235
pożary i podpalenia .....	98	56	32	67
Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 ludności:				
miasta .....	34,7	41,0	37,4	34,3
miasto .....	42,4	48,0	43,4	41,0
wieś .....	22,9	30,4	28,4	24,3
Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych w % .....	53,1	68,7	66,4	72,9
Wskaźnik udziału przestępstw popełnionych przez nieletnich do przestępstw wykrytych .....	10,0	7,9	7,4	7,9
Dorośli skazani prawomocnie przez sądy powszechne za przestępstwa ścigane z oskarżenia publicznego na 1000 ludności .....	8,4	12,3	19,4	16,2
Wypadki drogowe .....	1965	1779	1989	1635
w tym z winy pieszych .....	339	263	277	197
na 1000 ludności .....	1,4	1,2	1,4	1,1
na 1000 pojazdów samochodowych .....	8,9	5,2	5,1	3,8
Ofiary śmiertelne w wypadkach drogowych .....	280	249	313	244
na 10 tys. ludności .....	2,0	1,7	2,2	1,7
na 10 tys. pojazdów samochodowych .....	12,7	7,3	8,1	5,7
<b>Pożary (w ciągu roku)</b>				
Liczba pożarów ogółem .....	7182	8026	7046	9115
na 10 tys. ludności .....	50,4	56,2	49,3	63,9
<b>POTENCJAŁ I AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA</b>				
<b>Rachunki regionalne</b>				
Produkt krajowy brutto (ceny bieżące) w mln zł....	21722	23052	26839	28153 <sup>b</sup>
w tym wartość dodana brutto (ceny bieżące) w mln zł .....	19324	20386	23853	24804 <sup>b</sup>
rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo ....	1996	1766	2218	2115 <sup>b</sup>
przemysł .....	3852	4021	5394	5449 <sup>b</sup>
budownictwo .....	1323	1097	1154	1321 <sup>b</sup>
usługi rynkowe .....	8705	9578	10662	11253 <sup>b</sup>
usługi nierynkowe .....	3448	3923	4426	4666 <sup>b</sup>
na 1 mieszkańca w zł .....	15238	16136	18790	19709 <sup>b</sup>
Nominalne dochody pierwotne brutto w sektorze gospodarstw domowych w mln zł .....	16414	17258	19152	19865 <sup>b</sup>
Nominalne dochody do dyspozycji brutto w sektorze gospodarstw domowych w mln zł .....	16681	17767	20082	20874 <sup>b</sup>

a Od stycznia 2001 roku prowadzenie pojazdów mechanicznych w stanie nietrzeźwości jest przestępstwem drogowym (art. 178a kk).

b Dane dotyczą 2005 r.

TABL. I. WAŻNIEJSZE DANE O WARUNKACH ŻYCIA W WOJEWÓDZTWIE (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	2000	2002	2004	2006
<b>POTENCJAŁ I AKTYWNOŚĆ EKONOMICZNA (dok.)</b>				
<b>Rachunki samorządowe</b>				
Dochody jednostek samorządu terytorialnego ogółem w mln zł.....	2693,9	3047,4	3471,3	4412,0
na 1 mieszkańca.....	1890	2133	2430	3092
Wydatki jednostek samorządu terytorialnego ogółem w mln zł.....	2799,6	3137,4	3526,7	4578,8
na 1 mieszkańca.....	1964	2196	2469	3208
Dochody gmin <sup>a</sup> w mln zł.....	1370,9	1581,2	1844,6	2398,2
na 1 mieszkańca w zł.....	1203	1403	1636	2131
Wydatki gmin <sup>a</sup> w mln zł.....	1427,2	1616,3	1874,3	2440,2
na 1 mieszkańca w zł.....	1253	1434	1663	2168
Dochody miast na prawach powiatu w mln zł.....	566,5	645,8	721,8	879,0
na 1 mieszkańca w zł.....	1932	2144	2397	2913
Wydatki miast na prawach powiatu w mln zł.....	587,6	655,1	738,4	929,1
na 1 mieszkańca w zł.....	2003	2175	2452	3079
Dochody powiatów w mln zł.....	634,0	650,3	651,1	793,9
na 1 mieszkańca w zł.....	557	577	578	705
Wydatki powiatów w mln zł.....	647,8	697,7	657,7	830,2
na 1 mieszkańca w zł.....	569	619	583	738
Dochody województwa w mln zł.....	122,5	170,1	253,9	340,8
na 1 mieszkańca w zł.....	86	119	178	239
Wydatki województwa w mln zł.....	137,1	168,3	256,3	379,2
na 1 mieszkańca w zł.....	96	118	179	266
<b>Podmioty gospodarcze (stan w dniu 31 XII)</b>				
Liczba podmiotów gospodarczych zarejestrowanych w rejestrze REGON ogółem ....	102633	107891	108910	111311
według wybranych form prawnych:				
przesiębiorstwa państwowe.....	74	61	56	23
spółki handlowe.....	3591	4524	4935	5239
w tym z udziałem kapitału zagranicznego.....	733	779	829	881
osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą.....	80013	82293	81854	82770
w tym według rodzaju prowadzonej działalności:				
przemysł.....	10081	10056	9873	10114
budownictwo.....	10007	9643	9617	10555
usługi rynkowe.....	69059	73830	74095	74693
usługi nierynkowe.....	8036	9640	10540	10975
Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON na 1000 ludności.....	71,9	75,5	76,2	78,0
Podmioty nowo zarejestrowane w rejestrze REGON.....	.	10104	8659	10816
Podmioty wyrejestrowane z rejestru REGON.....	.	6590	8670	9386

a Bez gmin mających również status miasta na prawach powiatów.

TABL. II. POWIATY NA TLE WOJEWÓDZTWA W 2006 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia w km <sup>2</sup> (1 I 2007 r.)	Ludność (stan w dniu 31 XII)		Przyrost naturalny	Saldo migracji ogółem na 1000 ludności	Pracujący w gospodarce narodowej <sup>a,b</sup> na 1000 ludności	Stopa bezrobocia <sup>a</sup> w %
		ogółem	na 1 km <sup>2</sup>				
<b>WOJEWÓDZTWO .....</b>	<b>24173</b>	<b>1426883</b>	<b>59,0</b>	<b>2494</b>	<b>-3,5</b>	<b>230</b>	<b>23,6</b>
<b>Podregion elbląski .....</b>	<b>7496</b>	<b>530616</b>	<b>70,8</b>	<b>946</b>	<b>-4,0</b>	<b>227</b>	<b>24,2</b>
Powiaty:							
braniewski .....	1202	43531	36,2	-7	-7,1	174	36,7
działdowski .....	954	65025	68,2	114	-3,3	230	23,3
elbląski .....	1416	56466	39,9	84	-2,4	198	29,3
iławski .....	1385	89946	64,9	347	-4,1	278	20,1
nowomiejski .....	694	43509	62,7	203	-3,3	225	25,8
ostródzki .....	1766	105154	59,5	267	-5,7	209	28,0
Miasto na prawach powiatu:							
Elbląg .....	80	126985	1590,9	-62	-2,5	233	17,9
<b>Podregion olsztyński .....</b>	<b>10331</b>	<b>612381</b>	<b>59,3</b>	<b>1043</b>	<b>-3,1</b>	<b>244</b>	<b>20,8</b>
Powiaty:							
bartoszycki .....	1307	61219	46,8	70	-8,1	197	34,7
kętrzyński .....	1213	66285	54,6	-19	-9,0	192	30,6
lidzbarski .....	925	42823	46,3	-29	-6,5	201	32,4
mragowski .....	1065	50046	47,0	107	-3,4	227	25,4
nidzicki .....	961	33892	35,3	58	-4,8	203	25,3
olsztyński .....	2838	113848	40,1	286	2,6	199	23,8
szczycieński .....	1933	69327	35,9	208	-6,1	201	27,7
Miasto na prawach powiatu:							
Olsztyn .....	88	174941	1980,5	362	-0,1	350	6,8
<b>Podregion elcki .....</b>	<b>6346</b>	<b>283886</b>	<b>44,7</b>	<b>505</b>	<b>-3,8</b>	<b>204</b>	<b>28,9</b>
Powiaty:							
elcki .....	1113	85020	76,4	203	-0,3	220	25,8
giżycki .....	1120	56816	50,8	32	-4,0	201	29,1
gołdapski .....	772	26649	34,5	63	-7,6	208	31,1
olecki .....	874	34367	39,3	99	-5,0	231	24,2
piski .....	1775	57563	32,4	162	-5,2	174	32,7
węgorzewski .....	693	23471	33,9	-54	-5,6	185	35,8

a Stan w dniu 31 XII b Bez jednostek o liczbie pracujących do 9 osób, łącznie z rolnictwem indywidualnym.

TABL. II. POWIATY NA TLE WOJEWÓDZTWA W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku w % zarejestrowanych bezrobotnych	Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto <sup>a</sup> w zł	Ludność korzystająca <sup>a</sup> z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem	Lesistość <sup>b</sup> w %	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona <sup>b</sup> w % powierzchni ogółem	Przeciętna liczba mieszkań na 1000 ludności <sup>b</sup>	Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania <sup>b</sup> w m <sup>2</sup>
<b>WOJEWÓDZTWO .....</b>	<b>82,2</b>	<b>2218,32</b>	<b>70,2</b>	<b>30,2</b>	<b>46,3</b>	<b>324</b>	<b>65,1</b>
<b>Podregion elbląski .....</b>	<b>82,0</b>	<b>2026,42</b>	<b>68,2</b>	<b>24,8</b>	<b>42,1</b>	<b>313</b>	<b>65,6</b>
Powiaty:							
braniewski .....	86,1	2099,03	69,5	24,1	30,3	313	64,1
działdowski .....	79,5	1973,47	62,6	28,3	37,4	307	71,4
elbląski .....	84,6	1950,03	38,4	18,3	40,8	293	70,2
iławski .....	80,6	1903,96	60,6	26,3	43,1	295	69,6
nowomiejski .....	80,3	1824,65	36,0	20,9	34,9	292	75,4
ostródzki .....	82,0	1982,54	68,6	28,7	55,8	314	64,7
Miasto na prawach powiatu:							
Elbląg .....	80,9	2217,57	100,0	26,2	44,8	345	57,1
<b>Podregion olsztyński .....</b>	<b>82,6</b>	<b>2395,32</b>	<b>72,3</b>	<b>33,4</b>	<b>42,0</b>	<b>334</b>	<b>64,5</b>
Powiaty:							
bartoszycki .....	85,7	1981,20	64,3	21,7	19,7	326	62,4
kętrzyński .....	82,6	1894,81	64,1	16,0	21,7	339	59,5
lidzbarski .....	83,0	1856,80	66,2	26,5	24,2	333	64,2
mrągowski .....	77,4	2022,52	64,5	31,2	60,3	329	70,4
nidzicki .....	82,4	1865,70	71,7	38,3	57,9	302	65,9
olsztyński .....	80,4	2041,68	52,5	37,3	54,0	298	75,8
szczycieński .....	81,6	2100,15	59,5	49,1	44,2	295	69,9
Miasto na prawach powiatu:							
Olsztyn .....	87,0	2741,54	99,9	21,6	5,7	380	57,8
<b>Podregion ełcki .....</b>	<b>81,8</b>	<b>2051,97</b>	<b>69,5</b>	<b>31,3</b>	<b>58,2</b>	<b>322</b>	<b>65,5</b>
Powiaty:							
ełcki .....	79,7	2067,67	75,2	21,7	49,6	323	62,0
giżycki .....	82,9	2021,24	72,9	25,3	63,8	339	66,4
gołdapski .....	80,6	1793,58	70,8	31,5	78,5	316	67,6
olecki .....	80,9	2070,33	64,9	25,3	40,0	314	68,6
piski .....	86,5	2220,25	65,0	48,4	57,9	307	66,1
węgorzewski .....	83,8	1963,52	56,7	20,3	63,8	335	67,5

a Na podstawie szacunków. b Stan w dniu 31 XII.

TABL. II. POWIATY NA TLE WOJEWÓDZTWA W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000		Ludność w % ludności ogółem korzystająca <sup>a</sup> z sieci			Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogółem <sup>b</sup> w km	Samochody osobowe zarejestrowane <sup>ab</sup> na 1000 ludności
	ludności	zawartych małżeństw	wodociągowej	kanalizacyjnej	gazowej		
<b>WOJEWÓDZTWO .....</b>	<b>3,1</b>	<b>532</b>	<b>88,0</b>	<b>64,6</b>	<b>44,5</b>	<b>37,2</b>	<b>302</b>
<b>Podregion elbląski .....</b>	<b>2,0</b>	<b>331</b>	<b>89,2</b>	<b>62,1</b>	<b>42,0</b>	<b>47,4</b>	<b>309</b>
Powiaty:							
braniewski .....	1,5	268	81,6	60,9	-	32,3	302
działdowski .....	2,1	290	81,9	50,7	44,7	48,8	312
elbląski .....	1,0	290	85,6	35,2	1,7	53,0	331
iławski .....	3,3	532	92,5	58,1	35,8	49,6	318
nowomiejski .....	1,4	224	76,4	27,9	-	60,7	345
ostródzki .....	2,3	373	89,8	62,0	40,6	38,1	303
Miasto na prawach powiatu:							
Elbląg .....	1,6	282	98,7	94,9	92,8	207,6	288
<b>Podregion olsztyński .....</b>	<b>3,9</b>	<b>684</b>	<b>88,2</b>	<b>67,2</b>	<b>49,2</b>	<b>34,3</b>	<b>297</b>
Powiaty:							
bartoszycki .....	0,7	109	88,6	60,2	43,4	35,4	311
kętrzyński .....	1,7	291	91,5	65,4	48,3	36,8	237
lidzbarski .....	1,3	205	85,5	60,6	19,7	29,2	293
mragowski .....	3,0	524	87,7	61,6	44,2	39,1	313
nidzicki .....	1,2	194	82,5	52,5	35,1	38,3	289
olsztyński .....	4,6	781	81,5	49,8	17,6	29,0	322
szczycieński .....	2,7	447	81,2	50,5	36,5	29,5	262
Miasto na prawach powiatu:							
Olsztyn .....	7,4	1439	95,7	94,3	88,7	208,0	311
<b>Podregion ełcki .....</b>	<b>3,5</b>	<b>598</b>	<b>85,5</b>	<b>63,6</b>	<b>39,1</b>	<b>30,0</b>	<b>300</b>
Powiaty:							
ełcki .....	5,3	959	88,6	70,9	51,3	31,8	245
giżycki .....	2,9	517	88,5	68,4	53,9	30,5	332
gołdapski .....	1,0	151	83,9	59,6	-	27,9	344
olecki .....	1,7	261	80,3	60,2	37,3	35,9	290
piski .....	4,0	693	82,1	56,5	24,4	25,2	326
węgorzewski .....	2,5	448	85,0	52,7	42,2	33,0	349

a Dane szacunkowe. b Stan w dniu 31 XII.

TABL. II. POWIATY NA TLE WOJEWÓDZTWA W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	Liczba ludności na 1		Miejsca w domach i zakładach opieki społecznej <sup>b</sup>	Liczba widzów w kinach stałych na 1000 ludności	Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 ludności	Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych w %	Przestępstwa drogowe na 1000 ludności
		ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej <sup>a</sup>	aptekę					
<b>WOJEWÓDZTWO .....</b>	<b>507</b>	<b>1543</b>	<b>4065</b>	<b>4208</b>	<b>457</b>	<b>34,3</b>	<b>72,9</b>	<b>6,5</b>
<b>Podregion elbląski .....</b>	<b>492</b>	<b>1811</b>	<b>4211</b>	<b>1259</b>	<b>94</b>	<b>31,6</b>	<b>74,3</b>	<b>5,5</b>
Powiaty:								
braniewski .....	482	1501	3957	83	x	34,8	84,2	8,3
działdowski .....	463	1667	4645	99	117	27,0	82,5	7,8
elbląski .....	348	1661	7058	200	24	33,7 <sup>c</sup>	70,2 <sup>c</sup>	4,0 <sup>c</sup>
iławski .....	431	2901	3102	236	71	30,6	79,5	4,5
nowomiejski .....	334	2559	7252	48	70	24,0	85,1	7,4
ostródzki .....	495	2062	4572	303	119	33,5	65,9	5,7
Miasto na prawach powiatu:								
Elbląg .....	722	1380	3628	290	152	.	.	.
<b>Podregion olsztyński .....</b>	<b>545</b>	<b>1414</b>	<b>3711</b>	<b>2001</b>	<b>899</b>	<b>35,3</b>	<b>69,9</b>	<b>6,1</b>
Powiaty:								
bartoszycki .....	458	1360	3401	224	x	28,7	77,3	5,2
kętrzyński .....	523	1143	5099	88	138	31,7	82,2	7,6
lidzbarski .....	486	1529	5353	33	77	29,2	76,7	6,7
mrągowski .....	432	1353	3575	178	26	36,0	73,7	5,8
nidzicki .....	378	1474	4842	24	31	41,2	88,2	9,1
olsztyński .....	473	2033	4950	727	59	36,2 <sup>c</sup>	61,7 <sup>c</sup>	4,8 <sup>c</sup>
szczycieński .....	472	1874	4078	201	x	41,5	72,1	9,6
Miasto na prawach powiatu:								
Olsztyn .....	782	1174	2691	526	3026	.	.	.
<b>Podregion ełcki .....</b>	<b>457</b>	<b>1427</b>	<b>4731</b>	<b>948</b>	<b>181</b>	<b>37,0</b>	<b>76,7</b>	<b>8,9</b>
Powiaty:								
ełcki .....	486	1024	4475	417	409	35,3	81,4	8,6
giżycki .....	519	1833	5165	130	107	40,9	67,7	7,7
gołdapski .....	413	2221	3807	-	x	41,3	83,2	10,4
olecki .....	394	2455	2864	52	286	36,7	76,4	8,1
piski .....	435	1371	11513	40	x	36,2	80,8	11,0
węgorzewski .....	409	1381	3912	309	40	31,3	65,3	7,4

a Łącznie z praktykami lekarskimi    b Łącznie z filiami.    c Łącznie z miastami na prawach powiatu.



TABL. II. POWIATY NA TLE WOJEWÓDZTWA W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Dochody budżetów powiatów i miast na prawach powiatu	Wydatki budżetów powiatów i miast na prawach powiatu					
		ogółem	w tym na:				
			transport i łączność	gospodarkę mieszkaniową	oświatę i wycho- wanie	ochronę zdrowia	pomoc społeczną
na 1 mieszkańca w zł							
<b>WOJEWÓDZTWO .....</b>	<b>1172</b>	<b>1233</b>	<b>181</b>	<b>23</b>	<b>398</b>	<b>37</b>	<b>206</b>
<b>Podregion elbląski</b>							
Powiaty:							
braniewski .....	700	704	49	1	204	35	119
działdowski .....	526	522	40	2	184	24	64
elbląski .....	673	684	70	2	163	57	156
iławski .....	618	702	79	1	269	71	88
nowomiejski .....	540	575	76	12	141	41	83
ostródzki .....	714	739	86	3	282	19	84
Miasto na prawach powiatu:							
Elbląg .....	2909	3308	748	198	851	36	536
<b>Podregion olsztyński</b>							
Powiaty:							
bartoszycki .....	692	712	37	0	249	26	152
kętrzyński .....	780	804	48	5	329	22	81
lidzbarski .....	831	777	43	0	300	27	80
mrągowski .....	693	711	76	3	264	23	127
nidzicki .....	739	776	102	0	308	20	64
olsztyński .....	612	679	144	3	120	22	229
szczycieński .....	756	799	132	1	232	51	159
Miasto na prawach powiatu:							
Olsztyn .....	2916	2912	393	29	1052	50	486
<b>Podregion elcki</b>							
Powiaty:							
elcki .....	794	818	70	1	341	18	166
giżycki .....	748	754	50	0	268	23	125
gołdapski .....	644	727	58	1	211	51	102
olecki .....	1017	1018	127	21	319	83	123
piski .....	651	705	88	0	302	44	44
węgorzewski .....	1095	1229	274	0	194	39	352

TABL. II. POWIATY NA TLE WOJEWÓDZTWA W 2006 R. (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Podmioty gospodarki narodowej <sup>a</sup> zarejestrowane w rejestrze REGON	Podmioty ogółem	Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą	Spółki handlowe	spółki handlowe z udziałem kapitału zagranicznego
		na 10 tys. ludności			
<b>WOJEWÓDZTWO .....</b>	<b>111311</b>	<b>780,1</b>	<b>580,1</b>	<b>5239</b>	<b>881</b>
<b>Podregion elbląski .....</b>	<b>37810</b>	<b>712,6</b>	<b>529,8</b>	<b>1637</b>	<b>271</b>
Powiaty:					
braniewski .....	2957	679,3	465,6	112	12
działdowski .....	3586	551,5	433,2	104	25
elbląski .....	3406	603,2	438,8	179	43
iławski .....	5843	649,6	501,9	239	27
nowomiejski .....	2491	572,5	461,1	65	11
ostródzki .....	7515	714,7	523,1	301	65
Miasto na prawach powiatu:					
Elbląg .....	12012	945,9	690,6	637	88
<b>Podregion olsztyński .....</b>	<b>51270</b>	<b>837,2</b>	<b>617,5</b>	<b>2831</b>	<b>493</b>
Powiaty:					
bartoszycki .....	3482	568,8	424,9	144	34
kętrzyński .....	4183	631,1	465,4	99	26
lidzbarski .....	3159	737,7	524,5	98	18
mrągowski .....	4477	894,6	697,6	204	70
nidzicki .....	2071	611,1	451,1	82	9
olsztyński .....	8098	711,3	538,8	388	67
szczycieński .....	4853	700,0	547,7	164	35
Miasto na prawach powiatu:					
Olsztyn .....	20947	1197,4	853,4	1652	234
<b>Podregion elcki .....</b>	<b>22231</b>	<b>783,1</b>	<b>593,4</b>	<b>771</b>	<b>117</b>
Powiaty:					
elcki .....	6135	721,6	551,3	222	25
giżycki .....	5270	927,6	700,2	199	38
gołdapski .....	2084	890,1	689,3	80	9
olecki .....	3059	727,6	558,7	107	15
piski .....	4188	782,0	585,0	94	11
węgorzewski .....	1495	637,0	441,4	69	19

a Stan w dniu 31 XII.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R.

WYSZCZEGÓLNIENIE	Powierzchnia (stan w dniu 1 I 2007)		Ludność (stan w dniu 31 XII)				
	w km <sup>2</sup>	lokata	ogółem	lokata	z liczby ogółem w % - w wieku		
					przedpro- dukcyjnym	produkcyj- nym	poproduk- cyjnym
<b>Polska.....</b>	<b>312679</b>	<b>x</b>	<b>38125479</b>	<b>x</b>	<b>20,1</b>	<b>64,2</b>	<b>15,7</b>
Dolnośląskie .....	19947	7	2882317	5	18,5	65,8	15,7
Kujawsko-pomorskie.....	17972	10	2066371	10	20,9	64,4	14,7
Lubelskie .....	25122	3	2172766	8	21,0	62,3	16,7
Lubuskie .....	13988	13	1008520	16	20,5	65,7	13,8
Łódzkie.....	18219	9	2566198	6	18,5	63,9	17,6
Małopolskie .....	15183	12	3271206	4	21,3	63,0	15,7
Mazowieckie.....	35558	1	5171702	1	19,3	63,7	17,0
Opolskie.....	9412	16	1041941	15	18,9	65,0	16,1
Podkarpackie .....	17845	11	2097564	9	22,3	62,6	15,1
Podlaskie.....	20187	6	1196101	14	21,0	62,3	16,8
Pomorskie .....	18310	8	2203595	7	21,3	64,5	14,2
Śląskie.....	12334	14	4669137	2	18,4	65,5	16,1
Świętokrzyskie.....	11710	15	1279838	13	20,0	62,8	17,2
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>24173</b>	<b>4</b>	<b>1426883</b>	<b>12</b>	<b>21,9</b>	<b>64,5</b>	<b>13,6</b>
Wielkopolskie.....	29827	2	3378502	3	21,1	64,8	14,1
Zachodniopomorskie .....	22892	5	1692838	11	19,9	65,8	14,3

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność (dok.) (stan w dniu 31 XII)				Przeciętne trwanie życia	
	wskaźnik obciążenia demograficznego		na 1 km <sup>2</sup>		mężczyźni	kobiety
	%	lokata	ogółem	lokata		
<b>Polska.....</b>	<b>55,7</b>	<b>x</b>	<b>122</b>	<b>x</b>	<b>70,9</b>	<b>79,6</b>
Dolnośląskie .....	51,9	1	145	3	70,3	79,1
Kujawsko-pomorskie.....	55,2	9	115	8	70,6	79,3
Lubelskie .....	60,6	15	86	12	70,3	80,2
Lubuskie .....	52,2	3	72	14	70,4	78,9
Łódzkie.....	56,5	10	141	5	68,5	78,6
Małopolskie .....	58,7	12	215	2	72,5	80,5
Mazowieckie.....	57,0	11	145	4	71,4	80,1
Opolskie.....	53,7	5	111	10	71,8	79,9
Podkarpackie .....	59,8	14	118	7	72,6	80,8
Podlaskie.....	60,6	16	59	15	71,0	80,5
Pomorskie .....	54,9	7	120	6	76,7	79,8
Śląskie.....	52,7	4	379	1	70,5	78,8
Świętokrzyskie.....	59,1	13	109	11	70,9	80,3
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>55,0</b>	<b>8</b>	<b>59</b>	<b>16</b>	<b>70,1</b>	<b>79,5</b>
Wielkopolskie.....	54,4	6	113	9	71,4	79,3
Zachodniopomorskie .....	52,0	2	74	13	70,5	79,1

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Małżeń- stwa	Rozwody	Urodzenia żywe	Zgony		Przyrost naturalny	lokata
				ogółem	w tym niemowląt <sup>a</sup>		
na 1000 ludności							
<b>Polska.....</b>	<b>5,9</b>	<b>1,9</b>	<b>9,8</b>	<b>9,7</b>	<b>6,0</b>	<b>0,1</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	5,7	2,6	9,2	10,1	6,9	-0,9	13
Kujawsko-pomorskie .....	6,2	2,1	10,2	9,5	5,7	0,7	7
Lubelskie .....	6,2	0,9	9,8	10,4	6,4	-0,5	10
Lubuskie .....	5,8	2,4	10,3	9,2	6,5	1,1	6
Łódzkie.....	5,6	2,1	9,1	12,2	5,5	-3,1	16
Małopolskie .....	6,0	1,5	10,0	8,8	5,4	1,2	5
Mazowieckie.....	5,8	1,9	10,2	10,1	5,0	0,1	9
Opolskie.....	5,4	2,0	8,1	9,0	5,4	-0,9	14
Podkarpackie .....	6,0	1,1	9,6	8,3	7,0	1,3	4
Podlaskie.....	5,7	1,5	9,2	9,9	6,2	-0,7	11
Pomorskie .....	6,3	2,0	11,0	8,5	5,5	2,5	1
Śląskie.....	6,0	2,3	9,1	9,9	7,3	-0,8	12
Świętokrzyskie.....	6,1	0,7	8,8	10,7	5,0	-1,9	15
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>5,9</b>	<b>2,4</b>	<b>10,5</b>	<b>8,8</b>	<b>5,0</b>	<b>1,7</b>	<b>2</b>
Wielkopolskie.....	6,1	1,6	10,8	9,2	6,1	1,7	3
Zachodniopomorskie .....	5,8	2,7	9,7	9,3	6,6	0,4	8

a Na 1000 urodzeń żywych.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Współ- czynnik dzietności	Saldo migracji		Współczynnik aktywności zawodowej w %		Wskaźnik zatrudnienia w%	
		ogółem	na 1000 ludności	ogółem	lokata	ogółem	lokata
<b>Polska.....</b>	<b>1,267</b>	<b>-36134</b>	<b>-0,9</b>	<b>54,0</b>	<b>x</b>	<b>46,5</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	1,179	-3626	-1,3	54,1	7	44,9	12
Kujawsko-pomorskie .....	1,308	-3587	-1,7	52,8	12	44,3	13
Lubelskie .....	1,330	-6593	-3,0	55,9	2	48,8	2
Lubuskie .....	1,299	-1594	-1,6	53,0	10	45,7	10
Łódzkie.....	1,219	-2909	-1,1	54,4	6	47,1	6
Małopolskie .....	1,279	1292	0,4	55,0	4	48,1	4
Mazowieckie.....	1,314	15445	3,0	56,9	1	49,9	1
Opolskie.....	1,039	-4798	-4,6	52,8	11	45,8	9
Podkarpackie .....	1,243	-3990	-1,9	54,0	8	46,7	7
Podlaskie.....	1,244	-2838	-2,4	54,0	9	47,8	5
Pomorskie .....	1,394	-934	-0,4	52,8	13	45,6	11
Śląskie.....	1,173	-12189	-2,6	51,1	15	43,9	14
Świętokrzyskie.....	1,191	-3483	2,7	55,0	5	46,5	8
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>1,358</b>	<b>-5055</b>	<b>-3,5</b>	<b>51,4</b>	<b>14</b>	<b>43,2</b>	<b>15</b>
Wielkopolskie.....	1,344	527	0,2	55,3	3	48,3	3
Zachodniopomorskie .....	1,251	-1802	-1,1	50,8	16	42,1	16

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Pracujący w gospodarce narodowej na 1000 ludności		Struktura pracujących w gospodarce narodowej w %			
	osoby	lokata	rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	przemysł i budownictwo	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
<b>Polska.....</b>	<b>338</b>	<b>x</b>	<b>16,6</b>	<b>28,5</b>	<b>37,0</b>	<b>17,9</b>
Dolnośląskie .....	318	10	8,2	32,4	40,1	19,4
Kujawsko-pomorskie .....	323	8	17,7	29,9	34,2	18,3
Lubelskie .....	341	5	37,6	18,2	25,5	18,7
Lubuskie .....	300	13	9,1	32,5	38,7	19,7
Łódzkie .....	359	3	20,9	29,4	32,9	16,7
Małopolskie .....	321	9	17,6	26,6	36,8	19,0
Mazowieckie.....	409	1	15,2	22,0	46,6	16,3
Opolskie.....	290	15	16,7	30,3	33,6	19,5
Podkarpackie .....	312	12	24,3	28,4	28,4	18,9
Podlaskie.....	330	7	35,3	19,3	27,1	18,3
Pomorskie .....	313	11	9,0	30,9	40,9	19,1
Śląskie.....	331	6	4,6	38,0	39,9	17,5
Świętokrzyskie.....	346	4	32,5	23,1	27,6	16,8
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>285</b>	<b>16</b>	<b>16,6</b>	<b>29,7</b>	<b>32,9</b>	<b>20,8</b>
Wielkopolskie.....	372	2	16,7	32,6	35,3	15,3
Zachodniopomorskie .....	295	14	9,0	28,1	42,1	20,7

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Stopa bezrobocia <sup>a</sup> w %		Udział bezrobotnych mieszkających na wsi w % zarejestrowa- nych bezrobotnych <sup>a</sup>		Udział bezrobotnych bez prawa do zasiłku w % zarejestrowa- nych bezrobotnych <sup>a</sup>		Przeciętne miesięczne wynagrodzenie brutto w zł	
		lokata		lokata		lokata		lokata
<b>Polska.....</b>	<b>14,8</b>	<b>x</b>	<b>43,5</b>	<b>x</b>	<b>86,5</b>	<b>x</b>	<b>2475,88</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	16,6	11	34,7	2	85,1	6	2455,97	4
Kujawsko-pomorskie .....	19,2	14	45,4	8	83,9	5	2147,05	11
Lubelskie .....	15,5	8	54,5	14	91,9	16	2173,08	10
Lubuskie .....	19,0	13	43,5	7	83,6	3	2111,25	15
Łódzkie .....	14,7	6	35,3	3	86,0	8	2143,06	12
Małopolskie .....	11,3	1	53,6	13	88,3	11	2302,05	5
Mazowieckie.....	11,8	3	43,4	6	87,0	9	3166,02	1
Opolskie.....	16,2	9	46,4	9	87,1	10	2225,47	7
Podkarpackie .....	16,4	10	63,4	16	89,4	15	2088,85	16
Podlaskie.....	13,3	5	36,6	4	89,4	14	2186,74	9
Pomorskie .....	15,3	7	46,9	11	83,4	2	2472,38	3
Śląskie.....	12,7	4	18,8	1	88,8	13	2560,33	2
Świętokrzyskie.....	17,7	12	55,5	15	88,8	12	2118,00	14
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>23,6</b>	<b>16</b>	<b>50,8</b>	<b>12</b>	<b>82,2</b>	<b>1</b>	<b>2118,29</b>	<b>13</b>
Wielkopolskie.....	11,7	2	46,5	10	85,3	7	2262,75	6
Zachodniopomorskie .....	21,5	15	40,9	5	83,9	4	2225,27	8

a Stan w dniu 31 XII.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przeciętna miesięczna emerytura i renta z pozarolniczego systemu ubezpieczeń społecznych w zł		Przeciętna miesięczna emerytura i renta rolników indywidualnych w zł		Przeciętny miesięczny dochód rozporządzalny na 1 osobę w gospodarstwach domowych w zł	
		lokata		lokata		lokata
<b>Polska.....</b>	<b>1260,84</b>	<b>x</b>	802,52	<b>x</b>	<b>834,68</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	1237,77	3	890,68	14	852,98	3
Kujawsko-pomorskie.....	1115,52	10	792,86	8	771,08	11
Lubelskie .....	1063,28	15	792,28	7	725,10	14
Lubuskie .....	1090,54	13	906,13	15	842,29	5
Łódzkie.....	1133,48	9	785,74	6	836,90	6
Małopolskie .....	1176,56	6	777,26	4	765,10	12
Mazowieckie.....	1240,10	2	762,19	1	1048,80	1
Opolskie.....	1182,57	5	851,10	12	794,90	10
Podkarpackie .....	1028,42	16	767,03	3	646,76	16
Podlaskie.....	1099,84	11	764,69	2	816,10	8
Pomorskie .....	1210,28	4	801,38	10	910,51	2
Śląskie.....	1534,59	1	1016,66	16	847,92	4
Świętokrzyskie.....	1085,24	14	779,49	5	698,44	15
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>1098,71</b>	<b>12</b>	<b>799,84</b>	<b>9</b>	<b>746,49</b>	<b>13</b>
Wielkopolskie.....	1149,42	8	803,14	11	814,16	9
Zachodniopomorskie .....	1172,20	7	863,39	13	834,75	7

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odsetek osób w gospodarstwach domowych znajdujących się poniżej <sup>a</sup> :				Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w	
	minimum egzystencji	lokata	ustawowej granicy ubóstwa	lokata	samochód osobowy	lokata
<b>Polska.....</b>	<b>12,3</b>	<b>x</b>	<b>18,1</b>	<b>x</b>	49,5	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	13,4	10	18,7	7	43,9	14
Kujawsko-pomorskie.....	13,2	9	21,3	13	46,2	13
Lubelskie .....	14,2	12	20,4	12	48,7	9
Lubuskie .....	8,8	2	14,6	3	52,5	4
Łódzkie.....	10,0	5	15,1	5	48,4	10
Małopolskie .....	11,3	6	17,4	6	52,1	5
Mazowieckie.....	9,8	3	14,8	4	50,4	7
Opolskie.....	8,4	1	12,0	1	55,1	2
Podkarpackie .....	14,9	14	22,6	14	53,8	3
Podlaskie.....	13,6	11	19,4	9	46,7	12
Pomorskie .....	14,9	13	20,4	11	47,3	11
Śląskie.....	9,9	4	14,2	2	50,3	8
Świętokrzyskie.....	16,2	15	24,0	15	51,0	6
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>18,8</b>	<b>16</b>	<b>25,1</b>	<b>16</b>	<b>43,0</b>	<b>16</b>
Wielkopolskie.....	13,0	7	19,9	10	56,6	1
Zachodniopomorskie .....	13,1	8	19,0	8	43,6	15

a – Dane za 2005 r.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Odsetek gospodarstw domowych wyposażonych w (dok.)				Wskaźnik cen towarów i usług konsumpcyjnych (2005=100)	
	komputer osobisty	lokata	w tym z dostępem do Internetu			
			lokata	lokata		lokata
<b>Polska.....</b>	<b>43,7</b>	<b>x</b>	<b>28,4</b>	<b>x</b>	<b>101,0</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	43,3	7	28,4	6	101,2	2
Kujawsko-pomorskie.....	38,7	12	20,8	14	100,9	9
Lubelskie .....	37,0	15	19,4	15	100,8	12
Lubuskie .....	47,2	4	31,1	5	101,1	5
Łódzkie.....	41,2	10	25,4	10	101,2	3
Małopolskie .....	47,6	3	32,5	3	101,1	6
Mazowieckie.....	48,0	2	32,5	4	101,1	7
Opolskie.....	41,4	9	23,9	12	101,2	4
Podkarpackie .....	40,8	11	24,8	11	101,3	1
Podlaskie.....	38,6	13	28,0	7	100,9	10
Pomorskie .....	50,6	1	37,3	1	100,7	14
Śląskie.....	46,0	5	33,9	2	100,8	13
Świętokrzyskie.....	34,4	16	18,2	16	101,1	8
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>37,2</b>	<b>14</b>	<b>22,1</b>	<b>13</b>	<b>100,6</b>	<b>16</b>
Wielkopolskie.....	45,3	6	26,7	9	100,7	15
Zachodniopomorskie .....	42,7	8	27,6	8	100,9	11

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ceny detaliczne wybranych dóbr i usług w zł					Powierzchnia sprzedażowa sklepów na 1 mieszkańca w m <sup>2</sup>
	chleb mieszany pszenno-żytni za 0,5 kg	mleko o zaw. tł. 3-3,5% za 1 l	benzyna silnikowa „Euro-Super” za 1 l	opłata za ciepłą wodę za 1 m <sup>3</sup>	wizyta u lekarza specjalisty II stopnia	
<b>Polska.....</b>	<b>1,36</b>	<b>2,42</b>	<b>4,00</b>	<b>14,32</b>	<b>52,10</b>	<b>0,76</b>
Dolnośląskie .....	1,43	2,38	3,98	13,29	50,32	0,78
Kujawsko-pomorskie.....	1,29	2,44	3,99	14,74	48,46	0,77
Lubelskie .....	1,28	2,42	4,03	16,09	49,84	0,70
Lubuskie .....	1,32	2,35	4,01	15,89	51,85	0,88
Łódzkie.....	1,30	2,37	3,99	13,22	51,11	0,74
Małopolskie .....	1,62	2,40	4,02	12,95	50,96	0,71
Mazowieckie.....	1,41	2,51	4,04	14,53	58,42	0,76
Opolskie.....	1,53	2,47	3,98	12,07	55,36	0,68
Podkarpackie .....	1,30	2,41	4,03	15,30	49,09	0,71
Podlaskie.....	1,23	2,48	4,04	14,07	52,00	0,69
Pomorskie .....	1,18	2,30	3,99	14,87	53,79	0,79
Śląskie.....	1,55	2,32	3,91	13,62	51,39	0,74
Świętokrzyskie.....	1,11	2,44	4,07	14,63	53,61	0,64
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>1,29</b>	<b>2,52</b>	<b>4,04</b>	<b>14,18</b>	<b>48,70</b>	<b>0,81</b>
Wielkopolskie.....	1,37	2,45	3,98	13,55	54,17	0,84
Zachodniopomorskie .....	1,43	2,45	4,03	15,90	50,31	0,81



TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ludność korzystająca <sup>a</sup> z oczyszczalni ścieków w % ludności ogółem		Ścieki przemysłowe i komunalne oczyszczane w % ścieków wymagających oczyszczania	Odpady (z wyłączeniem komunalnych) wytworzone na 1 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej w t	
		lokata			lokata
<b>Polska.....</b>	<b>61,4</b>	<b>x</b>	<b>92,1</b>	<b>395</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	74,6	2	96,5	1764	15
Kujawsko-pomorskie.....	66,3	5	100,0	116	5
Lubelskie .....	51,9	14	97,7	194	10
Lubuskie .....	64,7	7	91,7	51	3
Łódzkie.....	65,1	6	92,7	226	12
Małopolskie.....	53,2	13	99,2	572	14
Mazowieckie.....	49,0	16	78,2	162	9
Opolskie.....	59,0	11	96,7	196	11
Podkarpackie .....	54,3	12	93,1	75	4
Podlaskie.....	62,8	8	99,6	47	2
Pomorskie.....	78,8	1	92,8	139	7
Śląskie.....	68,3	4	86,0	3379	16
Świętokrzyskie.....	49,4	15	92,7	135	6
<b>Warmińsko-mazurskie ....</b>	<b>70,2</b>	<b>3</b>	<b>97,4</b>	<b>31</b>	<b>1</b>
Wielkopolskie.....	61,1	9	98,6	146	8
Zachodniopomorskie .....	60,4	10	84,7	305	13

a Na podstawie szacunków.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Emisja zanieczyszczeń powietrza w tys. t		Lesistość <sup>a</sup> w %	Powierzchnia o szczególnych walorach przyrodniczych prawnie chroniona w % powierzchni ogólnej <sup>a</sup>	
	pyłowych	gazowych (bez CO <sub>2</sub> )			lokata
<b>Polska.....</b>	<b>102,5</b>	<b>2103,7</b>	<b>28,9</b>	<b>32,1</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	7,4	109,0	29,3	18,1	15
Kujawsko-pomorskie.....	5,5	64,5	23,2	32,4	7
Lubelskie .....	5,5	37,1	22,5	22,7	12
Lubuskie .....	2,5	36,7	48,7	39,2	5
Łódzkie.....	7,2	201,1	20,8	16,4	16
Małopolskie.....	9,2	186,5	28,4	52,1	2
Mazowieckie.....	11,3	232,2	22,3	29,6	10
Opolskie.....	3,8	59,3	26,4	27,1	11
Podkarpackie .....	3,2	25,8	36,8	44,5	4
Podlaskie.....	1,7	11,8	30,1	32,0	8
Pomorskie.....	3,5	40,3	35,9	32,5	6
Śląskie.....	20,1	742,8	31,7	22,0	13
Świętokrzyskie.....	4,1	75,6	27,7	62,6	1
<b>Warmińsko-mazurskie ....</b>	<b>1,6</b>	<b>9,5</b>	<b>30,2</b>	<b>46,3</b>	<b>3</b>
Wielkopolskie.....	10,3	223,3	25,5	31,4	9
Zachodniopomorskie .....	5,6	48,2	34,9	21,3	14

a Stan w dniu 31 XII.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Przeciętna liczba mieszkań <sup>a</sup> na 1000 ludności		Przeciętna powierzchnia użytkowa 1 mieszkania <sup>a</sup> w m <sup>2</sup>			Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 ludności
		lokata		lokata	przypadająca na 1 osobę	
<b>Polska.....</b>	<b>338</b>	<b>x</b>	<b>69,5</b>	<b>x</b>	<b>23,5</b>	<b>3,0</b>
Dolnośląskie .....	353	4	66,2	12	23,4	3,2
Kujawsko-pomorskie.....	326	9	65,8	14	21,5	2,4
Lubelskie .....	324	11	73,7	5	23,9	2,2
Lubuskie .....	334	7	68,7	8	22,9	2,9
Łódzkie.....	371	1	65,3	15	24,2	1,9
Małopolskie .....	315	14	73,9	4	23,3	3,8
Mazowieckie.....	367	2	67,5	10	24,8	5,2
Opolskie.....	322	13	76,8	3	24,7	1,3
Podkarpackie .....	289	16	77,3	1	22,3	2,2
Podlaskie.....	336	6	72,9	6	24,5	2,5
Pomorskie .....	331	8	68,2	9	22,6	4,6
Śląskie.....	360	3	66,5	11	23,9	1,8
Świętokrzyskie.....	325	10	70,8	7	23,0	1,3
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>324</b>	<b>12</b>	<b>65,1</b>	<b>16</b>	<b>21,1</b>	<b>3,1</b>
Wielkopolskie.....	311	15	76,8	2	23,9	3,1
Zachodniopomorskie .....	342	5	66,0	13	22,6	3,0

a Stan w dniu 31 XII.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Mieszkania oddane do użytkowania na 1000 zawartych małżeństw		Zużycie energii elektrycznej na 1 mieszkańca w Kw·h	Ludność w % ludności ogółem korzystająca <sup>a</sup> z sieci:		
		lokata		wodocią- gowej	kanaliza- cyjnej	gazowej
<b>Polska.....</b>	<b>510</b>	<b>x</b>	<b>722,4</b>	<b>86,3</b>	<b>59,8</b>	<b>51,8</b>
Dolnośląskie .....	555	4	696,3	91,0	66,4	62,8
Kujawsko-pomorskie.....	393	10	699,3	90,0	62,0	44,8
Lubelskie .....	353	12	631,0	79,2	45,4	38,1
Lubuskie .....	497	8	700,8	88,4	61,8	50,4
Łódzkie.....	336	13	741,9	89,0	57,8	39,6
Małopolskie .....	635	3	767,2	73,8	49,6	63,0
Mazowieckie.....	908	1	829,1	81,0	58,6	53,6
Opolskie.....	239	15	797,0	93,8	54,3	41,3
Podkarpackie .....	367	11	528,9	74,4	51,3	69,8
Podlaskie.....	442	9	698,3	86,7	58,4	26,4
Pomorskie .....	719	2	779,1	91,8	73,5	52,1
Śląskie.....	299	14	757,1	93,1	67,7	61,7
Świętokrzyskie.....	205	16	558,2	82,4	45,5	35,6
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>532</b>	<b>5</b>	<b>680,6</b>	<b>88,0</b>	<b>64,6</b>	<b>44,5</b>
Wielkopolskie.....	509	7	731,2	91,9	58,6	44,5
Zachodniopomorskie .....	523	6	667,2	93,1	73,6	58,7

a Dane szacunkowe.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Drogi publiczne o twardej nawierzchni na 100 km <sup>2</sup> powierzchni ogólnej <sup>a</sup> w km		Samochody osobowe zarejestrowane <sup>a</sup> na 1000 ludności		Dzieci w placówkach wychowania przedszkolnego na 1000 dzieci w wieku 3-6 lat	Szkoły posiadające komputery <sup>b</sup> w % danej grupy szkół	
		lokata		lokata		podstawowe	gimnazja
<b>Polska.....</b>	<b>81,7</b>	<b>x</b>	<b>351</b>	<b>x</b>	<b>584</b>	<b>92,6</b>	<b>77,9</b>
Dolnośląskie .....	91,2	5	348	6	595	91,2	75,8
Kujawsko-pomorskie .....	78,9	9	320	11	507	93,2	76,9
Lubelskie .....	72,7	11	319	13	519	91,1	77,9
Lubuskie .....	57,8	13	372	4	600	93,1	79,4
Łódzkie .....	92,2	4	341	9	596	95,0	81,8
Małopolskie .....	145,8	2	348	7	578	92,4	75,3
Mazowieckie .....	84,4	8	402	2	624	93,5	79,0
Opolskie .....	88,9	6	385	3	716	96,4	78,2
Podkarpackie .....	78,8	10	320	12	520	91,1	76,8
Podlaskie .....	54,7	15	316	14	525	95,6	79,4
Pomorskie .....	63,3	12	354	5	534	90,3	75,1
Śląskie .....	164,4	1	346	8	667	92,6	81,1
Świętokrzyskie .....	104,3	3	322	10	505	90,2	84,0
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>50,5</b>	<b>16</b>	<b>302</b>	<b>15</b>	<b>507</b>	<b>93,4</b>	<b>77,4</b>
Wielkopolskie .....	85,1	7	403	1	640	93,0	77,7
Zachodniopomorskie .....	55,8	14	300	16	548	92,5	70,3

a Stan w dniu 31 XII. b Łącznie ze szkołami specjalnymi i dla dorosłych; w przypadku wspólnego użytkowania komputerów przez kilka szkół – wykazane tylko raz.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Studenci szkół wyższych <sup>a</sup> na 10 tys. mieszkańców		Liczba ludności na 1 łóżko w szpitalach ogólnych		Liczba ludności na 1 ambulatoryjny zakład opieki zdrowotnej <sup>b</sup>	Miejsca w domach i zakładach opieki społecznej <sup>c</sup>
		lokata		lokata		
<b>Polska.....</b>	<b>502,5</b>	<b>x</b>	<b>216</b>	<b>x</b>	<b>1762</b>	<b>99130</b>
Dolnośląskie .....	573,3	3	212	5	1924	6923
Kujawsko-pomorskie .....	403,1	12	236	11	2109	5566
Lubelskie .....	472,6	8	197	3	1615	5562
Lubuskie .....	305,4	16	238	12	1554	2663
Łódzkie .....	525,6	4	195	2	1735	7499
Małopolskie .....	617,3	2	239	13	2008	8675
Mazowieckie .....	706,7	1	224	9	2241	14184
Opolskie .....	351,4	14	250	15	1393	3743
Podkarpackie .....	341,5	15	234	10	1524	5443
Podlaskie .....	446,9	10	201	4	1380	2992
Pomorskie .....	447,2	9	263	16	1930	5138
Śląskie .....	411,7	11	175	1	1669	9873
Świętokrzyskie .....	475,5	7	223	8	1893	4010
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>395,0</b>	<b>13</b>	<b>240</b>	<b>14</b>	<b>1543</b>	<b>4208</b>
Wielkopolskie .....	525,5	5	218	7	1755	7593
Zachodniopomorskie .....	498,6	6	216	6	1312	5058

a Bez cudzoziemców. b Łącznie z praktykami lekarskimi. c Łącznie z filiami.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Liczba miejsc w domach i zakładach opieki społecznej <sup>a</sup> na 10 tys. ludności		Osoby korzystające ze świadczeń pomocy społecznej na 10 tys. ludności		Czytelnicy na 1000 ludności		Liczba widzów w kinach stałych na 1000 ludności
		lokata		lokata		lokata	
<b>Polska.....</b>	<b>26,0</b>	<b>x</b>	<b>738,4</b>	<b>x</b>	184	<b>x</b>	<b>849</b>
Dolnośląskie .....	24,0	4	649,6	12	199	3	760
Kujawsko-pomorskie .....	26,9	10	1074,4	2	166	12	675
Lubelskie .....	25,6	6	901,2	6	191	5	383
Lubuskie .....	26,4	8	1040,6	3	194	4	294
Łódzkie.....	29,2	12	734,8	9	176	10	692
Małopolskie .....	26,5	9	562,2	14	215	1	1033
Mazowieckie.....	27,5	11	703,8	11	172	11	1487
Opolskie.....	35,8	16	548,8	15	159	13	554
Podkarpackie .....	26,0	7	834,3	7	187	6	460
Podlaskie.....	25,0	5	928,7	4	147	16	367
Pomorskie .....	23,3	3	733,3	10	158	14	1197
Śląskie.....	21,1	1	520,8	16	215	2	932
Świętokrzyskie.....	31,3	15	922,8	5	155	15	466
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>29,5</b>	<b>13</b>	<b>1078,2</b>	<b>1</b>	<b>180</b>	<b>8</b>	<b>457</b>
Wielkopolskie.....	22,5	2	616,1	13	178	9	932
Zachodniopomorskie .....	29,9	14	830,8	8	182	7	859

a Łącznie z filiami.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Ćwiczący w klubach sportowych na 1000 ludności	Przestępstwa stwierdzone w zakończonych postępowaniach przygotowawczych na 1000 ludności		Wskaźnik wykrywalności przestępstw stwierdzonych w %	Przestępstwa drogowe na 1000 ludności	
			lokata			lokata
<b>Polska.....</b>	<b>24</b>	<b>33,8</b>	<b>x</b>	<b>62,4</b>	<b>5,2</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	21	41,4	16	66,6	6,7	10
Kujawsko-pomorskie .....	22	32,7	9	63,1	4,2	5
Lubelskie .....	30	26,4	3	68,6	5,6	9
Lubuskie .....	23	38,4	13	70,7	7,0	11
Łódzkie.....	23	30,9	5	54,4	5,2	7
Małopolskie .....	30	32,3	8	58,7	3,4	12
Mazowieckie.....	24	36,6	12	57,2	6,0	2
Opolskie.....	18	31,2	6	69,1	5,9	1
Podkarpackie .....	36	19,7	1	71,4	4,9	15
Podlaskie.....	23	23,2	2	69,1	5,6	3
Pomorskie .....	23	41,0	15	61,5	4,7	6
Śląskie.....	19	39,3	14	56,0	3,9	14
Świętokrzyskie.....	16	32,0	7	73,1	5,7	13
<b>Warmińsko-mazurskie ....</b>	<b>23</b>	<b>34,3</b>	<b>10</b>	<b>72,9</b>	<b>6,5</b>	<b>8</b>
Wielkopolskie.....	22	30,9	4	67,1	5,1	16
Zachodniopomorskie .....	26	35,8	11	60,0	5,7	4

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Podmioty gospodarcze zarejestrowane w rejestrze REGON na 10 tys. ludności		Osoby fizyczne prowadzące działalność gospodarczą na 10 tys. ludności	Spółki handlowe na 10 tys. ludności	Spółki z udziałem kapitału zagranicznego w ogólnej liczbie spółek	
	lokata	x			w %	lokata
<b>Polska.....</b>	<b>954</b>	<b>x</b>	<b>725</b>	<b>64</b>	<b>24</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	1051	3	760	69	28	4
Kujawsko-pomorskie .....	905	9	715	47	16	12
Lubelskie .....	693	15	536	34	12	15
Lubuskie .....	1047	4	794	63	38	1
Łódzkie.....	940	7	746	46	20	7
Małopolskie .....	885	11	673	53	17	10
Mazowieckie.....	1179	2	857	132	30	3
Opolskie.....	891	10	667	44	27	5
Podkarpackie .....	671	16	519	29	13	13
Podlaskie.....	744	14	598	32	11	16
Pomorskie .....	1039	5	771	84	20	8
Śląskie.....	911	8	693	57	18	9
Świętokrzyskie.....	831	12	669	32	13	14
<b>Warmińsko-mazurskie ....</b>	<b>780</b>	<b>13</b>	<b>580</b>	<b>37</b>	<b>17</b>	<b>11</b>
Wielkopolskie.....	1023	6	803	64	24	6
Zachodniopomorskie .....	1237	1	969	68	33	2

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	PKB na 1 mieszkańca <sup>a</sup> w zł			Struktura wartości dodanej brutto <sup>a</sup>			
	lokata	Polska=100		rolnictwo, łowiectwo i leśnictwo; rybactwo	przemysł i budownictwo	usługi rynkowe	usługi nierynkowe
<b>Polska.....</b>	<b>25767</b>	<b>x</b>	<b>100,0</b>	<b>4,5</b>	<b>29,5</b>	<b>51,1</b>	<b>14,9</b>
Dolnośląskie .....	26620	4	103,3	2,6	35,4	46,8	15,2
Kujawsko-pomorskie .....	22474	9	87,2	6,8	29,5	47,9	15,9
Lubelskie .....	17591	16	68,3	7,4	24,4	47,5	20,7
Lubuskie .....	23241	8	90,2	4,6	33,3	46,4	15,7
Łódzkie.....	23666	7	91,8	5,9	31,6	47,4	15,2
Małopolskie .....	21989	10	85,3	2,9	29,1	51,0	16,9
Mazowieckie.....	40817	1	158,4	3,7	21,2	63,2	12,0
Opolskie.....	21347	11	82,8	5,5	35,0	42,7	16,8
Podkarpackie .....	17789	15	69,0	3,3	33,1	44,8	18,8
Podlaskie.....	19075	14	74,0	11,8	23,8	44,4	20,1
Pomorskie .....	25308	5	98,2	2,8	28,9	52,8	15,6
Śląskie.....	27792	2	107,9	1,3	39,1	47,4	12,3
Świętokrzyskie.....	19274	13	74,8	6,3	29,2	46,3	18,2
<b>Warmińsko-mazurskie ..</b>	<b>19709</b>	<b>12</b>	<b>76,5</b>	<b>8,5</b>	<b>27,3</b>	<b>45,4</b>	<b>18,8</b>
Wielkopolskie.....	27553	3	106,9	7,8	32,6	46,2	13,4
Zachodniopomorskie .....	23924	6	92,8	4,5	24,2	53,6	17,7

a Dane dotyczą 2005 r.

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (cd.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Budżety województw			Budżety miast na prawach powiatów		
	dochody	wydatki	lokata	dochody	wydatki	lokata
	na 1 mieszkańca w zł					
<b>Polska.....</b>	<b>249</b>	<b>263</b>	<b>x</b>	<b>3206</b>	<b>3226</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	249	276	4	3615	3373	3
Kujawsko-pomorskie .....	207	259	7	2705	2926	11
Lubelskie .....	215	224	11	2615	2664	15
Lubuskie .....	279	305	2	2733	3004	10
Łódzkie .....	167	151	16	2753	2832	12
Małopolskie .....	192	192	15	3055	3236	5
Mazowieckie.....	411	457	1	4614	4406	1
Opolskie.....	264	298	3	3687	4081	2
Podkarpackie .....	229	262	6	3107	3181	6
Podlaskie.....	216	241	9	2640	2671	14
Pomorskie .....	249	254	8	3266	3102	7
Śląskie.....	240	222	12	2733	2809	13
Świętokrzyskie.....	216	200	14	2794	3074	9
<b>Warmińsko-mazurskie ....</b>	<b>239</b>	<b>266</b>	<b>5</b>	<b>2913</b>	<b>3079</b>	<b>8</b>
Wielkopolskie.....	217	227	10	3075	3287	4
Zachodniopomorskie .....	221	222	13	2666	2586	16

TABL. III. WARMIŃSKO-MAZURSKIE NA TLE KRAJU W 2006 R. (dok.)

WYSZCZEGÓLNIENIE	Budżety powiatów			Budżety gmin		
	dochody	wydatki	lokata	dochody	wydatki	lokata
	na 1 mieszkańca w zł					
<b>Polska.....</b>	<b>586</b>	<b>615</b>	<b>x</b>	<b>2041</b>	<b>2098</b>	<b>x</b>
Dolnośląskie .....	626	657	5	2166	2228	3
Kujawsko-pomorskie .....	570	602	10	2067	2164	7
Lubelskie .....	560	603	9	1847	1900	16
Lubuskie .....	643	692	3	2122	2218	4
Łódzkie .....	561	578	13	1941	2002	13
Małopolskie .....	512	542	16	1974	2031	11
Mazowieckie.....	598	615	8	2158	2179	5
Opolskie.....	546	576	14	1886	1960	15
Podkarpackie .....	559	588	12	1954	1998	14
Podlaskie.....	565	588	11	1965	2022	12
Pomorskie .....	621	640	6	2219	2303	2
Śląskie.....	537	567	15	1970	2036	9
Świętokrzyskie.....	614	661	4	1974	2032	10
<b>Warmińsko-mazurskie ....</b>	<b>705</b>	<b>738</b>	<b>1</b>	<b>2131</b>	<b>2168</b>	<b>6</b>
Wielkopolskie.....	584	616	7	2004	2046	8
Zachodniopomorskie .....	671	702	2	2258	2350	1